

הדרך לאבא ואמא

כל הזכויות שמורות לעמותת 'אבאמאשלי'
אסור להעתיק ולצלם עפ"י דין תורה ולהבדיל עפ"י החוק הבינלאומי
מהדורה ראשונה - חורף תשע"ח

מפעילות העמותה:

הרצאות מותאמות לילדים במוסדות חינוך

הרצאות מרתקות לפעילויות נוער

הרצאות העשרה להורים בכל הגילאים

ייעוץ אישי והכוונה לכיבוד הורים נכון

גישור מקצועי בסכסוכים משפחתיים

ספרון מעשי לעידוד כיבוד הורים

הפצת חומרי הסברה מגוונים ומעניינים

ליצירת קשר, לתרומות ולהתנדבות בעמותה:

054-844-0701

0548440701Z@gmail.com

הפרקים בספר

9	הקדמה
5	מכתבי והסכמות הרבנים והאדמורים שליט"א
18	הורים: תדרשו כבוד!
26	קולו הבריא של ההגיון הבריא!
37	הכרה בהכרת הטוב!
55	הנוסחה המנצחת להצלחה בחיים
69	גלגל חוזר בעולם!
83	כספומט הברכה הזמין ביותר
109	רגע לפני נקיפות המצפון!
123	תיקון השליחות שלנו בעולם
139	התמודדות עם הורים טועים
151	כיבוד הורים הלכה למעשה
163	איש אמו ואביו תיראו!
177	תפילת הבנים על אבות

אליעזר זאב רוזנבוים

בחרה"ק רבי יעקב ישכר בער זצוקללה"ה

מנצח

בני ברק

קרית נדבורנה

ב"ה, אור לי"א טבת תשע"ח לפ"ק

לכבוד ידידנו היקר מזכה הרבים, נעים הליכות רב תבונות, הרה"ח ר' אהרן רוט שיחי'

אחר דרישת שלומך הטוב!

אבוא בזה בכתובים בדבר מה ששאלת והבעת רצונך להוציא לאור חיבור נאה במעלת מצוות כיבוד אב ואם, להאיר עיני המון העם ולפתוח לבבם לגודל חיוב מצווה רבה זו וגדרי חיובה.

הנה מעודי לא הייתה דרכי לבוא בהסכמות על ספרים בסגנון הזה, הכתובים בשפת ההווה וברוח הזמן, מה גם שמצווה יסודית זו שהיא מעשרת הדברות אינה צריכה להסכמות ונימוקים, ודיינו שכך ציוונו הבורא יתברך שמו, עד שהשווה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום (כדאיתא בקידושין ל:).

אמנם ראיתי מלאכתך מלאכת אומן, ובוודאי דבר גדול וחשוב עשית להרחיב הדיבור על אודות המצווה הגדולה ומעלתה בביאורים נמלצים וסיפורים נאים, כדי לעורר לב בני הנעורים ואנשי הדור ליקרת חיוב כיבוד ההורים המוטל על כל איש ואיש, בשפה נאה הקרובה ללבם. ותועלת גדולה בדבר, כאשר ע"י קריאת החיבור מתעורר הקורא לשים על לב מה גדול חובו כלפי אביו ואמו וכלפי שמיא. וחובה זו הרי אין לה שיעור וקצבה, כדאיתא בקידושין (לא:): שאמרו חכמים לרבי טרפון אחר שנודע בגדל דקדוקו בכבוד אם, "עדיין לא הגעת לחצי כיבוד". ועוד מצינו במדרש (ב"ר ס"ה ט"ז) "אמר רבי שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשו את אביו". ועוד כהנה וכהנה לימדנו חז"ל במעלת מצווה זו, ומי חכם וישמר אלה ביתר שאת.

על כן אמינא לפעלך טבא, ואברכך שיהיו דבריך מתקבלים על הלב ועושים פרות, ואם יהיו בני אדם מתחזקים על ידך במצווה זו, והיה זה שכרך מכל עמלך.

מעטיר בערך ודושה"ט, מצפה לרחמי שמיא

25/12/2018 ת"ת 22/12/2018

שמואל אליעזר שטרן
דומ"צ בביר"צ של מרן הגר"ש ואזנר שליט"א
ראש ישיבת חוג חת"ס
ורב מערב בני ברק
רח' הרב קוק 1. בני ברק 51273

תחזקנה ידיו של האברך היקר והנעלה
הרה"ח ר אהרן רוט הי"ו, אשר נשאו לבו
אותו בחכמה ובתבונה יתירה ללבן הדק היטב
את משנת כיבוד אב ואם.

אשר היא מהדברים העומדים ברומו של העולם
ובני אדם מזלזלים בה, והמחבר ני"ו הצליח בלשון צחה,
השוה לכל נפש, להחדיר את גודל חיובה של המצוה הנשגבה
הזאת בלבבות הדור הצעיר, למען ידעו את הדרך ילכו בה
והמעשה אשר יעשון.

בברכה רבה

יפה
שלמה אלקנה שטרן

אהרון טויסיג
מנהל רוחני ישיבת אלכסנדר
שדרות ויזניץ 15 בני ברק
טלפון 03-6777042

עשתי עשר לחודש ניסן אשר ישועות בו מקיפות.
שורות אלו נכתבות ברגשי גיל והוקרה והערכה עצומה
להאברך היקר והחשוב מאד מאד עדין הנפש זוכה ומזכה את
הרבים בפעולותיו החשובות והנפלאות הרב רבי אהרן רוט
שליט"א.

אשר מתעסק בקדשים במצוה גדולה שחכז"ל הפליגו בה ואמרו
"חמורה שבחמורות" (קידושין) ובחכמה והשכל השכיל להביא
עלי כתב באופן מיוחד המושך לב הקורא להתבונן ולהעמיק
גודל מעלת מצוה נשגבה הלזו,

מורגש בעליל שהמחבר זוכה לסייעתא דשמיא נפלאה
בעבודתו העקבי מסודר בסדר יפה ומשובח שאין ספק שכל
הקורא בספר יתעורר לבבו ביתר שאת ויתר עז לדעת גודל
יקרת ערך מצוה זו ועי"ז ישתדל ויתאמץ להדר בהידור רב
לקיים "כיבוד אב ואם".

אשריך אשריך רבי אהרן שליט"א שהנך זוכה לזכות גדולה
כזאת הרי יסוד קיום כלל ישראל הוא "ויקחו להם שם לבית
אבות" דווקא ביציאת מצרים כשזכו ונבחרו מכל עם ולשון
להיות בניו נאמנים אז בא הצווי "לבית אבות" ליזהר ולקיים
כיבוד אב ואם.

נאמן הקב"ה לשלם שכר טוב למתהלכים לפניו. בטוחני
שמהשמים ישולם שכרך אתה וביתך תזכו לתורה וגדולה
סייעתא דשמיא תלווה אתכם בכל צכד ושעל בשמחה וטוב
לבב. ועוד השנה הזאת יעזור הקב"ה שנזכה לאכול מהזבחים
והפסחים בירושלים הבנויה וכי"ר המברכך בלב ונפש וידידות
נאמנה.

אפי' טויסיג

הרב יוסף הבלין

רב קהילת שירת נפתלי

אלעד ת"ו

ראיתי את סיפרו של ידיד נפשי הרב אהרן רוט שליט"א
אשר הנני קובע איתו עיתים לתורה במשך שנים רבות
ושם ספרו "המסע לאבא ואמא שלך" המדבר במצווה
החשובה של כבוד אב ואם,

ברצוני להעיד על המחבר שהינו ירא שמים גדול, ובעל מדות
למופת וכל דבריו שכתב בספר הרי הוא בעצמו מיישם בכל
כוחותיו.

ראיתי את ספרו והוא נכתב בטוב טעם שכל מי שיקרא בספר זה
הדברים ירתקו אותו מאוד ובטוחני שיגרמו לקורא להתעורר עד
למאוד לקיים מצווה זו ביתר זריזות מכיון שהדברים נכתבו מלב
טהור שרוצה אך ורק לזכות את הרבים, שפעמים רבות שאינם
שמים לב ומזלזלים ח"ו בהוריהם במקרה הגרוע ואינם מספיק
מכבדם במקרה הטוב.

ואתמחי קמיעא בספרים הקודמים המדברים בעניני חינוך
והנני מברכו מכל לב שיפוצו מעינותיו חוצה ונזכה כולנו להתחזק
במצווה רבה זאת.

פי"ב יוסף הבלין

הקדמה

אבא, אמא.

שתי מילים בעלות משמעות רגשית כמעט לכל אדם בעולם. מילים שמעוררות רגש בעל עוצמות מיוחדות של נתינה ואהבה ללא גבולות מצד אחד; ומאידך, לפעמים קיימים גם רגשי כעס, צער וכאב לב.

בשונה משאר קשרים שבני אדם יוצרים בחייהם, קשר בין הורה לילדיו הוא קשר בל ימחה. בני זוג יכולים להתגרש, חברים יכולים להיפרד, קשר עם ההורים - הוא קשר דם בלתי ניתן להפרדה. הוא מלווה את האדם מיום לידתו ועד יום פטירתו. וגם אם חלפו שנים ארוכות מאז ההורים הסתלקו מן העולם, עדיין הקשר הזה נותר כצל מלווה.

כל אחד מההורים, מעביר לילדיו מטען גנטי על כל המשתמע מכך, כחלק מאותה שרשרת הדורות שגם אנחנו חלק בלתי נפרד ממנה. זוהי התשתית האנושית, שבשלב מסוים אנחנו מבינים שגם אנו וילדינו הם עוד חוליה באותה שרשרת. קולמוסים רבים השתברו ושעות מחקר רבות הושקעו בניסיון לפצח את מורכבות היחסים בין הורים לילדיהם.

היחסים, אצל כל ילד, מורכבים מעליות ומורדות. בשנים הראשונות לחייהם, הילדים מפתחים תלות מוחלטת בהוריהם. מגיל ינקות ועד סיום העשור הראשון לחייהם, בכל דבר הילדים פונים לאבא או לאמא. כשרע להם, כשטוב להם, כשמשהו מציק להם, כשהם חולים, כשהם בריאים, כשהם מצליחים וכשהם נכשלים. אבא ואמא תמיד יהיו שם בשבילם.

בעשור השני לחייהם, הם מתחילים לגלות סימני עצמאות. כל גיל והסממנים שלו. הם בטוחים שהם מבינים, שהם יודעים, שהם חכמים ובעיקר - שהם מתקדמים יותר מהוריהם, ששייכים לדור העבר ואינם מבינים את צורכי הדור הזה.

לשיא מגיעים הדברים בגיל שש עשרה, שבעגה של ימינו מכונה גיל ה"טיפש עשרה". זהו גיל של מרד ותסכול, של שינויים הורמונליים, שתחילתו בגיל שש-עשרה, ולעיתים רבות נגמלים ממנו רק באמצע שנות העשרים, לרוב, אחרי שלמדנו על בשרנו את הלקח ואת המשמעויות בלהיות עצמאיים ובלתי תלויים לחלוטין.

כאשר המתבגרים נישאים ומקימים בתים משלהם, הם מבינים היטב, עד כמה הנוכחות של ההורים בחייהם, היא שהצילה אותם פעמים רבות מטעויות שהמחיר עליהן כבד מנשוא. הם מבינים שאף אחד לא מושלם (גם הם לא) והסיכוי לשרוד פה בעולם כרוך בחיפוש אחר הטוב והחיובי בכל אחד - ובוודאי בהורים

שבאמצעות הכלים שיש להם העניקו לילדיהם את החינוך הטוב ביותר שיכלו.

כשמתבגרים, קל יותר להתחבר לקשיים שהיו להורים, למצבים ולמורכבות של החיים. לא פלא, שדווקא אז קל יותר לדון את ההורים לכף זכות, גם אם הם שגו במעלה הדרך. ועל כך כבר נודע הפתגם המפורסם: עד שאתה מבין שההורים שלך צודקים, כבר יש לך ילד שחושב שההורים שלו טועים.

זהו דרכו של עולם! התבונה מגיעה תמיד באיחור. משפט נפוץ בפי רבים קובע: אם היה לי בגיל 20 את התבונה שיש לי כיום בגיל 40, החיים שלי היו נראים אחרת.

הנה עצה טובה לילדים ולהורים כאחד: לא משנה באיזה גיל אתם, הצורך לכבד את ההורים נכון בכל גיל. גם אם יש משקעי עבר. זה תלוי בתכונות האופי של כל אחד מאיתנו. אם נחפש את השלילי, נמצא בכל דבר את השלילי. אם נאמץ תכונות חיוביות שרואות בכל אחד את הדברים הטובים, נמצא דרך לליבם.

מזמור לתודה

בפתח ספרי זה, אך טבעי ומתבקש כי אכיר טובה להורי היקרים והמסורים; לאבי היקר בעל המידות התרומיות הרב שמואל צבי רוט שליט"א, מחנך עשרות שנים את ילדי ישראל בנאמנות וחסידות לשם שמים.

אבא מהווה דוגמא מספר אחד לכיבוד הורים של סבא ר' שמעון ז"ל וסבתא מרת מרים ע"ה, וכל בני המשפחה זוכרים היטב כיצד טיפל בסבתא במסירות אין קץ עד יומה האחרון. אבא הוא גם היועץ מספר אחת שלנו, דוגמא ומופת להתקשרות לצדיקים ולהנהגות חסידייות והקפדה בהלכה על קלה כבחמורה.

מנעורינו, אבא מחדיר בנו את מורשת הסבא, מחשובי חסידי בעלזא, ר' פתחיה סעלישער הי"ד שנהרג בשנות האימה בידי המרצחים הנאצים ימ"ש, והיה דמות של דבקות בצדיקים, עמל התורה, חסיד בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו.

ולאמא שתחי', אישיות נערצת ודוגמא אישית מחייבת, עברה בנאמנות אחרי אבא לבני ברק כדי שהילדים יקבלו את החינוך הטוב ביותר, "לכתך אחריי במדבר בארץ לא זרועה".

"אידישע מאמע" אותנטית ומקורית, עבודת המידות שלה ראויה להערצה, תפילותיה החמות בוודאי פעלו ופועלות למען המשפחה

כולה ולמעננו, ומסירות נפשה עומדת לנגד עינינו בכל עת.
כעמוד אש שמאיר ומחמם את הבית את צועדת לפני כל ילדיך,
מאירה, מחממת את הלב, ודואגת לכל בן ובת, נכד ונכדה, 24/7
ללא גבולות ומעצורים.

מעל דפי ספרי זה, אני מוצא את ההזדמנות הנאותה לומר להורי
היקרים תודה עמוקה ונרגשת מעומק הלב, ויהי רצון שתאריכו
ימים ונוכל לכבדכם עד מאה ועשרים מתוך בריאות ושמחה.
תודה מיוחדת, לחמי הרה"ח ר' משה ויינר שליט"א, חסיד דבוק
ומסור בלב ונפש לכ"ק האדמו"ר מקרעטשניף זי"ע, המסור אלינו
ולכל המשפחה עד בלי די, ותמיד מעיינו נתונים להיטיב עימנו
ולסייענו.

קובעת ברכה לעצמה, חמותי שתחי', אשת חיל המקדישה את
חייה עבור ילדיה ונכדיה בעזרה אינסופית וגאונית בשימת לב לכל
פרט גדול כקטן בצרכיהם.

תודה מיוחדת ונרגשת מעומק הלב, לרעייתי היקרה, מנשים באהל
תבורך, שבחכמתה המיוחדת מהווה לי דוגמא חיה של כיבוד הורים
בחן ובצניעות אופייניים לה. תודה על העידוד והכת, התמיכה
והמנוע שדוחף כל העת לקידום פרויקט זה.

שאי ברכה וישלם ה' שכרך הטוב מן השמים, ונזכה לגדל את
ילדינו מתוך רוב נחת ושמחה כל הימים, אמן.

ואחרונים חביבים, בני ובנותי היקרים, בני בכורי הבה"ח והת"ח
ישראל חיים נ"י, נחמה פרומה נ"י, מרים נ"י, נפתלי יעקב נ"י,

שעושים ומשתדלים רבות למען מצוה מיוחדת של כיבוד אב ואם. ישלם ה' שכרכם בזה ובבא, ותזכו גם אתם לנחת מכל יוצאי חלציהם.

ביראת כבוד ובהערכה עמוקה, אביע הוקרתי הגואה, קדם מורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה שליט"א שעודד אותי להוציא את הספר לאור, ומדריך אותי על כל צעד ושעל ברוחניות ובגשמיות במסירות אין קץ.

על הספר

חשוב להדגיש: על אף שספר זה נועד להגביר ולהאהיב את מצוות "כיבוד הורים", הוא נכתב מתוך נקודת הנחה שבסופו של דבר, לכולנו, גם לצעירים וגם למבוגרים, יש אבא ואמא, גם אם הם כבר אינם בין החיים.

הספר הינו מורה דרך בסגנון עכשווי ובשפה פשוטה וברורה להחדרת המצוה האדירה והמיוחדת שמופיעה בעשרת הדיברות "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך". בנוסף, מתוך שורות הספר וביניהן, עולים כלים רבים, עצות וטיפים, שיכולים לחסוך שעות רבות של צער ועוגמת נפש מילדים ומהורים כאחד.

ובנימה אישית: הספר הזה הוא תוצאה של מסע עמוק פנימי שערכתי עם עצמי. בשנות ילדותי ובחרותי, לא זכיתי להבין את המשמעות של כיבוד הורים כראוי. היום, כשאני מבין את המשמעות, הדבר כואב לי מאד.

במשך שנים, חקרתי, למדתי וקראתי את נושא כיבוד ההורים. למדתי את ההלכות, שמעתי סיפורים, קראתי אגדות ושקעתי בחומר עיוני רב.

הופתעתי מהכמות הרחבה שקיימת בנושא בספרות העניפה. הופתעתי לגלות אלפי שאלות ולבטים של בני נוער שעוסקים ביחסים שלהם עם הוריהם. הופתעתי גם מהעובדה שאישי חינוך, אנשי מקצוע ורבנים רבים הרימו את הכפפה והיטו אוזן קשבת לרחשי ליבם של אותם נערים.

כן התחיל "הדרך לאבא ואמא", בקצהו נמצא הספר שבידיכם.

אספתי לתוך הספר את מיטב המאמרים, הסיפורים, השאלות, התהיות, הפתגמים, המאמרים והתמונות שריגשו אותי, וכינסתי אותם לספר זה, שכשמו כן הוא: מסע לאבא ואמא שלי.

ולסיום:

פוסקי ההלכה בכל הדורות ישבו על המדוכה בניסיון לפתור את התמיהה; מדוע לא תוקנה ברכה מיוחדת למצוות כיבוד ההורים כמו "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לכבד את האב והאם" או לחילופין "על כיבוד הורים"?

רבות התשובות לשאלה זו. אחת התשובות היא בעלת הגיון פשוט אך משמעות נוקבת: ידוע ופשוט שאין מברכים על מצוה, אשר אין אפשרות לקיימה עד תומה. זוהי איפה הסיבה שאין מברכים על מצוות כיבוד הורים! והואיל וככל שיטרח האדם, ואפילו אם

יעשה את כל המאמצים כדי לכבד את הוריו, עדיין לא הגיע אל
תום חובתו לכבד את הוריו, כיצד יוכל לברך על מצוה זו, אותה
אינה זוכה להשלים?

בדומה לכך מסופר בגמרא כי רבי טרפון סיפר לחכמים על
הקפדתו הרבה לכבד את אמו, עד כדי שהיה מתכופף ארצה, על
מנת לאפשר לאמו לעלות על גבו בקלות אל מיטתה! אמרו לו
חכמים, אפילו אם היית עושה כן אלף פעמים, לא הגעת לחצי
הכבוד שאמרה תורה.

לכן, חשוב להבהיר כבר בראשיתו של הספר, שהוא אינו מתיימר
לתמצת את כל הידע והעשייה, הכלים והעצות, ובעיקר - את מלוא
עוצמתה האדירה של מצות כיבוד ההורים. הוא כן מאפשר ומעודד
יציאה לדרך חדשה, בחזרה לחיקה האוהב והחמים של מצות כיבוד
ההורים.

ברוכים הבאים וברכת הדרך לאבא ואמא שלי ושלכם. קריאה
ושימוש מהנה ופורה!

שלכם,

אהרן רוט

הורים: תדרשו כבוד!

הסיבה הראשונה לכבד הורים, היא פשוטה: כי כך נצטוונו. מצות כיבוד הורים היא מיסודות התורה, היא נחרטה בלוחות הברית אותם קיבלנו מהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו בהר סיני.

לכן, העובדה כי הורים רבים חוששים להטיף לילדיהם שהם צריכים לכבדם, היא מוזרה. מצות כיבוד הורים היא מצוה ככל המצוות. מהיכן נובעת אי הנעימות של ההורים - המחנכים לדרוש את הכבוד המגיע להם, כפי שהם מחנכים את ילדיהם לכל מצוה אחרת?!

בהרצאותיי, אני אומר להורים רבים: "אתם טועים! דרשו מילדיכם לכבד אתכם!" - והם, בתגובה, מחייכים במבוכה: לדרוש מהילדים לכבד? לא נעים!

רגע, מה לא נעים בזה? האם יש ילד בעולם שצריך להסביר לו את חובת ההבדלה בין בשר וחלב? לא, כי כך לימדוהו מינקותו. האם יש ילד שצריך להסביר לו לא להדליק אור בשבת? גם לא, כי מגיל אפס, כשיצא לו לחלל שבת, העירו לו בחומרה והסבירו לו כי "שבת היום לה" בצורה שאינה משתמעת לשני פנים...

לעומת זאת, ניקח כמה דוגמאות: לא פעם נוכל לראות ילד שמדבר עם הוריו באופן פוגע. לפעמים האב בטלפון, והבן חייב לשאול: "אבא, עם מי אתה מדבר?" ואם האב לא משיב, אזי הבן שב ומנדנד לו... או כשההורים מדברים ביניהם - והילדים מרגישים חופשי

להתערב. מה קרה לנו? מהיכן הגיעה לילדים החוצפה להתערב להוריהם, להיכנס בתוך דבריהם?

לצערנו, מצויים מאוד ילדים הסותרים את דברי הוריהם. אמא יכולה לומר "אלו נעליים יפות", והבת תעווה את פניה ותאמר: "לא! אלו נעליים מיושנות!" או כשההורים מסרבים להעניק לילדם

משהו, ומיד הוא מגיב: "אוף, אף פעם לא נותנים פה כלום..." לעומתם, ישנם ילדים שיש להם מידה גדולה של דרך ארץ וכבוד להורים. הם תמיד יכבדו, ידברו בנימוס, לא יתערבו בדבריהם, וגם אם ירצו להביע דעה הפוכה מהם - יעשו זאת בכבוד ובהערכה. כיצד זכו הילדים הללו לכך? מדוע יש בתים שדרך ארץ וכיבוד הורים היא ערך מובנה בהם, ויש בתים שבהם מידות אלו הן בגדר מוצר נדיר?

התשובה היא, כי יש הורים שמתביישים לעמוד על כבודם. הם פשוט פוחדים לומר לילדיהם שהם מחויבים לכבדם. הם במבוכה מלהעמיד בפני ילדם עובדה מוגמרת ולומר בפה מלא ובקול סמכותי: "זה לא דרך ארץ, דיברת אליי בניגוד לכתוב בהלכה, תחזור בך ותבקש את סליחתי!"

אם כן, זוהי הדרך לעורר ולחנך את הילדים לכיבוד הורים, באופן שהדבר יהיה חרוט בעצמותיהם. כשילד לא מדבר בכבוד, חייבים להעיר לו, ואף לגעור בו. אין זה המקום לענווה ולמבוכה, זה פשוט וזו חובה. אנו כהורים צריכים לעמוד על כבודנו ולהסביר לילד במילים ברורות, שזו מצווה כמו לשמור שבת, כמו להפריד בין בשר וחלב. ילדים מכבדים הורים, זו מצוות התורה כי כך ציוה הבורא. נקודה!

מצוה מפורשת

מצוה זו מופיעה בכמה מקומות בתורה, כדלהלן:

שמות פרק כ:

(יא) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוֹן יָמֶיךָ עַל הָאָדָמָה
אֲשֶׁר ה' אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:

ויקרא פרק יט:

(ג) אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם:
דברים פרק ה:

(טו) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כְּאֲשֶׁר צֻוֶּה ה' אֱ-לֹהֶיךָ לְמַעַן יֵאָרְיֶכָן
יָמֶיךָ וְלִמְעַן יֵיטֵב לָךְ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:

כמו כן בתורה ישנם מקומות נוספים המעידים על חומרת כיבוד
ההורים, כאשר התורה מייחדת שתי מצוות להורות לנו עד כמה
כיבוד הורים הוא משמעותי וחמור מאין כמוהו.

שמות פרק כא:

(טו) וּמַכָּה אָבִיו וְאָמוֹ מוֹת יוּמָת:
(יז) וּמִקָּלַל אָבִיו וְאָמוֹ מוֹת יוּמָת:

ומלבד זאת, פסוקים רבים נוספים מורים לנו על חשיבותם של
ההורים, ועל המעלה המיוחדת שלהם, מהם ניתן ללמוד על
חשיבות מצוות כיבוד הורים. נביא מספר דוגמאות:

דברים פרק לב:

(ז) שָׁאֵל אָבִיךָ וַיַּגִּדְךָ זִקְנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ:
משלי פרק א:

(ח) שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ:

(ט) כִּי לֹוִית חֵן הֵם לְרֹאשׁךָ וְעֲנָקִים לְגִרְגָּרְתֶּיךָ:

משלי פרק ו:

(כ) נֶצֶר בְּנֵי מַצּוֹת אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ:

(כא) קִשְׁרָם עַל לִבְךָ תִּמְיֵד עֲנָדָם עַל גִּרְגָּרְתֶּךָ:

יש אינסוף מאמרי חז"ל בגמרא ובמדרשים במעלת כיבוד הורים, והלכות כיבוד אב ואם זכו בפרק נרחב בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמ-רמא). כדי לדעת הלכות אלו על בורין, כדאי מאוד ללומדם בפרוטרוט, כך לא ניכשל חלילה באי כיבוד הורים, ונקיים את המצווה בצורה הטובה ביותר.

המצוה שמעניקה עוצמה שמימית

סיפור נפלא התרחש בבית מדרשו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מפשיסחא זי"ע, המכונה 'היהודי הקדוש', מגדולי האדמו"רים בפולין בראשית ימי החסידות, ומסיפור זה נלמד על העוצמה האדירה הטמונה במצוה זו:

היה זה באחד מימי החורף הקרים, כאשר רוח מקפיאה שורקת ומכה בעוצמה בצמרות העצים המעורטלות.

בבית המדרש ישבו קבוצת בחורים ושמעו בשקיקה את שיעורו של ה'יהודי הקדוש'. הרבי קרא בקול את דברי הגמרא, המשיך בדברי התוספות ובדברי הראשונים, ובכישרון שאין שני לו פלפל והקשה, תירץ וביאר ובנה מהלך חדש בסוגיה הסבוכה. התלמידים בקושי עקבו אחר מחשבתו המהירה והמעמיקה והתרכזו בשארית כוחם להבין את דבריו העמוקים.

לפתע עצר הרבי את שטף דיבורו, שלף גמרא מהארון והחל מעיין בה, פניו האדימו ומצחו נקמט, "ברור לי כי המהלך שזה עתה הצעתי בפניכם הוא נכון ומוכרח", אמר הרבי, "אך הוא נסתר מגמרא מפורשת במסכת פלונית", וכאן פרש הרבי את דברי הגמרא המוקשים.

בבית המדרש השתרר שקט, הרבי התרכז בעצימת עיניים, מנסה לתרץ את הקושיה החמורה שצצה זה עתה, לאחר מספר דקות אמר הרבי "רואה אני כי עלי לחשוב כחצי שעה על הדברים, צאו נא לנוח קמעה ונשוב בעוד חצי שעה ללימוד, בתקווה כי יאיר ה' עיני ואזכה להבין את דברי הגמרא המוקשים".

בין התלמידים היה בחור אחד, יתום מאביו, הוא הזדרז חיש מהר לביתו כדי לאכול משהו שכן משעות הבוקר המוקדמות הוא יושב בבית המדרש ועמל בתורה. אמו האלמנה שמחה בבואו, והגישה לו מעט לחם וקערת מרק להחיות בהם את נפשו.

הזמן שעמד לרשותו היה קצר, קושיית הרבי ניקרה במוחו, והוא לא רצה לאחר בשום אופן להמשך השיעור הנפלא, הוא נטל את ידיו, אכל את שהגישה לו אמו ובירך על המזון, כאשר סיים, ישב לשוחח עם אמו ונפרד ממנה לשלום בדרכו חזרה לבית המדרש.

בעומדו בפתח הבית שמע את אמו קוראת לו "בני, בוא אלי רגע, דבר לי אליך". הוא מיהר חזרה ואמו ביקשה ממנו "הן יום קר היום, פוחדת אני כי לא יספיקו לי העצים שבבית להסקת התנור עד הערב, הואיל נא להוריד לי חבילת עצים מעליית הגג"?

התלמיד הציץ בשעונו, וקבע: "אמא, מאוחר לי, אני חייב לרוץ, בעזרת ה' אקדים לשוב מיד בסיום השיעור ואמלא את בקשתך". נפרד התלמיד שוב מאמו ויצא את הבית.

אולם כעבור מספר שניות קוננה בליבו הרגשה לא טובה, קול פנימי צעק לו "וכי כך ראוי היה לך לנהוג? וכי זו דרכה של תורה? הן כל חיך מתפלל אתה שתזכה ללמוד תורה על מנת לקיימה, וכעת שבאה לידך מצווה חשובה של כיבוד הורים התעלמת ממנה?"

הבחור שב על עקבותיו וחזר לביתו. התנצל בפני אמו וטיפס לעליית הגג, הוריד את חבילת העצים המבוקשת, בסבלנות רבה סידר אותם ליד התנור, ורק כאשר היה בטוח שאמו אינה צריכה עזרה נוספת פנה לצאת מהבית להמשך השיעור. "אשריי שזכיתי לבן נפלא כמוך" - הפטירה אמו, "קיימת מצוות כיבוד אם ושימחת את אמך האלמנה" אמרה.

הבחור הזדרז בדרכו לבית המדרש, הוא הצטער על שהפסיד את תחילתו של השיעור אך ידע כי קיים את מאמר חז"ל "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה", בברכיים כושלות הוא נכנס לבית המדרש כאשר כולם כבר יושבים על מקומם ומתנצחים עם ה'יהודי הקדוש' בביאור הסוגיה.

אולם, כאשר הבחין בו ה'יהודי הקדוש' - קם מלוא קומתו
ואמר "ברוך הבא"!

הבחור לא ידע את נפשו מרוב בושה ופילס את דרכו אל מקומו.
מספר דקות לאחר מכן הציע שוב הרבי את ביאור הסוגיה
ותירץ את הקושיה המסובכת שהעיבה על המהלך.
מאוחר יותר הסביר הרבי, כי כאשר נכנס הבחור היתום לבית
המדרש ליווה אותו האמורא אביי. אביי היה יתום מאב ואם,
שמו היה נחמני אך הוא כונה אביי על שם הפסוק "אשר בך
ירוחם יתום". לפיכך, הוא לא זכה מימיו לקיים מצוות כיבוד
הורים, ולכן כשאבי רואה אדם שמקיים מצוה חשובה זו - הוא
מתלווה אליו והולך עמו.

"ובחור זה" - סיים ה'יהודי הקדוש' - שהתאמץ וקיים מצות
כיבוד אם במסירות נפש, זכה שהתלווה אליו האמורא הקדוש.
לכבודו קמתי מלוא קומתי, והוא שביאר לי את המאמר המוקשה
בגמרא ותירץ את הסוגיה המסובכת.

מסיפור זה אנו למדים, שלא רק גדולי עולם זכו למה שזכו על
ידי מצוות כיבוד הורים, אלא גם בחור פשוט, שהתעלה מעל
עצמו וכיבד את אמו האלמנה, זכה לאמורא קדוש שליוה אותו
מביתו לבית המדרש, ובזכותו זכה הרבי מפשיסחא לתרץ את
קושייתו.

קולו הבריא של ההגיון!

מצות כיבוד הורים, הדיבר החמישי בעשרת הדברות אותם קיבלנו מבורא עולם בהר סיני, הינה מצוה מובנת מאליה ומתקבלת על הלב. חכמינו הגדירו אותה כ'מצוה שכלית', כלומר: מצוה מוסרית וחברתית שראוי היה לקיימה גם לולי נצטוונו בה, היא מחויבת מצד ההגיון הבריא והמוסריות האוניברסלית.

כשחז"ל תיארו את ההתדרדרות המוסרית שתהייה בעולם ערב ביאת המשיח, הם מנו מספר כשלים מוסריים נוראים, המנוגדים להגיון, כשהבולטים בהם הם חוסר הכבוד למבוגרים בכלל ולהורים בפרט: **"בן מנבל אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, הבן אינו מתבייש מאביו..."**

ניתן אם כן לומר, כי כיבוד ההורים הוא ערך הגיוני, ולכן הוא מקובל בקרב בני כל הדתות והלאומים. למעשה, התשובה הראשונה לשאלה 'למה צריך לכבד הורים', היא בשאלה: 'איך לא? זה הכי הגיוני בעולם!' הן הורינו הביאו אותנו לעולם, גידלו אותנו, דאגו לנו, פרנסו אותנו, עקבו אחרי התפתחותנו. כמה פשוט שעלינו לכבדם ולהוקירם.

אנו, בני העם היהודי, זכינו שערך מוסרי זה הוא מצוה חשובה, שאף נחרטה על לוחות הברית, ויש מקום להעמיק לשם מה היה צורך לצוות אומה כל כך מוסרית במצוה כל כך הגיונית ובסיסית.

הכשלים בשיטת ההגיון הבריא

דבר המבוסס בעיקרו על הגיון הופך בעייתי כאשר הוא הופך לבלתי הגיוני. כלומר, במקרה של מצות כיבוד הורים, כאשר הבן או הבת חשים כי ההורים לא התמסרו אליהם מספיק, או גידלו וחינכו אותם באופן לא טוב, לא פינקו אותם מספיק, או אפילו - העליבו והשפילו אותם.

בעיתונות ובסיפורת הכללית, אנו יכולים למצוא מגוון ביטויים כמו: "שונא את אבא", "מריבות עם אמא", ודומיהם. לחלק מביטויים אלו, מתלווים סיפורים שונים ומגוונים על אמא 'נוראית' שלא הפסיקה להתעניין ולדוש בנושאים אישיים שאינם מעניינה (לפחות לדעת ילדיה) או על אבא משפיל או מכה.

בשנים האחרונות, נוכל לשמוע ללא הרף משפטים בסגנון: "לא יודע למה, אבל אני שונא את אבא שלי", "יש לי תחושה נוראה בלב כלפי אמא שלי". ניתן למצוא גם עשרות שאלות והתלבטויות של בני נוער, המלאים כעס על התנהגות כזאת או אחרת של אחד מהוריהם.

במצבים כאלו, לכאורה, נסתר ההגיון הבריא ומאבד את זיוו. האם גם במצבים כאלה ההגיון אומר שיש לכבד את ההורים? האם גם כשעסקין בהורים שהתרשלו - כביכול או באמת - בתפקידם ההורי, גם אז יש חובת כיבוד כלפיהם?

סיבה נוספת הפוגעת בהגיון שלילדים המחייב לכבד את הוריהם, נעוצה בכך שהילד מרגיש לפעמים שלא קיבל מהוריו כל מה שביקש. בעולם של ימינו, השפע והמתירנות הקיצונית יוצרים תחושה תמידית של 'הכל מגיע לי', וילדים בכל גיל (גם נשואים!) רגילים לקבל שוב ושוב מהוריהם, ומתקשים לעכל תשובה שלילית למשהו שביקשו מהם.

זה יכול להיות ילד שהוריו לא קנו לו את הפליימוביל שהוא כל כך רוצה (לך תסביר לילד בן חמש שאין להורים כסף לכל מה שהוא רוצה). זה יכול להיות נער שהוריו לא מסכימים שיסע לטיול מסוכן עם חבריו (לך תסביר לנער עם אדרנלין מתפרץ על בעיות טכניות זניחות מבחינתו - סכנות של חיים ומוות). זה יכול להיות הבן הנשוי הקובל על הוריו שלא סייעו לו מספיק ברכישת דירתו או בהוצאות הברית לבנו (לך תסביר לאדם שהוריו אינם כספומט והם עצמם בקושי גומרים את החודש).

התחושה הזו שההורים כביכול חייבים לנו, יוצרת מצב שכאשר ההורים לא עומדים בציפיות, מתמלאים הילדים בתחושות אכזבה ותסכול שסופם כעס ואי כיבוד, עד כדי חוצפה של הילד כלפי הוריו.

הטעות היסודית היא, שהילד מרגיש שהיחסים עם הוריו חייבים להיות סימטריים. כביכול, הוא כועס על הוריו כי הוא חושב שהם כועסים עליו, והוא לא מכבד את הוריו כי הם לא מכבדים אותו. הנחת יסוד זו שגויה מיסודה, כפי שיבואר להלן.

ההשקפה היהודית על ההגיון הבריא

כאמור, אם נציב את שאלת כיבוד ההורים בפני אנשים בני כל הדתות והלאומים, בהנחה שמדובר באנשים שעברו חיים נורמטיביים והיו להם הורים מקסימים שעזרו להם בכל שנות ילדותם ונערוותם - התשובה תהיה אחידה: ההורים הביאו אותנו לעולם, הם גידלו אותנו, הם לימדו אותנו ללכת, הם חינו אותנו, הם פרנסו אותנו, הם רכשו עבורנו כל מה שהיינו צריכים. לכן אנו מחויבים לכבדם.

שכלית, התשובה הזו נכונה. מהותית, מנקודת מבט יהודית תורנית, יש בה כשל פנימי. החיוב לכבד את ההורים אינו תוצאה של מה שההורים עשו עבורנו. ההגיון התורני לא עובד כהגיון עסקי של השקעה ותוצאה, רווח מול הפסד. במבט יהודי, החיוב לכבד את ההורים מקורו במשהו הרבה יותר פנימי ונשגב, הגיוני לא פחות, אך עוצמתי בהרבה.

אם כיבוד ההורים היה דבר כל כך מובן מאליו, מדוע התורה נדרשה להקדיש מצוה לנושא של כיבוד הורים? למה הדיבר החמישי בעשרת הדברות הוקדש לכיבוד ההורים? מדוע מוקם כיבוד ההורים בין חובת שמירת השבת ושמירת החיים, בשורה הראשונה שבמצוות הבורא?

אמור מעתה, בהכרח שמבחינה יהודית, יש כאן הרבה יותר מהגיון בריא בלבד. חייבים לומר שהיהדות מחייבת את כיבוד ההורים גם כשנראה שההגיון כבר לא תומך בו. מצות כיבוד ההורים תופסת ומחייבת והגיונית - גם כשממבט ראשון נראה שאינה הגיונית! כלומר, עיקר המצוה נועדה כלפי הורים בעייתיים. כאשר האב או האם הם אנשים הראויים לכבוד, אין לכאורה צורך לצוות על כך, זו סברא פשוטה שיש לכבדם כשם שמכבדים כל אדם בעל מעלה, ועל אחת כמה וכמה שצריך אדם לכבד ולהכיר טובה להוריו, שגמלו עמו חסד שאין לו שיעור. אלא עיקר החידוש שבמצוה הוא - שאפילו אם ההורים אינם ראויים לכבוד, מצוה לכבדם. וכך כתב הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל בספרו 'תוכחת חיים' על פרשת תולדות, שעיקר ציווי התורה מופנה כלפי הורים טרחנים שמידותיהם גרועות, שכן כלפי הורים רגילים אין צורך בציווי, שכן דבר פשוט הוא שכך נוהגים עימם.

וכן נפסק ברמב"ם הלכות ממרים פרק ו' הלכה ז' "עד היכן הוא כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים - לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. ועד היכן מוראן, אפילו היה לובש בגדי חמודות ויושב בראש בפני הקהל, ובאו אביו ואמו וקרעו בגדיו והיכוהו בראשו וירקו בפניו, לא יכלימם, אלא ישתוק ויירא ויפחד ממלך מלכי המלכים שציווהו בכך. שאילו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצער יתר מזה, לא היה יכול לפרסם בדבר, קל וחומר למי שאמר והיה העולם כרצונו".

כלומר: ההגיון הבריא היהודי - מחייב כיבוד הורים גם כאשר ההורים לכאורה אינם ראויים לכיבוד זה. די בכך שהם ההורים שלנו, ועל כרחינו - גרועים ככל שיהיו בעינינו - הם הטיבו עימנו לאין שיעור ועשו עבורנו מעל ומעבר, ולכן אנו מחוייבים לכבדם. זה ההגיון התורני, ואין זה תלוי בכלל בטיב ההורים או בטיב ההורות שלהם.

הזכות של כיבוד אב בעל חסרונות!

בתלמוד במסכת סוכה דף מ"ה מסופר: "אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בר יוחאי, יכול אני לפטור כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואלמלי אלעזר בני עמי, מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואלמלי יותם בן עזיהו עמנו, מיום שנברא העולם עד סופו."

על התנא רבי שמעון ואלעזר בנו אין צורך להכביר במילים, ידועה קדושתם וצדקותם, שלש עשרה שנה חיו במערה ולא הפסיקו מלימוד תורה, ניתן אם כן להבין בקלות מאין נובע כוחם לקחת על עצמם את כל חסרונותיהם של בני העולם ולפטור אותם מן הדין, אולם מה היתה הזכות שהיתה לו ליותם, שבכוחה היה יכול לפטור את כל העולם מן העונש? איזו מעלה מיוחדת היתה לו שיכול היה לפטור את היקום כולו ממידת הדין? התשובה היא: בזכות כיבוד אב.

חז"ל מספרים כי אביו של יותם, המלך עוזיהו, היה מצורע. יותם מילא את מקומו, ובכל משפט שניהל - מתוקף תפקידו כמלך, היה חוזר על הדינים בשמו של אביו.

במבט ראשון קשה להבין; מה היה הכיבוד אב הגדול של יותם בכך שחזר על הדינים בשמו של אביו? במה היה זה יותר גדול מהכיבוד אב ואם של שאר התנאים והאמוראים; למשל זה של התנא רבי טרפון שהגמרא מספרת שבכל פעם שאמו היתה צריכה לרדת או לעלות על המיטה שלה, הוא היה מתכופף, בכדי שאמו תדרוך עליו. האם זה לא כיבוד גדול בדיוק כמו זה שעשה יותם בשביל אבא שלו? בוודאי שכרו רב ומובטח, אך מה כל כך קיצוני ומיוחד בכיבוד האב הזה?

אך בהתבוננות במאורעות חייו של יותם, מתגלה את הסוד: אין השפלה גדולה מלהיות מצורע. המצורע סופג את צרעתו בגין חטאיו, נתגלה קלונו ברבים והוא מגורש אל מחוץ למחנה. ננסה להיכנס לרגשותיו של ילד שאביו מצורע, הבושה והצער שהוא חווה מעצם העובדה שכל אחד יודע שאביו הוא אדם חוטא ומצורע - הם בלתי נסבלים. אלו ייסורים נוראים עבור הילד, וזאת - כשאביו איש פשוט.

וקל וחומר אם האב הוא איש מכובד, על אחת כמה וכמה מלך ישראל - הבושה גדולה לאין ערוך, מצמררת ממש. האב - בחיר העם, חטא, ביזיונותיו נודעו, גורש מכיסאו כמלך, הוא מבלה בחברת מצורעים וחוטאים - אין בושה גדולה מזו! אך יותם התגבר על הבושות הללו; כלל לא עניין אותו שאביו

מושפל ומבוזה בעיני כולם - אצלו נשארה חשיבותו של אביו בדיוק כמו קודם, בעת שהוא היה מלך ומרומם בפי כל. לכן המשיך לומר את הדינים בשמו, המשיך לצטט את אביו בכל הזדמנות. היכולת לראות את מעלותיו של האב בכל מקרה וגם במצבים קשים - היא יתרונו של יותם, היא זכותו העצומה. זאת בהחלט זכות גדולה שיכולה לפטור את העולם מן הדין מבריאת העולם ועד סופו.

הבה נביט בדוגמא נוספת: בזמנו של ישעיה הנביא, היה מלך נכרי בשם בלאדן. יום אחד קרה לו אסון נורא: פניו השתנו ופרצופו קיבל צורה של כלב. הוא הושפל ונמאס מאוד בעיני כולם, ולא היה יכול יותר לשמש כמלך. בשל כך, בנו, מרודך, קיבל לידי אביו המלוכה ומונה למלך.

על אף שבדרך כלל, כאשר האב מושפל ומזולזל בעיני הבריות, טבעי שהבן יתבייש בכך וינסה להרחיק ולהדחיק את ייחוסו מאביו. מה עוד - שאביו שפל כל כך עד שפניו כפני כלב!

אך מרודך התנהג אחרת מהצפוי. לא זו בלבד שלא התבייש באביו, אלא התגאה בו! עד כדי כך שכאשר היה חותם על המכתבים המלכותיים, נהג לציין את שמו של אביו ליד שמו, "מרודך בלאדן", בכדי להראות שאביו הוא חשוב ומכובד בדיוק כמוהו.

הגמרא מסכמת, שעליו - על מרודך - נאמר הפסוק "בן יכבד אב". זכה אותו נכרי שפסוק מהתורה ייקרא עליו, כי המשיך לכבד את אביו על אף שהיה בזוי!

ההגיון מאפשר לכבד, למרות הכל!

מצות כיבוד ההורים היא הגיונית. היא הגיונית גם כשההורים אינם מתנהגים כפי שציפינו מהם, כי חלק בלתי נפרד מהמצוה היא לדון אותם לכף זכות ולראות בהם את הטוב. אין כל כוונה שילדים יחשבו שכל מה שהוריהם עושים וחושבים הוא מושלם. להיפך, על הילדים לחשוב באופן עצמאי, ורשאים וזכאים לשפר את התנהגותם מהתנהגות ההורים. למרות זאת - עליהם לכבדם מתוך הכרה בחלקים הטובים שבהם, והכלה אישית למצוקותיהם.

יוצאים מן הכלל, הורים אכזריים או הורים המבקשים לעשות דבר עבירה, שאסור לשמוע בקולם ויש לתעב את דרכם. אך חובת כיבוד הורים מחייבת לראות את הטוב שבהורים, וגם אם בתחושתנו האישית - נפלו בהם פגמים רבים, עדיין על הבן להבליט בדעתו את הנקודות החיוביות ולדון אותם לכף זכות, שאם לא כן, גם אם יכבדם במעשיו כלפי חוץ - לא יקיים את מצות כיבוד הורים כהלכתה.

וכפי שאמרו חכמים (מסכת קידושין דף ל"א ע"א) שיש אדם שמאכיל את אביו מאכלים משובחים ומאבד חלקו בעולם הבא. וכמעשה באחד שהיה מאכיל את אביו פסיוני (עוף משובח מאוד). פעם אחת שאלו אביו: "בני, מאין לך כל אלה?" אמר

לו הבן: "סבא (זקן), מה אכפת לך, טחון ואכול." כלומר תלעס, תאכל ותשתוק. הרי לנו שגם כשבמעשיו לכשעצמם כיבד את אביו, ברור הוא שאותו אדם רחוק ממצות כיבוד ההורים כרחוק מזרח ממערב.

כן הוא הדבר במי שדן את הוריו לכף חובה, אבל מתייחס אליהם בנימוס ומסייע בידם. כלפי חוץ הוא נראה כמכבד ומקיים את מצוות התורה, אבל באמת הוא פוגע מאוד בכבודם ומצערם, כי איך לא יראה את הצדדים הטובים שבהם, והם הוריו.

ולכן, בהגיון התורני יוכל כל אחד מאיתנו לראות את הטוב שבהורים, וכך יכבדם באמת ויזכה לאורך ימים ושנים טובות כהבטחת התורה 'למען יאריכון ימיו על האדמה אשר ה' אלוקיו נותן לך'.

הכרה בהכרת הטוב!

בספר החינוך מצוה ל"ג, בתארו את מצות כיבוד ההורים, כתב: "משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוקים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו.

וכשיקבע זאת המידה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאוויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאילולא הנפש שחננו האל יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להיזהר בעבודתו ברוך הוא".

אחת הסיבות שלא חושבים ומתבוננים על פרטי הטובות שעשו ההורים (וגם על סתם טובות שאנשים עשו לנו) היא, כי אם נתבונן בטוב שגומלים עימנו - זה יחייב אותנו להחזיר טובה במעשים, ואפילו יהפוך אותנו לאסירי תודה בלב. התחושה הזו מכבידה ומחייבת, ולכן רבים (מדי...) מעדיפים להדחיק את רגשות הכרת הטוב.

רגע מטלטל של הבנה

מטרת הסיפור הבא (שתוכלו לספרו לילדיכם) הוא לעורר אצל הבן מחשבה על הוריו - שהשקיעו כה הרבה בחייו מבלי ששם לב לכך. ומעשה שהיה, כך היה:

הסיפור קרה לפני 20 שנה. אמו של מאיר, אחד מחבריי, תקפה אותה הנוראה שבמחלות ובמקום רגיש במיוחד - בכבד. כידיד קרוב חייתי את המחלה וקשייה, וליוויתי אותו בימיה הקשים של אמו.

לא אשכח שנסענו יחדיו ברכבת לרבי דוד אבוחצירא מנהריה, ונכנסנו לקבל ברכה. הופתעתי לראות את מאיר - שהיה עד אז בחור קשוח וחזק בעיניי - מתפרץ בבכי מר: "שהרב יבטיח שאמא תהיה בריאה, אני רוצה אמא". הרב האזין לו בקשב, אך לא ניאות להבטיח דבר.

בתום שנה נוספת של מחלה קשה וארורה וייסורים מתמשכים, נפטרה אמו של מאיר. מאיר נשאר בודד, אבל המשיך להיות חזק והחברות ביננו לא פסקה.

אבל לא אשכח כל חי, את ההפתעה הדרמטית שהיתה לי כשהתייתם. פתאום, בבת אחת, חדרה למוחי ההכרה מה זו אמא. מה זו אמא לילד.

אמא של מאיר ניהלה את עול הבית ביד רמה. היא היתה מהאמהות שעושות הכל בכל מכל כל בבית יום יום. כשלקתה

ל"ע במחלה - נחלשה והפסיקה לעבוד בחוץ ובבית. החלל שנוצר היה עצום. אבא עשה כביסות ומאיר היה מבשל את האוכל לשבת, אח אחר שטף את הבית, וכן הלאה. הם קיוו שאמא תחלים ותשוב לאיתנה, ולכן התייחסו לכל התפקידים הללו כזמניים בלבד. משנגזרה הגזירה והיא הסתלקה לבית עולמה - הם חוו את היתמות במלוא עוצמתה, ואני כחבר קרוב חשתי מה עובר עליו יום יום.

במשך השנים עיבדתי במוחי עשרות פעמים את הסיפור של מאיר ואת המצבים שעבר, ואז הבנתי - שרק כשאמו נפטרה הבין מאיר מה אמא עשתה למענו כל השנים. רק כשלא היתה כאן כדי לעשות את כל תפקידיה - הבין כמה גדול ומורכב היה התפקיד שלה. רק כשלא היתה כאן כדי לשמוע ממנו את ההערכה לפעולותיה - רק אז התחיל להעריך אותה באמת!

באותם רגעים, טלטלה אותי התובנה שבעצם אנחנו לא שמים לב כמה אמא עושה בשבילנו מהיום שהגענו לעולם. במהלך השנים היא החליפה אלפי טיטולים לכל ילד, החזיקה אלפי בקבוקי מטרנה, אלפי אמבטיות לכל ילד, וזה רק בשנים הראשונות לחייו. ומה עם כל שיעורי הבית, שלוש ארוחות ביום, כביסות, גיהוץ, ממתקים, מתנות, בגדים, קניות ועוד אינספור רגעים שבהם אנחנו כילדים זקוקים למשענת של אמא.

פתאום אנחנו מבינים כמה ההורים מקריבים בשבילנו. על כמה חופשות הם וויתרו כדי להיות עם הילדים. כמה רגעים שבלעדיהם

לא היינו שורדים. מי ישב לידנו כשכאבו לנו השיניים? מי הרגיע אותנו כשהיה לנו חום גבוה? מי לקח אותנו עשרות פעמים לרופא? מי חשב תמיד איך לשמח אותנו כדי שיהיה לנו טוב? שוו בנפשכם שאתם צריכים לפרנס ולדאוג לעצמכם לבד מגיל אפס. הרי זה דבר לא הגיוני.

כי מגיל אפס אנחנו רגילים לקבל ולקבל, אנחנו שוכחים שלא חייבים לנו דבר, ולכן אין לנו הערכה מה עושים בשבילנו. הכל נראה לנו טבעי ופשוט, ולמעלה מכך, אנחנו מפתחים ציפיות מההורים. וכשהם לא נותנים לילד את מבוקשו, הילד מתחיל לכעוס על ההורים. כך נהיים כפויי טובה מבלי לשים לב.

מאידך, הכרת הטוב היא לנסות להבין, לאמוד ולשער, את ריבוי הטובה שהרעיפו עלינו הורינו. ומתוך הכרת הטוב - יקל עלינו לכבדם.

סיפור מצמרר מכבשנו של עולם

מסופר על רבי חיים בן עטר, בעל האור החיים הקדוש, שחי במרוקו ומאוד רצה לעלות לארץ. הוא יצא לדרך, ובאחד הימים תעה ביער עבה ועמוק, וככל שניסה למצוא את הדרך החוצה - רק הלך והסתבך. הוא עלה על עץ גבוה כדי לחפש את דרכו, וראה בית ממנו עולה עשן. החליט רבי חיים ללכת לכיוון הבית, ובשארית כוחותיו הצליח להגיע אליו.

לשמחתו הרבה, הבית היה פתוח. הוא נכנס פנימה וראה שולחן

גדול, ועליו פירות ומעדנים. מכיוון שהיה רעב, אכל פרי והרווה את צמאונו מהכד שעל השולחן, ולאחר מכן עלה על המיטה שהיתה שם ונרדם.

לפתע חש טלטלה עזה. כשפקח את עיניו גילה כי הוא מוקף בחבורת שודדים, שהביטו עליו בעיניים זועמות, וכבר השחילו את סכיניהם לרצחו. אלא שבאותו רגע נתקף ראש החבורה בהלם משונה, והכריז כי תחילה יסעדו השודדים, ורק אחר כך יטפל באורח המוזר.

לאחר שסעדו את ליבם כהוגן, הכריז ראש החבורה כי הוא רוצה לדבר עם השבוי ביחידות. כשהוא מוודא שאיש אינו שומע אותו, ניגש ראש החבורה לרבי חיים בן עטר ואמר: "רבי תכירני?"

"מי אתה?" שאלו רבי חיים.

"אני פלוני תלמידך", ענה השודד ופרץ בבכי, "זמן רב עבר מאז שלמדתי תורה מפך, השתנתי מאוד ולכן לא תכירני."
רבי חיים נרגע קמעא מהחרדה שלפחה אותו, ושאל בצער: "כיצד בני הגעת למדרגה שפילה כל כך? כיצד הידרדרת מתלמיד ותיק ונאמן לשודד דרכים מסוכן?"

השפיל השודד את עיניו ואמר: "רבי, גדול עווני ועצום וקשה לי לספר המעשה, ובכל זאת אספר: היה זה באחד הימים בו הייתי בביתי, והחלפתי דברים קשים עם הוריי, ומרוב כעס קמתי ונטלתי את נשמות הוריי, ברגע של זעם מתפרץ. כשנרגעתי

חשבתי על חומרת המעשה ועולמי חרב עלי, התחלתי לשקוע
ביאוש עמוק והחלטתי שאין לי מה להפסיד בעולם הזה
ובעולם הבא. ולכן הלכתי והתחברתי לחבורת שודדים עד
שנהייתי להם לראש."

וכאן השתנק השודד בבכי תמרורים: "רבי! אני רוצה לשוב
בתשובה! האם גדול עווני מנשוא? אנא, התווה לי את הדרך
שאוכל לכפר על עוונותיי!"

קם רבי חיים בן עטר והשיב לתלמידו לשעבר: "דע לך כי יש
תיקון לנשמתך אך הדרך קשה מאוד, ומי יודע אם תעמוד בו..."
"כיצד?" - שאל השודד במתח, "מה אוכל לעשות לתקן את
חטאי?"

"ראשית", אמר לו רבי חיים, "תעזוב את חבורת הפושעים,
ושוב אל ה' אלוקיך באמת ובתמים, תתפלל שלש תפילות ביום
ותתחנן לה' שיסלח לך ויקבל את תשובתך. ובמקביל" - ... - וכאן
המשיך ה'אור החיים' ופרש את דרך תשובתו:

"במקביל, חפש לך נחש קטן, ודאג להאכילו יום שבע שנים
תמימות. לאחר שבע שנים שחרר את הנחש, הוא יזנק עליך
ויכיש אותך, וזו תהיה כפרתך. מידה כנגד מידה. אתה נטלת את
נשמת הוריק אשר גידלך ונתנו לך אוכל ולבוש, וגמלת רעה
תחת טובה, כך יעשה לך הנחש אשר תגדלו ותאכילו והוא ישיב
לך רעה וימיתך. אם תעשה כך" - סיים ה'אור החיים' את דבריו,
"ערב אני לך כי תזכה לחיי העולם הבא!"

שבע שנים חלפו, ובאחד הלילות התגלה אותו תלמיד בחלום לרבי חיים בן עטר, ואמר לו: "עשיתי כמצוותך, שבתי בתשובה שלימה, גידלתי את הנחש כהוראתך, ואכן הנחש שגידלתי הכישני והרגני. ועכשיו באתי לבשר שהתכפר עווני וזכיתי בחלקי לעולם הבא, ואני שרוי במחיצת צדיקים וטהורים!"

זהו סיפור על דרך השלילה, ממנו נוכל ללמוד עד כמה חמור ונורא אם בן אינו גומל טובה, ואינו מכיר בטובתם של הוריו. ומידה טובה מרובה, כי חובת הבן להוריו - היא מיסודות הכרת הטוב הבסיסית ביותר!

רגע של התבוננות - עבד כי ימלך...

משל למה הדבר דומה? למלך גדול ועתיר נכסים, שאחד מעבדיו חלה. ברוב טובו, התמסר המלך לעבדו כאילו היה זה בנו, דאג לו לרופאים הטובים ביותר ולטיפולים הטובים ביותר. כחלק מההשקעה בו, מינהו לאב הבית, אף שהיה זה תואר בלבד, כיוון שהעבד לא תיפקד בכלל.

המלך לא הסתפק בזאת, אלא התנדב בעצמו להחליף את התחבושות ברגלי העבד, ואפילו האכיל אותו בכפית במו ידיו. המלך לא פסק מלטרוח, לפעול ולעשות למען עבדו, כולל גם בדברים פעוטים שאינם לפי כבודו.

לימים, נשאו המאמצים פרי. אחרי מסירות והשקעה עצומה, הבריא העבד וחזר לאיתנו. המלך שמח מאוד והתרגש, וערך

מסיבה לרגל הבראת עבדו, בהשתתפות כל בכירי הממלכה ושריה.

בעיצומה של המסיבה, טלטל מאן דהו כוס שתיה מתוקה, והנוזל האדום-גזוז-מתוק-דביק הזה, נשפך על חולצת העבד - חתן השמחה. באין אומר ודברים, פנה העבד למלך שישב על ידו ואמר בזעף:

"נו, הבא לי מטלית או סמרטוט. אינך רואה שנשפך עליי כוס שתיה? הבא לי כבר!"

חרה אפו של המלך ופניו האדימו כסלק. הוא קם ממקומו וגער בעבד: "חוצפן שכמותך! הן אני המלך ואתה אינך אלא עבד פשוט, ולמרות זאת כשהיית חולה - דאגתי לך וטיפלתי בך כמו ידי. לאורך כל התקופה - נשאתי את הדאגה אליך על לוח לבי. עתה, לאחר כל דאגתי והשקעתי ולאחר מתנות החינם שנתתי לך - התרגלת שאני המשרת ואתה המלך, ואתה פוקד עליי וגוער בי? איך הושחתו עד כדי כך מידותיך?"

ומהי האמת? האמת היא, שזו בדיוק הסיבה לעזות מצחו של העבד החצוף. כיוון שהעבד כה התרגל למסירותו של המלך, הוא כבר חושב שהכל מגיע לו, שהמלך כבר עובד אצלו. ברגע שהוא התרגל למסירותו החמה של המלך - הוא כבר חש שהמלך חייב לו. אך זו אמת שערורייתית: הרי המלך לא היה חייב לו כלום, כלום! הוא היה יכול לפטרו ולשלחו ברגע שחלה, ולא להתייחס אליו. המלך התעלה מעל עצמו לפנים משורת הדין והתמסר בשבילו ללא הרף, ולבסוף - דווקא בגלל זה העבד בוגד וגוער בו!

למעשה, כל תינוק קטן, דומה לאותו עבד חולה, אומלל וחסר ישע, וכולנו היינו כאלה. הרי לא נולדנו 'גדולים', 'חכמים', 'מבינים' ו'עסוקים' כמו שאנו נהנים לצייר את עצמינו כיום. נולדנו תינוקות קטנים וטרחנים שלא מסוגלים לעשות דבר חוץ מלהטריח את הורינו לספק לנו את כל צרכינו, עם הזמן פשוט התרגלנו שהם חייבים לנו. הנה קם לו הילד בבוקר, ומתחיל בצעקות: "אמא... איפה הגרביים? למה לא הבאת לי את המכנסיים?" רגע, עלינו לנער אותו: מישו חייב לך? הגרביים הם שלך? כמה אתה משלם לאמא על שירותי הכביסה, הגיהוץ והקיפול?

כאשר הילד הוא קטן וחסר דעה, זה עוד איכשהו נסבל. אנו מצפים ממנו פחות וקבלים בהבנה שמידת 'הכרת הטוב' שלו לא מפותחת עדיין דיה. אולם כשהוא מתחיל להתבגר והופך לנער, ויש לו את ההעזה לצעוק: "למה שאני אוריד את הפח? מה, אני עובד פה?" - זו כבר בעיה אמיתית המחייבת טיפול. וכל שכן אדם

מבוגר, לעתים אב לילדים בעצמו, שלא מבין את המחוייבות שלו לכבד ולשמש את הוריו, להתקשר, לשלוח תמונה, להשיב טובה תחת טובה - אז יש כאן בעיה גדולה, אולי יש לחפש את מניעה בספקטרום הפסיכולוגי...

מסקנה פשוטה מחשבון פשוט...

כדי לחדד בליבנו כמה הכרת הטוב אנו חייבים להורינו, הבה נערוך חשבון קטן ממנו נוכל ללמוד לכבד את הורינו מתוך רגשות הכרת הטוב. בניגוד לחשבון רגיל, לא נוכל להעריך במדויק מה הורינו עשו עבורנו מהרגע שנולדנו. ובכל זאת, הבה נעריך מבט: תינוק קטן צריך לאכול כל 3 שעות בממוצע, זו עובדה. כולנו היינו פעם תינוקות קטנים, גם זו עובדה. עכשיו בואו נעשה חשבון: כמה פעמים אמא קמה משנתה באמצע הלילה בשבילנו? כמה פעמים היה זה תוך ככי צורמני ורצוף, ואמא הרגיעה אותנו ביד רחימאית תוך שהיא מקריבה בשבילנו את שעות השינה שלה?

חיינו כפעוטות אולי לא זכורים לנו, כמו גם הקשיים המלווים בגיל קטן זה, אולם כשצמחו לנו השיניים למשל - בכינו ללא הרף מכאבים. כשהיו לנו חלומות לא נעימים - הקצנו את ההורים. כאשר חלינו במחלות החורף אמא לקחה אותנו לרופא במסירות וטיפלה בנו, גם על חשבון עבודתה או בריאותה היא, אמא חיכתה איתנו בתור טיפת חלב והרגיעה אותנו כשבכינו אחר החיסון... וכשגדלנו קצת יותר, מי גידל אותנו? מי דאג לחינוך שלנו? מי נתן

לנו חיבוק? מי לימד אותנו ללכת, לדבר, לאכול, לשיר, להחכים, ללמוד? מי שמח איתנו? מי התעצב עימנו? מי הדיר שינה מעיניו כשנפגענו? הלא האנשים היחידים שבאמת אכפת להם מאיתנו, אלו הורינו!

תחשבו כמה אבא עובד קשה, מתמודד עם בוס קשוח, או סוחר על כתפיו חובות מהקמת עסק. בא בזמן לעבודה ושם נפשו בכפו לפרנס את המשפחה, הוא לא מפסיק לטרוח ולפעול, ולמה? בשבילנו, את כל חייו הוא מקדיש במסירות בשביל הבן או הבת שלו!

תחשבו כמה אמא עובדת. פעמים רבות עובדת היא גם מחוץ לבית כדי לעזור לפרנס, ובתוך הבית פנימה - אין דרך לתאר: היא מפעילה במסירות נפש מיני רשת של מכבסה ושירותי גיהוץ וקיפול, חברת ניקיון וקייטרינג... היא טורחת סביבנו 24 שעות ביממה, דואגת לכל הסידורים בבית ולא עוצמת את עיניה בלילה עד שיודעת בוודאות שלא חסר לילד שלה כלום.

ומהי התמורה שההורים שלנו קיבלו מאיתנו? כלום! אולי חיוך של תינוק חמוד במקרה הטוב... המסירות של הורינו היא פלאית, הן לא יעלה על הדעת שמישהו שמתייחס אליך אפילו שאתה לא מגיב לו, לא משיב לו אהבה, לא נותן לו דבר בתמורה - ובמקום להפנות עורף ולהפסיק באופן מיידי את המסירות והרעפת האהבה - הוא ממשיך להתמסר אליך ביתר שאת!

בכל רגע נתון, מרגע שנולדנו, דרך גיל הילדות עד היום, וגם בעתיד, הורינו עימנו. הם שטיפלו בנו, הם שדואגים וידאגו לנו גם בעתיד. כמה הכרת הטוב אנו חייבים להם!

ואז, אחרי שנים של עמל ללא תמורה, מגיע יום ששי אחד. אחרי שבוע שלם של עמל וטרחה, אמא עומדת על רגליה בשארית כוחותיה, מדלגת בין ניקיונות השבת לטיפול בסירים עמוסי כל טוב, והיא פונה לבנה ואומרת לו: "יוסי, לך בבקשה לקנות לי אבקת מרק במכולת." והילד, ללא בושה, בלי להחוויר, עונה בפשטות: "אין לי כח, אני עייף!"
אוי, אין כפיות טובה גרועה מזו!

מפי כתבם - ציטוטים מתחקירים עיתונאיים, על עלות כלכלית בגידול ילד:

כתבה מס' 1:

...הלידה עברה בשלום והתינוק הגיע הביתה - עכשיו מתחילות ההוצאות הגדולות באמת. בשנה הראשונה תמצאו את עצמכם מוציאים עשרות אלפי שקלים על עגלה, ביגוד, חוגים, מטפלת ומה לא. איפה אפשר לחסוך ועל מה אסור לוותר?...

...בשנה הראשונה תוציאו בממוצע כמעט 60 אלף שקל על תינוקכם, וזה עוד בלי שחישבנו את כל התשלומים לטיפת חלב או לתרופות שלהן תזדקקו אם התינוק יהיה חלילה חולה.
החישוב גם לא כולל הוצאות על ברית מילה וגם לא את העלויות של יום ההולדת שתחגגו לתינוק בגיל שנה...

...ההוצאות גדולות, אך אפשר לצמצם אותן במידה רבה אם אתם

צרכנים של מוצרי יד שנייה או "יורשים" מוצרים לתינוקות מבני משפחה וחברים. גם עזרה משפחתית בטיפול מקלה משמעותית על ההוצאות...

(הנתונים הכספיים נכונים ליום פרסום הכתבה, אנרג'י).

והנה עוד כתבה שפורסמה בעיתונות:

לגדל ילד בישראל? חצי מיליון שקל, בייבי! הייתה כותרת הידיעה ב'ידיעות'. והנה הציטוט: גידול ילדים הוא לא דבר קל ובטח לא זול. עד גיל 30 עשויים ההורים להוציא על כל ילד יותר מחצי מיליון שקלים!...

ועוד כתבה:

תחת הכותרת "כמה שווה אמא" (גלובס), מובאים בכתבה הפרטים הבאים: ...תתפלאו, יש תשובה לשאלה כמה שווה אמא? כל חופש גדול, ממחיש עד כמה אימהות עובדות קשה במקצוע הזה שנקרא "אמא". הן מבשלות, מנקות, מסיעות, מרדימות, משחקות, עושות קניות, תומכות, מסייעות בשיעורי הבית, מארחות, ועוד ועוד, חלקן עושה זאת במקביל לעבודה במקצוע אחר, מחוץ לבית.

המקצוע "אמא" הוא אמנם ללא שכר, לא שכר כספי לפחות, אבל מנסים להצמיד לו שווי כלכלי. זה אולי נשמע מעט מצחיק ומוזר, אך יש לא מעט היגיון בכך, הרי חלק ניכר מעבודות הבית הן עבודות שקיימות בשוק התעסוקה, כלומר עבודות שניתן בגינן שכר (למשל בישול וניקיון). המחקר התבסס על תשאול של יותר מ-15 אלף אימהות. הוא שאל אותן מה הן עשר עבודות הבית שהן מקציבות להן הכי הרבה זמן וכמה שעות בשבוע הן משקיעות

בהן. לאחר מכן, על בסיס מאגרי השכר של האתר, הוצמד לכל עבודה ועבודה כזו השכר לשעה המקובל במשק האמריקאי, וכך הגיעו לשכר השנתי במקצוע אמא.

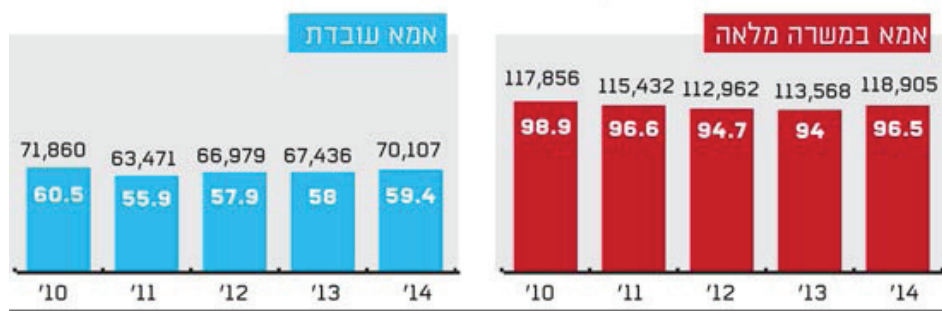
כמה שווה המקצוע "אמא" בדולרים

מספר שעות שבועיות

שכר לשעה	אמא עובדת	אמא במשרה מלאה	סוג עבודת הבית
10.19	8.3	14.6	ניקיון
14.04	8.7	14.5	בישול
12.84	5.6	14.3	סיוע בשיעורי בית
13.65	5.9	7.8	הסעות
10.14	4.4	7.8	עבודות שירות
38.94	6.3	8.3	ייעוץ פסיכולוגי
31.63	7.3	10.9	ניהול נכסי הבית
53.81	2.5	3.2	מנכ"לות
10.10	4.2	6.5	כביסה
16.44	6.2	8.6	תפעול מחשב
-	59.4	96.5	סה"כ
	40,583	38,126	סה"כ לשנה בגין משרת בסיס
	29,524	80,779	סה"כ לשנה**
	70,107	118,905	סה"כ לשנה

* סה"כ 40 שעות ** כולל שעות נוספות לפי האתר salary.com, בדולרים

מספר שעות שבועיות וסך שכר שנתי (בדולרים)

הכותב השווה בין אימהות שאינן עובדות במשרה נוספת לאימהות

שכן עובדות, ואלה תוצאות המחקר: אמא במשרה מלאה עובדת מדי שבוע 96.5 שעות בתפקיד זה, וזה כולל בין היתר בישול (14.5 שעות שתמורתן היא יכולה לקבל תיאורטית 14.04 דולר לשעה), סיוע בשיעורי בית (14.3 שעות, 12.84 דולר לשעה) וכביסות (6.5 שעות, 10.1 דולרים לשעה).

כותב המאמר מוסיף לחשב את 'שווי' המשרה "אמא", כפי שהשתנה במשך השנים, ועם התפתחות הטכנולוגיה. לא נלאה בפרטי המחקר שביצע, נסכם זאת בשתי מילים: המשרה 'אמא' שווה כסף, והרבה מאוד כסף.

הבה נחשוב כמה היינו אמורים לשלם עבור כל הטרחה הזו. היכן הכרת הטוב שלנו, הרי קיבלנו את כל זה בחינם?

הרגע בו מעכלים את החובה והזכות...

מעשה בעשיר שאימץ ילד רך בשנים, יתום מאב ואם, גידל אותו כבן, נתן לו כל מחסורו ביד רחבה, והעניק לו רוב טובה. התרגל הנער למצבו הטוב, ולא ידע להעריך את גודל הטובה, לפעמים אף זלזל במיטיבו ודרש דרישות מופרזות...

לימים, הגיע אל בית העשיר עני המחזר על הפתחים. חס עליו העשיר, הכניסו לביתו, נתן לו ארוחה טובה ומקום ללון. בצאתו, נתן לו סכום כסף, ואף צייד אותו בצידה לדרך. עני זה לא חדל מלהודות לבעל הבית: על כל כפית שאכל, פיו מלא ברכות ותשבחות. על כל פעולה, עבור כל טרחה - הילל את בעל הבית בשבח והודיה.

ראתה זאת בעלת הבית וכאבה: מדוע עני זה, אשר אכל ולן בביתנו יום אחד בלבד, כה מודה ומשבח ופיו מלא ברכות ותשבחות, ואילו הנער היתום הזה, אשר כה מתאמצים אנו למענו יום ולילה, אינו נוהג כלפינו בכבוד הראוי?!

אמר לה בעלה: "אל דאגה, בעוד מספר ימים תראי שיחול מהפך!" הלך העשיר אצל הנער ואמר לו: "הלוא יודע אתה כי אינך בננו האמיתי, בהיותך ילד רך בשנים חסנו עליך ואספנו אותך אל ביתנו. ואולם עתה אנחנו כבר די מבוגרים, וברוך ה' אנו רואים שאתה מסוגל להסתדר בכוחות עצמך. אנא ארוז חפצך ופנה לדרכך, והתחל לבנות את חייך בכוחות עצמך".

הנער הנדהם לא ידע את נפשו. כהלום רעם, ארז כמה מחפציו, נטל עמו צידה, ויצא לדרך. לא ידע אנה יפנה ולאן יילך, הסתובב כה וכה, ישב על ספסל, אכל מעט ונרדם. רוח קרה הצליפה בו בלילה והוא ניעור בפחד ובדאגה. כך התהלך יומיים ושלושה וליבו מלא צער ודאגה.

או אז בא אליו העשיר ואמר לו: "בני היקר, מכיון שרואה אני כי קשה עליך להסתדר לבד, החלטתי להחזירך אל ביתי..." שמח הנער שמחה גדולה וחזר לבית העשיר, אולם מיני אז לא חדל פיו מלשבח ולהלל את מיטיביו. על כל מאכל שאכל, מילא פיו ברכות ותשבחות. עבור כל יגיעה ומאמץ שעשו בשבילו הודה והחזיק טובה מעומק הלב.

ואשת העשיר נדהמת, הכיצד חל מהפך?! לאן הלך בימים אלו? אולי נשלח לסדנת השתלמות מזורזת בפיתוח מידת הכרת הטוב?

אלא שכך הוא טבע האדם. מינקות התרגל לקבל טובה מהוריו, ולכן חש את הכל כמובן מאליו, כאילו הכל מגיע לו. אולם לאמתו של דבר, ודאי שתחושה זו מוטעית מאוד!

לעולם לא נוכל להשיב טובה להורינו באופן מלא, וגם לו יצויר שהיינו יכולים להשיב להם כגמולם חלק כחלק, עדיין חייבים אנו להם הרבה מעבר לנתינתם, מאחר והם הקדימו ועשו למעננו! חז"ל למדונו כי אדם שהקדים לתת טובה לחברו, יש להכיר לו טובה על עצם ההקדמה: **"אם הקדימך חברך בעדשים תקדמנו בבשר, למה? משום שהוא גמל עליך תחילה!"** [בראשית רבה ל"ח ג'] וכן אמרו: **"מי שפתח פתחו לחברו, נפשו חייב לו!"** [שמות רבה ד' ב']. ”

ומכאן יבין כל אדם כמה הכרת הטוב הוא חייב להוריו, וכמה כפיות טובה מונחת בהתחמקות מכיבוד הורים או חלילה בזלזול בהם.

"כי גם כאשר הטיפול בהורים המבוגרים כרוך בטרחה פיזית ונפשית גדולה יותר מאשר לטפל בילדים רכים, בכל זאת אין זה פוטר אותו מחובת הכרת הטוב. מה גם שמצוות כיבוד הורים איננה רק כתשלום עבור טיפול ההורים בנו, אלא היא 'גזירת מלך' שיש לקיימה אף ללא חשבונות והתחשבנויות של טובה כנגד טובה. וכמבואר להלן בשער ההלכה, כי גם במצב שההורים לא העניקו לבנם את אשר מחובתם, עדיין על הבן מוטלת החובה לכבדם." [קונטרס כיבוד או"א עמ' 16]

הנוסחה המנצחת להצלחה בחיים

יש לי נוסחה מנצחת להצלחה בחיים. נוסחה מנצחת, באחריות! נערים בגיל הטיפש עשרה, מחפשים משהו שיהפוך אותם לגדולים, לחשובים. הם מחפשים להביע עצמאות, להוכיח גבורה. בגלל שהם בגיל הטיפש עשרה, הם מבטאים זאת בווכחנות יתר, בעצמאות מופרזת, ולפעמים גם בחוצפה.

דרך זו אינה מטיבה עם הנערים, אלא היא בעוכריהם. בהמשך החיים, ולעתים קצת מאוחר מידי, מתברר להם שלא אלו הם הכלים והדרכים להגיע לעצמאות ולבגרות. ההיפך - אלו מכשולים מיותרים. הרי מי מעריך ילד מתחכם, מי אוהב להתעסק עם אדם שבטוח שהוא מבין הכל, מי שמח לעשות עסקים עם חצופים? הבסיס הטוב ביותר להצלחה בחיים, הוא מידת ההכנעה. אנשים טועים וחושבים שהצלחה תלויה ברצון, בהתמדה, בעקשנות. כל אלו נכונים במידת מה, אבל בסיס ההצלחה הוא מידת ההכנעה.

מהי הכנעה? הכנעה היא להכיר את מגבלות הכח. לדעת מי הבוס, מי בעל הבית. לדעת להתפשר, לוותר ולהקריב בשביל מי שמעליך, ולא משנה אם זה הבוס בעבודה, המחנך, המפקד בצבא או ההורים. מי שיודע להיכנע מראש ולא להיכנס למאבקים מיותרים, קנה את מידת ההכנעה, והוא כבר מבוסס על הבסיס הטוב ביותר לחיים. מי שלא מוכן לקבל שהוא לא יודע הכל, מי שלא יכול להקשיב

לאחרים, מי שבטוח שהוא הגאון והחכם מכל אדם - החיים מלמדים אותו כמה טעה. מי שלא מוכן להבין שיש לו חסרונות - לעולם לא ישתנה, לא יצליח להתקדם, ההצלחה רחוקה ממנו! כמו עסק, אם הוא רוצה להצליח, הוא חייב להפנים ש'הלקוח תמיד צודק'. האם הוא תמיד באמת צודק? לא! אבל הואיל ופרנסת בעל העסק תלויה בלקוחותיו, כדי שהוא יצליח - הוא חייב להפנים ש'הלקוח תמיד צודק'. כי אם בעל העסק יהיה הצודק - הוא יישאר עם הצדק, אבל בלי לקוחות, בלי פרנסה, העסק יפשוט רגל...

אל תהיה צודק, תהיה חכם!

כולנו יודעים את המשפט המפורסם: 'בכביש אל תהיה צודק, תהיה חכם!' למה המשפט הזה כל כך נכון? כי בחלקים המהותיים של החיים, בחיים עצמם, הצדק פחות חשוב. מה שחשוב באמת הוא להתנהל בחכמה, ולדעת לוותר גם אם אתה צודק! אותו הדבר עם ההורים: כן, לא תמיד הם צודקים, אבל כדאי להישמע להם ולהיות חכמים. צריך לדעת להיכנע ולוותר ולא תמיד להיות רק צודק, כי זו הנוסחה להצלחה בחיים. ואין בחיים בית ספר לכללים הללו, יותר מכיבוד ההורים. אין מקום בו נוכל יותר להבין את המושגים 'היררכיה' ו'הכנעה', כמו בבית - תחת אבא ואמא.

להבדיל אלף אלפי הבדלות, גם אצל אומות העולם קיימים סדרי מעמדות בבית, במשפחה, בשבט או בשכונה. אפילו בקרב שבטים

נידחים, תמיד יש היררכיה. למרות שלכל שבט יש את המעמד שלו בין השבטים, תמיד יש כבוד רב כלפי ראש המשפחה. פשוט, כי זה הכלל להצלחה בחיים, לשגשוג ולהתפתחות.

ביהדות, ההיררכיה היא חלק מובנה. כחלק מהעובדה שהתורה מלמדת אותנו כללי זהב לחיים, היא אינה פוסחת מללמדנו את כללי ההיררכיה הדרושים. ביהדות יש מעמדות. יש הורים, יש רבנים, יש כהנים, יש לויים, יש משגיח, רבי, מורה. צריך תמיד להיכנע, ולכולם אנו חייבים בדרך ארץ, ולהכניע עצמנו בפניהם. כי רק ההכנעה תוביל אותנו להצלחה בחיים! כל אחד נכנע למי שמעליו, ודרך הכנעה זו ניתן להתפתח ולהתקדם. כמו כן יש יתרון עצום של המוליד על המולד, וההורים שלנו הם אלו שאנו צריכים להכניע את עצמינו בפניהם.

בנוסף, כיבוד אבא ואמא הוא בסיס חינוכי להכנעה של האדם מול רצון ה'. כי אדם מסתגל למושג 'הכנעה', לעובדה שהוא מכניע עצמו בפני מי שגדול וחכם ממנו, ועל אחת כמה - בורא עולם. זהו אם כן מפתח להצלחה, כשאדם לומד מהי הכרת הטוב, ולומד להכניע את עצמו בפני מי שגדול ממנו - הוא מתעדר, הופך לאדם אצילי, ושערי ההצלחה נפתחים בפניו.

ניצוץ של עבודה זרה

בעל ה'יסוד העבודה' מסלונים זצ"ל הגיע לביקור בעיר קריניג. כאשר נודע לתושביה היהודיים של העיירה כי צדיק בא לעיר, הכינו לכבודו קבלת פנים מפוארת בבית המדרש, כאשר עם בואו נעמדו כולם בשורה לקבל את פניו בברכת שלום, כנהוג. בין הנאספים היה אברך חשוב ביותר, תלמיד חכם מופלג ועובד ה', אשר המתין אף הוא לתורו לקבל את פני הרבי הקדוש. אך, למרבה הפתעתו, בהגיע תורו להושיט יד אל הרבי, משך האדמו"ר את ידו הקדושה, והסב את ראשו ממנו. "כאשר אחזתי בידו, הרגשתי בו ריח של עבודה זרה", אמר הרבי לסובביו ומשמשיו. "שמא הוא לומד בספרים חיצוניים, המלאים מינות ואפיקורסות?"

הנוכחים הביטו ברבי משתוממים. "האברך הזה הוא אחד מבני העלייה של העיר" - אמרו לרבי. "הוא נחשב בין תלמידי החכמים החשובים ביותר בבית מדרשנו." "שמא מסתובב הוא בין הנכרים", לא הרפה הרבי. "אולי מבלי משים דבק בו משהו מאליליהם?" "חלילה", חזרו בני העיר וענו. "יומם ולילה יושב בבית המדרש, לומד ועובד את השי"ת. הוא אחד מאברכי הפאר של הקהילה".

בשלב זה הסתובב הרבי אל האברך עצמו, אשר עמד שם כל אותה העת בפנים נפולות, כשהוא בוש ונכלם וממתין לתשובת

האדמו"ר. הוא לא ידע את נפשו, מה פגם מצא בו הרבי? הרבי הביט בו במבט עמוק ואמר: "אני רואה בך ניצוץ של עבודה זרה. אמור לי איפה אתה בעצמך, שמא עברת על איזו עבירה הקשורה או שייכת לעבודה זרה?" האברך הרהר לזמן מה, ואז אמר לרבי: "אינני מוצא שום עבירה בעצמי, מלבד פגם אחד, אשר לדעתי אין לו כל שייכות לעבודה זרה; אינני חי בשלום עם אבי. יש לנו חילוקי דעות רבים, ואינני מכבד את דעתו והוראותיו."

כששמע הרבי את המילים יוצאות מפי האברך, אחזו רעד. "איני צריך לשמוע יותר מכך!" אמר הרבי. "זאת היא איפה העבודה זרה שהותירה בך את אותותיה. חז"ל אומרים, שבעת מתן תורה, כאשר ציוה בורא עולם: 'אנוכי ה' אלוהיך', ו'לא יהיה לך', לעגו על כך אומות העולם. הם טענו שהקב"ה, כביכול, דואג ומצווה את עם ישראל כדי לשמור על כבוד עצמו..."

רק כששמעו את הקב"ה אומר "כבד את אביך ואת אמך", הכירו והאמינו שגם הכוונה בציווי 'אנוכי' הייתה רוחנית ונשגבת. העובדה שהקדוש ברוך הוא ציוה על כבוד האב והאם מוכיחה כי לא לכבוד עצמו דאג בורא עולם, אלא לתיקון נפש האדם. מכיוון שאצלך מצות "כבד את אביך" אינה מתבצעת כראוי, נפנה האדמו"ר מסלונים לאברך, "הרי שזה יצר פגם באמונתך בציוויים 'אנוכי' ו'לא יהיה לך'! זוהי איפה הסיבה לחטא עבודה זרה הנראה על פניך!". סיים הרבי את תוכחתו הנוקבת.

הרושם שנוצר אצל אותו האברך היה אדיר. הוא הבין כי מצוות כיבוד הורים היא מצווה חמורה מאוד, וזלזול בה שקול לעבודת אלילים כפשוטה! מאז, כמובן, שינה את דרכיו והפך את יחסו אל אביו.

מדברים אלו נוכל גם אנו לקבל מושג כלשהו על חומרתה של החובה, ולהבין, כי קיום תרי"ג המצוות ואמונתו השלימה - תלויות במצות כיבוד ההורים!

מי אשם?

כשאנו מתבוננים במגוון הקשיים שלנו בחיים, אנו תמיד מגיעים לשאלה 'מי אשם'. התשובה החכמה לשאלה הזו, היא שלוש מילים: 'מה זה משנה?'

לא פעם, טוענים ילדים כי הוריהם אשמים, בגלל שעשו להם כך וכך, בגלל שלא נהגו בהם כראוי, בגלל שלא חינו אותם טוב, או בגלל שלא פינקו אותם מספיק. (ראה עוד בנושא זה בפרק שני ובפרק עשירי).

הבגרות האישית של האדם נבחנת בשלב בו הוא מפסיק לחפש אשמים, ומתחיל לפעול בכיוון הנכון, בודק מה עליו לעשות כדי להיות בסדר, כדי להצליח. הלא גם אם ההורים אשמים זה לא מעניין, ולא מוריד שום דבר מאחריותנו כלפי עצמינו וכלפי חובתנו, אנחנו כילדים עושים את הדבר הנכון ומכניעים את עצמנו בפניהם, מנסים לעשות הכל כמיטב יכולתנו עבורם ולתת להם את הכבוד המגיע להם. כי כשאדם מתבגר הוא מבין שעדיף להיות חכם מלהיות צודק, ועדיף להתחיל לפעול נכון מאשר לתרוץ תירוצים.

הזכות והחובה לכבד הורים, איננה תלויה בשאלה כיצד הם נהגו בנו ועד כמה הם אשמים בכל מה שקרה לנו בחיים. היא תלויה עד כמה נבין שכדאי לנו להכניע את עצמנו בפניהם. זהו בדיוק מבחן הבגרות האולטימטיבי גם אם לעתים יש בכך קושי מסוים בביצוע המעשי.

ומתוך הנסיון ניתן לקבוע, כי ברוב המקרים כשהבן לומד לכבד את הוריו, הדבר משפיע על כל האוירה בבית, וגם ההורים ישנו את אורחותיהם ויהיו פחות אשמים, כדי להעניק לבנם חוויית כיבוד הורים מושלמת.

בית ספר לדחיית סיפוקים

כולנו יודעים, כי לוחות הברית עליהם נחרטו עשרת הדברות מחולקים לשניים: החלק הראשון הוא מצוות בין האדם לקונו, והחלק השני הוא מצוות בין אדם לחברו. כך, מצוות אהבת ה' ושמירת השבת מצויות בחלק הימני, ומצוות כמו לא תגנוב ולא תחמוד - בחלק השמאלי.

לפי זה גואה ועולה שאלה: מדוע מצות כיבוד ההורים ממוקמת בצד ימין של הלוחות? לכאורה זו מצוה שבין אדם לחברו, והיה עליה להיות ממוקמת בצד השמאלי של הלוחות בין שאר המצוות שבין אדם לחברו?

התשובה היא, כי מצוות היהדות אינן אוסף של מטלות 'מצוות עשה' ורשימת המלצות 'לא תעשה'. היהדות היא מעבדה למידותיו של האדם. במצוותיה האדם למד להכיר טובה, להיכנע, לבטל את הרצון האישי, להתמודד עם קשיים, להתרגל לדחות סיפוקים ורצונות, לדעת לשתוק ולא לענות גם כשצודקים.

ההכנעה היא כלל בסיסי ויסודי. אדם שמתגבר ולא מדבר לשון

הרע - נכנע לרצון ה'. גם אדם שרוצה לפגוע במישהו, או אפילו לגנוב, ומוותר על כך - הוא מקריב את רצונו, ונכנע לרצון ה'. זו הכנעה, והיא היסוד, הבסיס.

זוהי אם כן הסיבה מדוע מצות כיבוד ההורים ממוקמת בלוח הימני, כי זה המקום הראשון בו אדם יכול לתרגל הכנעה לכלל המצוות ולעבודת ה', כבר מגיל קטן מלמדים אותנו לכבד את מי שגדול וחשוב מאיתנו, וההכנעה הזו - אם האדם מתרגל אליה - תשמש אותו גם למצוות ה' ולקיום רצונו. לכן מצות כיבוד הורים מקומה עם המצוות שבין אדם לקונו, כי שורש מצווה זו היא הכנעה- שורש כל התורה כולה!

בתחילת פרשת קדושים, כתוב: **'קדושים תהיו כי קדוש אני ה'**, ומיד נאמר **'איש אמו ואביו תיראו'**. את הקשר בין שתי המצוות מבאר הרמב"ן ואומר: כדי שאדם יתקדש, ילמד את עצמו להיות מופרש מכל דבר אסור, יתרגל להתגבר ולוותר - הוא צריך לסגל לעצמו את כיבוד ההורים. זה הבסיס הראשון, מכאן אפשר להמריא בשאר קיום המצוות.

הבנה זו בשורש מצוות כיבוד הורים שופכת אור על פסוקים רבים המופיעים בהקשר לקיום התורה והליכה בדרכיה, כאשר ההתייחסות להורים היא כמחנכים שלנו לדרכי התורה: **'שמע בני מוסר אבין ואל תיטוש תורת אמן'**, **'דע את א-לו-הי אבין ועבדהו'**, וגם הפסוק **'רעך ורע אבין אל תעזוב'** שדרשוהו חכמי הגמרא על הליכה בדרכי התורה.

פעמים רבות שמוצאים אנו את הביטוי 'א-לו-הי אביך', 'א-לו-הי אבי' שמורה לנו בצורה ברורה כי להורים יש חלק (מלבד החלק החינוכי) בעיצוב המסורת והמוסר בלב ילדיהם. ברור אם כן, כי דמותו המכובדת של האב הכרחית כדי שהבן יעלה ויתעלה בכל מצוות התורה, כי כיבוד ההורים הוא במובן מסויים גם המקפצה והערובה שלנו לכל תרי"ג המצוות.

ההורים - דמות המופת לחיים!

כשיוסף היה במצרים, הוצרך לעמוד בניסיון אשת פוטיפר. ניסיון זה היה כה קשה עד שבזכות העמידה בו מכונה יוסף 'יוסף הצדיק', וכאשר חכמי הקבלה כותבים על דמותו של הצדיק מכנים הם את מהותו כ'מידת יוסף'. במדרש מבואר כי הכח של יוסף לעמוד בניסיון היה משום ש'דמות דיוקנו של אביו נראתה לו'. ונשאלת השאלה: מה טמון בכך? מה הועילה לו ראית פני אביו בעת הניסיון? והתשובה היא, כי זכרון אביו היה זכרון כיבוד ההורים שלו, עת דחה את רצונותיו ומאווייו כדי לקיים את רצון אביו. כפי שיצא לראות בשלום אחיו למרות הסיכון הכרוך בכך, אך עשה זאת כי כך אביו רצה והכניע את עצמו לרצון אביו. והכח הזה הוא שעמד לו בעת הניסיון במצרים, וממנו למד לקח כי עליו להיכנע לרצון ה', וכך עמד בנסיון בגבורה.

אנו למדים, כי כיבוד ההורים הוא המקום הראשון בו אדם יכול להתאמן ולתרגל דחיית סיפוקים, הכנעה, איפוק. אסור לנו להפסיד חוויה כזו! וגם אם לפי דעתנו ההורים אינם ראויים שניכנע להם ולמעמדם, הרי שבדיוק להיפך: ככל שהם יותר 'אשמים' כביכול, נוכל להיעזר בכיבודם כדי להתרגל להיכנע, לדחות סיפוקים, לעמוד בניסיונות ולתקן את מידותינו!

בעולם של 'זכות הילד לדעת' ו'אין ילד רע' - יש ילד שרע לו, רואים גם ילדים את המשפטים הללו, ומהרהרים כי זו ההוכחה שהוריהם בעייתיים. הרי בדיוק לכן יש עבורם קורסים להדרכת הורים, ערבי הנחיית הורים וכדומה.

למרבה הכלימה, פעם אמר לי ילד בן 10: "אני לא מתחבר לאמא שלי, היא אשה בעייתית." הילד - קטנצ'יק שכזה, מעז לכנות את אמו בשם 'בעייתית', הוא הספיק להשתכנע שהוא טלית שכולה תכלת, בה הבעיה!

אבל מצוות כיבוד הורים לא פוסחת עליו, נהפוך הוא: היא מאמנת אותו להיכנע לה, גם אם הוא חושב שהיא 'בעייתית'. דעתו האישית עליה לא משנה, משנה הרבה יותר מה תפקידו, והוא - כמו כל אחד מאיתנו - צריך להתרגל לדחות סיפוקים, להיכנע, ולכבד את ההורים!

כיבוד הורים - מתנה לילד!

בשורה התחתונה, מצוות כיבוד הורים היא מתנה לילד. דרכה הם לומדים להיות בוגרים, להפעיל את החכמה, ולהיכנע להוריהם. דרך זה, הילד למד להסתדר בכל מסגרת, עם המדריך, עם המורה, עם חברים. הוא לומד ומקבל כלים להמשך חייו: לסלוח, לשתוק, להתאפק, להיכנע, להתפשר, לבטל לפעמים את דעתו, ולבסוף - דרך זה ילמד להיכנע גם לרצונות של בורא עולם. כי כיבוד הורים הוא כור ההיתוך הטוב ביותר לרכישת מידת ההכנעה בחיים.

הגמרא מספרת על רבי טרפון שהיה חולה, ואמו באה לבקרו. הוא הבחין שנקרעה סולייתה נעלה, והתכופף והניח את ידו מתחת לרגליה, כשהיא צועדת ודורכת על כף רגלו.

קדמונינו התקשו בביאור סיפור זה, הרי רבי טרפון היה עשיר גדול, מדוע לא שלח את עבדו לעשות זאת? אומר המהרש"א, כי רבי טרפון רצה להתכופף, הוא ביקש להיכנע לפני אמו. חלק עיקרי בכיבוד ההורים הוא הכניעה אליהם, זה חלק משמעותי ביותר מהמצווה!

אגב, כאן המקום לציין שבכל המחקרים על יחסי הורים וילדים - כולל גם במקרים קשים - 'כבוד' היא מילת הקסם שממיסה ופותרת כל קושי בתוך המשפחה. הרבה בעיות נוצרות עקב חוצפה

וחוסר דרך ארץ של הילד, ולו היה מסתגל לכבד - היו נחסכות הרבה תקלות. תשאלו כל עובד, והוא יסביר שהכי כדאי להתחנף לבוס, כי זה נותן קידום והעלאה במשכורת. לעומת זאת, חוצפה כלפי הבוס מובילה לפיטורין, והיא אינה מועילה. לפיכך, הבה ניקח לתשומת ליבנו את יתרון הכנעה בכיבוד ההורים, כגורם מפתח לחיים. המרחב הנכון ביותר להתאמן בו על הכנעה הוא כיבוד הורים, הבה נאמץ את המתנה הזו בכל הלב!

גלגל חוזר בעולם!

עלינו לזכור שהחיים הם גלגל, כרגע אנו המכבדים והורינו הם הזקוקים לנו, אך לא לעולם חוסן. יגיע זמן בו נזדקק אנו ליחסם המכבד, ולעזרתם ותמיכתם של ילדינו. עיקרון ההדדיות - מידה כנגד מידה - פועל גם כאן: כמידת הכבוד שכיבדת את הוריק, כך יכבדו אותך ילדיך.

להמחיש זאת, הנה סיפור מזעזע שהתרחש בראדיון, עיירתו של ה'חפץ חיים', המדגים בחדות את העיקרון הזה:

קבוצת ילדים רכים שיחקו בכדור, ליד ביתו של ה'חפץ חיים'. בלהט המשחק עף הכדור לגובה ונחת על העץ הצמוד לחצר שכניו של ה'חפץ חיים'. אחד הילדים מיהר לטפס על מרפסת בית השכנים, כדי להגיע לעץ הגבוה ולהשיב את הכדור האובד. מה שקרה לאחר מכן היה בלתי צפוי לחלוטין; בעלת הבית שנחרדה מהרעיון שילד מטפס מבחוץ אל מרפסת ביתה, איבדה את שיקול דעתה, ובלי לחשוב פעמיים, ניגשה אל מעקה המרפסת בה נאחז הילד, ושמטה ממנה את ידו. הילד נפל מגובה, ונחבט באדמה הקשה. הוא ספג מכות חזקות בכל חלקי גופו, וידו הימנית נשברה.

ה'חפץ חיים' שעקב אחר השתלשלות העניינים מן החלון הסמוך לשולחן לימודו, נענה מיד ואמר: "אישה זו לא תימלט מעונש. לא

ירחק היום, וכל מה שגרמה לילד יבוא ויפגע בה או במשפחתה".
תלמידיו שהקיפוהו שאלו מיד: "וכי מקלל הרב חלילה את
האשה?"

"אין כאן קללה", השיב ה'חפץ חיים', "חלילה לי מלקלל. אבל
זאת עליכם לדעת; כל דבר רע שגורם אדם אחד לחברו, סופו
שיחזור ויבוא על אותו אחד שגרם לכך. לעיתים מיד, לעיתים
אחרי שנים. אך בסופו של דבר, תמיד חוזר אותו המאורע עצמו
ופוגע במי שהעז להרע לחברו".

ואכן, לא במהרה התרחש הדבר, אך תלמידיו, שנצרו את המאורע
בזכרונם, מעידים כי אכן דבריו של ה'חפץ חיים' התקיימו
במלואם! עשר שנים אחרי אותו מעשה מביש, נפגע בנה של
אותה אישה בתאונה, כאשר פציעותיו מסתכמות בדיוק באותן
פציעות שנגרמו בשעתו לאותו ילד אומלל שהפילה אמו -
מכות חזקות בכל גופו, ויד שבורה.

המסקנה ברורה: אין ספק, כולנו רוצים שילדנו יכבדו אותנו, יעמדו
לימיננו, וישיבו אהבה על אהבתנו. אך עלינו לזכור, שבמידה רבה
תלוי הדבר בכבוד ובאהבה אותם נעניק אנו להורינו. אם נעטוף את
הורינו באהבה וכבוד, רבים הסיכויים שילדינו יעשו אותו הדבר
לנו. אם חלילה לא נכבד את הורינו, רבים מאוד הסיכויים שגם
ילדינו ינהגו בנו באותה דרך לא נעימה...

כיבוד הורים כדוגמא אישית

מעבר לרעיון האמור למעלה, קיים גם הרעיון הפשוט של הדוגמא האישית.

הדרך היחידה שלנו לתת משמעות מעשית לרעיון התיאורטי של כיבוד הורים אותו אנו רוצים שהילד יקלוט ויפנים, עוברת בעצם דרכנו, דרך היחס וההתנהגות שלנו עם הורינו. ילד שרואה את אבא ואמא שלו מכבדים הורים, מבין שכיבוד הורים הוא משהו שבאמת מחייב, נמצא ברצינות על סדר היום, ובנוסף, הוא מקבל ולומד גם את הפרקטיקה - איך מכבדים בפועל.

לעומתו, ילד שרואה את הוריו מנהלים יחסים מתוחים עם הוריהם, שלא לומר שונאים אותם ומזלזלים בהם בגלוי, מושפע מכך מאוד. באופן סמוי - הוא בעצם מקבל שדר המלמד אותו שכך מתנהגים עם הורים. מיותר לומר כמה עלולה התנהגות כזאת להשפיע בעתיד על יחסם של ילדינו אלינו.

בהקשר לכך, נביא סיפור מטלטל אותו מצטטת הגב' ברסינדי (אש התורה), מפיה של אשה המעידה על חוויותיה האישיות ביחסיה עם הוריה, ועל המהפך ביחסיה עם אמה, שנוצר בעקבות התובנה: "כמו שאני מתנהגת עם אמי, כך עלולים ילדי להתנהג אלי."

וכך היא מספרת:

"אמא שלי ואני מסוכסכות מאז שאני זוכרת את עצמי", היא

כותבת, "אולי באשמת האופי שלנו - היא מאורגנת ומסודרת בעוד שאני מהסוג היצירתי והמפוזר, או אולי בגלל בעיות אחרות בחייה האישיים. כך או כך, האהבה בינינו מעולם לא פחתה, משום שהיא מעולם לא הייתה קיימת.

את שנות הנעורים שלי אפשר לסכם במשפט מאפיין אחד, שנאמר כל כך הרבה פעמים, עד שהפך לסמל עצוב של יחסי עם אמי בתקופה זו: "נקי את החדר שלך!" אולם הבעיות בקשר שלנו היו הרבה יותר עמוקות. מהלכים נוספים במשפחה שלנו, חתרו תחת מערכת היחסים שלי עם אמי, עד שהפכנו כמעט לזרות.

אני גדלתי בהרגשה שאין לי אמא, והיא השלימה עם העובדה שבתה הגדולה אבדה לה. במשך השנים הפסקנו עם המלחמות והפגיעות המילוליות ויצרנו מעין קשר נימוסין מלאכותי. היא הייתה מגיעה מדי פעם לבקר אותי, אם כי בשיניים חשוקות, ואני אילצתי את עצמי לבקר אותה, כשפרקי ידי מכווצים עד כדי לובן במשך כל הביקור.

אפילו בחתונה שלי, אמי הופיעה בתור אורחת שהוזמנה בלבביות, ובכל זאת התקבלה בקרירות. היא עקבה מהצד כשנישאתי, ואני לא אפילו לא ניסיתי להסתיר את שביעות רצוני מכך שאני סוף סוף משתחררת מהסינר שלה. היא לעולם לא תאמר לי שוב לנקות את החדר.

גם בעלי ספג את גישתי המורעלת. הוא הכיר את אמא שלי רק מבעד לעיניי הציניות. מהר מאוד נמאס לו מכל המריבות הקטנוניות בינינו, וגם הוא התרחק ממנה. היא הפכה לאישיות לא רצויה בביתנו, ולמרות שרגשות האשמה שלה גרמו לה לרצות שאגיע אליה לעתים קרובות יותר, גם היא לא נהנתה במיוחד כשהייתי אצלה.

כשהיינו יחד, המנהג החביב ביותר שלנו היה להיכנס לוויכוחים, ואז לנתח את מערכת היחסים הלקויה שלנו, לבכות יחד, להישבע לנסות לשנות את המצב ואז שוב לצאת במחול של פגיעות הדדיות. ברוב המקרים, הגישה הטובה ביותר היתה לא להיות בקשר כלל. אמנם, היא מעולם לא ויתרה על התקווה שיום אחד עוד אשוב אליה ואשמח אותה בכך שארשה לה לחזור ולהיות אמא שלי, מעבר למובן הביולוגי בלבד של העניין. למרות שאני יהודיה שומרת תורה ומצוות, התעלמתי באופן מוחלט ובוטה ממצוות "כבד את אביך ואת אמך", שניתנה בעשרת הדברות. למרות שביתי היה מבצר של לימוד תורה ושמירת מצוות, עברתי על מצוות כיבוד האם שלי בכל יום ויום, ובתוך תוכי ידעתי את זה.

מובן שהרגעתי את ייסורי המצפון שלי בשליחת שוקולדים ליום ההולדת שלה, ובכך שאילצתי את עצמי לענות לטלפון כשהיא התקשרה, אולם בטח שלא צברתי נקודות זכות רבות במצוות כיבוד הורים.

אם מערכת היחסים שלי עם אמי לא נראית לכם מספיק עצובה, השלב בו גם הנכדים נכנסו לעסק - כבר גורם לבכות.

אני כעסתי בליבי על אמי, ולכן, באופן בלתי מודע, הרחקתי ממנה את הנכדים שלה. לבד משיחות טלפון נדירות, הנחת שהיא כל כך חיכתה לה, לא זרמה אליה מלא חופנים כמצופה. כשחברות שלה היו שואלות אותה על הנכד החדש היא הייתה מחייכת באומץ ועונה, "הוא מקסים! כל כך חמוד!", אבל הכל היה העמדת פנים, ושתינו ידענו את זה.

היא פשוט לא הכירה את הילדים שלי והם בקושי הכירו אותה. אני לא נתתי להם אפשרות אחרת. עם כל יום שחלף, הייתי מעבירה את הכעס והטינה העמוקים שלי לדור הבא, ומשדרת לילדים שלי במסרים עדינים שהסבתא שלהם היא לא באמת משהו שצריך להתייחס אליו בכלל, וודאי שלא בכבוד.

באחד הימים, חברה שלי סיפרה לי שמערכת היחסים שלה עם אמא שלה תמיד הייתה מתוחה במיוחד. אבל יום אחד היא חשבה על העובדה שאמא שלה מזדקנת, ושבסופו של דבר היא תיפטר לעולם אחר. פתאום היא הבינה שלא נוח לה עם הסטטוס-קוו של מערכת היחסים ביניהן, היא לא יכלה לסבול את המחשבה שאמא שלה תיפטר מהעולם כאשה זרה עבודה. חברתי התפללה לעזרה שמימית, לקחה נשימה עמוקה ועשתה

צעד לכיוון פיוס. "זה היה תהליך ממושך", היא אמרה לי, ושתיהן השקיעו הרבה זמן ומאמצים, אבל זה היה משתלם. בסופו של דבר, הן מצאו את הקשר ביניהן, והצליחו להבעירו מחדש, למרות שנים רבות וארוכות כל כך שעברו. זמן קצר אחר כך, אמא שלה נפטרה. מצמרר ככל שזה יישמע, אבל חברתי שמחה. לא על עצם פטירתה כמובן, אלא על שהספיקה. על שהספיקה פרק זמן קצר לשוב ולהיות בקשר עם אמה, שנתנה לאמה את הזכות לרוות קצת נחת מבתה. "כשאני אפגוש את אמא שלי בשמים", היא אמרה לי, "אני יודעת שהיא תגיד לי, "רחל, אני גאה בך!"

הסיפור שלה מרגש, אבל לעורר אותי הוא לא הצליח. נחמד מאוד שהיא ואמא שלה השלימו, אבל אני ואמא שלי? תשכחו מזה! מערכת היחסים שלנו אבודה - החולה מת מזמן. חוץ מזה, כבר הייתי שחוקה מאלפי ניסיונות לגשר על ההבדלים הרבים בינינו. הייתי מיואשת..

ואז שמת לי לב שאני נהיית בת שלושים. והסתכלתי על הילדים שלי, שנראו גבוהים יותר ובוגרים יותר בכל יום.

חשבתי על המסר שאני מעבירה להם, ועל הטרגדיה להרגיש יתומה למרות שיש לי אמא אמיתית וחיה, שאני כל הזמן דוחה את אהבתה המוצהרת כלפיי. פתאום דמיינתי את עצמי עם ילדים גדולים, ושאלתי את עצמי איך הם יתייחסו אליי. אחרי הכל, הם לא ראו דוגמא מוצלחת במיוחד לכיבוד הורים בבית שלהם. למה נראה לי שהילדים שלי יתייחסו אליי בצורה

שונה מזאת שאני מתייחסת לאמא שלי? האם אוכל לשאת יחס מילדי בדומה ליחס שאני מפגינה כלפי אמי? שאלתי את עצמי "למה? זה מה שאת רוצה? ככה את רוצה להיראות בעוד כמה שנים בפני ילדיך את?" התבשלתי עם המחשבה הזו זמן קצר, ורצתי לטלפון. חייגתי את המספר המוכר, את המספר שכל כך הרבה פעמים רציתי לשכוח. אצבעותיי רעדו, נשימתי כבדה, אך האזנתי בדריכות לצליל החיוג והמתנתי למענה.

הפעם התנהגנו אחרת. הפעם לא שלפנו ציפורניים. היא סיפרה על הסבל והכאב שלה, ואני סיפרתי על שלי. הכרחתי את עצמי להקשיב לה, במקום למנוע ממנה להיכנס לנושאים מסוימים עליהם גזרתי טאבו. סוף סוף הנחתי לה לספר לי על פרטים בחייה האישיים, שגילו זווית חדשה ושוברת לב מדוע היא פעלה כפי שפעלה בילדותי. זעקת הכאב שלי, "את מעולם לא היית שם בשבילי!" יבשה על שפתיי, כשחשבתי על האשה שפתחה את ליבה בפניי, ולראשונה - גם רציתי להקשיב לה.

עכשיו הבנתי את האמת: הייתה לה התמודדות אמיתית, צרות וגירושין, שהותירו אותה שבורה וריקה, קרועה לגזרים. כל חייה היא רק בקושי הצליחה להרים את ראשה מעל למים. היא מעולם לא שנאה אותי ולא רצתה להזניח אותי. היא באמת נלחמה בשיניה כדי לתפקד בבית יום אחר יום, ורק אהבתה לילדיה נתנו לה את הכוח להמשיך לשרוד. שלושים שנות כאב

נמסו כששיתפנו זו את זו באכזבות שלנו, בכעס שלנו, בחוסר הביטחון ובבושה. סוף סוף ראיתי את אמא שלי כמו שהיא הייתה באמת - אם חזקה, אמיצה ורגישה, במקום הדמות האכזרית והמאיימת שעשיתי ממנה. כך, בתחושה זו דיברנו המון זמן, בפתיחות בהבנה ובכבוד, דבר שלא קרה מאז שאני זוכרת את עצמי.

זמן קצר אחר כך חגגתי את יום הולדתי השלושים. אני לא מסוגלת לתאר לכם באיזו להיטות אמא שלי חיפשה אחר מתנת יום ההולדת המושלמת בשבילי, ואת השמחה הנלהבת שלי כשקיבלתי אותה. זו לא הייתה מתנה יקרה במיוחד, אולם המתנה הייתה סמל ועדות למתנה האמיתית ששתינו קיבלנו, מתנה ישנה מאוד שהמתינה 30 שנים ארוכות כדי ששתינו נפתח אותה...

היום יש לי אמא, ולאמי יש בת, ואנחנו באמת קשורות זו לזו, בכל נימי לבנו. אנחנו יכולות לשוחח בפתיחות ולפתור בעיות, כמו... כמו שאמהות ובנות עושות באופן נורמלי. לילדים שלי יש סבתא שאוהבת ומעריכה אותם, והם משוחחים איתה בקביעות. אנחנו נהנות מהזמן שלנו יחד, ומתגעגעות זו לזו כשאנחנו בנפרד. יש לי את הזכות לכבד את אמי באופן יומיומי, אני מקשיבה לה, תומכת בה ומשאירה לה הודעות בתא הקולי. אני נושכת את הלשון כשאני מרגישה שהטון שלי חזק מדי, ושתינו מפגינות קבלה וכנות כשעולה נושא שמחזיר אותנו למאבקים

הישנים - אבל אנחנו ממשיכות הלאה ביחד.
זה לא היה קל, אבל הדברים היקרים ביותר בחיים לא קלים.
עכשיו, כשאמא שלי ואני מדברות, אפשר למשש את האנרגיה
החיובית שזורמת בינינו - קשר של שני אנשים שחשובים
מאוד זה לזה. הילדים שלי רואים את זה. בעלי רואה את זה.
וה' רואה את זה.

אני אסירת תודה שניתנה לי האפשרות לשקם את מערכת
היחסים שלנו בעולם הזה, כך ששתינו נוכל, בעזרת השם,
ליהנות משנים רבות יחד, כדי להשלים את הזמן שאיבדנו. כל
מה שהייתי צריכה לעשות הוא להושיט את היד, ולקחת".

עד כאן סיפורה המטלטל של גב' ברסינדי. ההבנה שבדך בה היא
נוהגת עם אמה, באותה הדרך ינהגו עמה ילדיה, הביאה אותה
לחולל מפנה בחייה. ואת הרווח - היא גזרה עוד הרבה לפני השלב
בו נזקקה לתמיכת ילדיה!

כבוד להורים - משימה חינוכית!

המושג 'מורא אב', נראה לפעמים כאילו עבר עליו הכלח. בשדה החינוך המודרני, נשמעים לרוב מושגים כמו יצירת דיאלוג עם המתבגר, דיבור בגובה העיניים, שוויוניות בין החניך למחנך. בעידן כזה, כך נראה - אין מקום למורא, לציות ולסמכות.

אך למרבה הפלא, אנשי מקצוע מן השורה הראשונה בתחום החינוך, טוענים כי ההיפך הוא הנכון. והאמת היא, כי אין אפשרות להעניק לנער בגיל ההתבגרות חינוך אמיתי ללא יצירת סמכות.

חינוך הינו תהליך מורכב מאוד. תהליך אותו אנו כהורים חווים מיום לידת ילדנו ועד אחרון ימינו. החינוך שאנו מעניקים הינו תהליכי ומתאפיין בשינויים ותמורות לאורך השנים. עלינו להתאים את המסר החינוכי שלנו לילד תוך התייחסות למרכיבים רבים: אופיו של הילד, גיל הילד, תמורות הזמן, השפעות חברתיות ותרבותיות ועוד.

משמעות החינוך הינה הקניית ערכים לילד, ערכים שאנו כהורים מאמינים בהם וחושבים כי הם יתאימו לבננו. זאת - בניגוד לאילוף אשר מטרתו היא הקניית מיומנויות בלי התייחסות כלל לשאלת הערכים, או למידת הכלת המסר אצל המאולף.

החינוך מתבסס על כך שהילד רואה בהורה דמות ערכית ממנה הוא רוצה ללמוד ולאורה הוא חפץ ללכת. שוב, בניגוד לאילוף בו בעל החיים מציית למאלף, בחינוך לא הציות הוא העיקר, אלא ההכרה בצדקת הדרך והרצון להידבק בערכים המוקנים בתהליך החינוך.

כתנאי ראשוני לחינוך, על המתחנך, בין אם הוא ילד ובין אם הוא מתבגר או מבוגר, לקבל את סמכותו של המחנך ולהכיר בו כדמות שבדרכה ברצונו ללכת. לאור זאת, שוויון בין הורים לבין ילדיהם עומד בסתירה עקרונית למהות החינוך. אנו מתחנכים על ידי דמויות שאנו מעריכים אותן ומקבלים את סמכותן החינוכית. אם ההורה והילד שווים, אז החינוך אינו אפשרי ואף לוקה בחסר, שהרי להורה אין את המעמד הסמכותי המאפשר לו להקנות לבנו דרך חיים.

בניגוד לגילאים צעירים יותר בהם הסמכות ההורית מבוססת בעיקר על 'מורא אב' ועל נכונות עיוורת של הילד ללכת אחר ההורים, הרי שגיל ההתבגרות מתאפיין בכך שהנער והנערה מפתחים חשיבה עצמאית ואף ביקורתית.

לעיתים קרובות, כאשר ההורה לא ביסס לעצמו מעמד גבוה ממעמד הילד, הוא בעצם לא הפך את עצמו לסמכות שניתן ללכת אחריה ללא חשש. ואז - ההורות - במקום שתהיה מקנת דרך, הופכת להיות מעין שיתופית. הנער אינו חש בטוח לקבל את דבריו של ההורה, ללא בדיקה עצמאית. כי הרי בעיניו אין הבדל בינו להורה. התוצאה העצובה היא, שהמתבגר לא זוכה להעשרה לה הוא זקוק לצורך פיתוח אישיותו, אלא עליו לעצב את דרכו בכוחות עצמו ללא כל הכוונה. מצבים אלו מותירים את המתבגר בודד בהתמודדותו מול עול החיים הניצב לפתחו.

ההגיון הנוקב הזה, מביא למסקנה חד משמעית: הדרך היחידה ליצירת מערכת חינוכית איכותית, עוברת ביצירת סמכות הורית חזקה. רק מערכת חינוכית בה החניך מודע ומכיר במעמדו המרומם יותר, הגבוה יותר של המחנך, מאפשרת לחניך יציבות ורכישת ערכים והשקפת חיים.

כספומט הברכה הזמין ביותר

מצות כיבוד אב ואם, בשונה מרובן המכריע של תרי"ג מצוות התורה, הינה מהמצוות היחידות שהתורה מבטיחה במפורש את מתן שכרה, מעידה באופן ברור כי היא כדאית, משתלמת, ופותרת שערי שמים.

נתחיל בסיפור שאני יכול להעיד עליו מהיכרות אישית: מעשה ביהודי יקר, אב למשפחה ברוכה, שעבד במשרה יוקרתית והרוויח משכורת מכובדת. הוא עבד במזכירות בחברה העוסקת בשיווק ביגוד, נהנה מכל רגע, העבודה סיפקה אותו, וחיו התנהלו על מי מנוחות.

לאחר עשר שנות וותק בעבודה, מכל מיני סיבות שאין כאן המקום להאריך בהן, הודיעה החברה על פשיטת רגל. המשרדים נסגרו, העובדים נשלחו הביתה, ואחד מהם היה מיודעינו. הוא החל בתהליך חיפוש עבודה, אולם תוך כדי כך פקד אותו אסון קשה - אביו נפטר בפתאומיות, אמו נותרה אלמנה בודדה.

המשפחה התכנסה לדיון חירום, היה ברור שלא שייך להותיר את האם לבדה. בני המשפחה חולקו למשמרות, מדי ערב יבוא נכד אחד לישון, מדי יום יבקר בביתה בן או בת, וכן הלאה. מכיוון שבאותה תקופה היה מחוסר עבודה, הוטלה עליו משימת חלוקת המשמרות, ומטבע הדברים גם יתר הטיפול

השוטף באמו - נפל בעיקר על כתפיו.

מיודעינו לא התחמק מאחריותו ולא התעצל. אדרבה, הוא השקיע את כל כוחו ומאודו כדי לשמח את אימו ולהעניק לה טיפול מסור מתוך אכפתיות ותשומת לב. כל שבת וחג - טרח לארגן לה סידור היכן לשהות, או שבא בעצמו לשהות אצלה. בכל פעם שהוצרכה לטיפול רפואי - היה הוא הולך איתה. כך נוצר מצב שהוא העסיק את עצמו במצוה הנפלאה של כיבוד אם, ואמו חיה ברוגע ובשלווה, הודות למסירותו וחריצותו למענה.

בחדשים הראשונים התפרנס מדמי אבטלה. אחר כך מהפיצויים, וכשאלו אזלו - החל לחיות מחסכונותיו. הטיפול באמו העניק לו הרבה סיפוק ושימח אותו מאוד, ומאידך גם היה טרוד כל כך בלסייע לה, כך שלא התאפשר לו לחפש עבודה אחרת. רק כעבור כשלוש שנים שטיפל באמו, כשמצבו הכלכלי היה רע, הבין שאין ברירה ועליו לעשות משהו בנידון.

הוא פנה לאחיו ושטח בפניהם את אשר על ליבו. אחיו ראו כמה מסירות היתה לו לאמם, הם ידעו שהוא עושה עבודה כל כך טובה ומסורה, והחליט ולטובת אמם שחבל שיפסיק. הם גמרו אומר לשלם לו מכיסם משכורת חודשית קבועה, אותה יחלקו ביניהם. הוא ימשיך לדאוג לאימם, והם ישלמו את משכורתו. שלוש שנים נמשך ההסדר, עד שבבוקר בהיר אחד התעוררה

השכונה לקול יללת אמבולנסים. אמו לקתה בלבה, הובהלה לטיפול נמרץ, ולמגינת לב כעבור יומיים - נפטרה. הוא ישב שבעה יחד עם אחיו, שביקשו לשמוע ממנו עוד ועוד על חיי אמם האהובה בשנים האחרונות, שכן הוא זכה להיות לצידה יומם ולילה, מה שהם החמיצו...

לאחר השבעה, חזרו כולם לשגרה, כל אחד לעבודתו. כעת, הוצרך לחפש לעצמו אפיק פרנסה חדש. הוא התעניין במודעות 'דרושים', שלח 'קורות חיים', וגם הלך ללא מעט ראיונות עבודה. אלא שגילו המתקדם וחוסר ההכשרה שלו עמדו בעוכריו, וכך הוא נדחה פעם אחר פעם.

בסיום ראיון העבודה הששי אליו הלך, כששוב שמע את המילים הכל כך מוכרות לו הוא קם מהכיסא באכזבה, ופנה לדרכו אל מחוץ למשרד. ואז שאל אותו המנהל בסקרנות: 'תגיד, למה בקורות החיים שלך כתוב במה עסקת עד שנת 2009, הלא היום אנחנו בשנת 2015. מה עשית בשש השנים האחרונות?

האיש החל להרצות את סיפורו, והמנהל - שהרגיש שהוא קצת נבוך - ביקש ממנו לשוב ולהתיישב. ואז, באוירה טובה וחיובית, האיש החל לספר על השנים שחלפו, על אמו שנותרה בודדה, ועל מסירותו עבודה. על העובדה שלא יכול היה להקדיש זמן למצוא עבודה, וכי חש חוויה וסיפוק מכך שתמך באמו והיה לצידה בשנותיה האחרונות...

המנהל התרגש מהסיפור, הרהר קמעה ואמר לו: שמעני אדוני, לאמיתו של דבר הגשת לי קורות חיים למשרת מזכירות. משרה זו באמת לא מתאימה עבורך, ולכן דחיתי את בקשתך ואמרתי לך שלא התקבלת לתפקיד.

אולם, דיברנו כמה דקות, ואני נוכח לדעת כי מתאים לך לעבוד במשרה רגישה ומשמעותית, עבודה שמצריכה הרבה לב ונשמה, מסירות ואכפתיות.

"יש לי משרה כזאת!" - צהל המנהל ובישר לו, "משרת ניהול בכירה המצריכה הרבה רגישות ומסירות. אדם כמוך אני מחפש מזה זמן רב!" - שב ואמר המנהל. עד מהרה החל האיש לעבוד במשרה מכובדת, ובמשכורת מכובדת עוד יותר...

הנה כי כן, מכיבוד הורים אף פעם לא מפסידים. ההיפך הוא הנכון, כיבוד הורים פותח שערי שמים, כיבוד הורים הוא מפתח איכותי לשערי הפרנסה ולכל הישועות.

בואו נחשוב ביזנס!

הבה נדמה בנפשנו, שלא נצטוונו במצוות כיבוד הורים. נוסף ונתעלם לזמן קצר מהמושג 'הכרת הטוב'. עכשיו נצא לדרך, ונחשוב ביזנס - עסקים.

אדם שמכבד את הוריו, התורה מבטיחה לו אריכות ימים. ולא רק לחיות שנים רבות, אלא ששנותיו הארוכות תהיינה יפות וטובות, כמו שנאמר **"למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לו"**.

נשווה בנפשנו, כמה הון, מאמץ ומשאבים, משקיעים אנשים כדי להאריך את חייהם בעוד כמה שנים. כמה משקיעים בשדרוג איכות החיים, בשיפור סביבת החיים. בדירה, בפרנסה, באשה ובילדים, בבריאות ובכל היתר. אין תשלום מספק בשביל חיים טובים וארוכים, כל אשר לאיש יתן בעד נפשו ואיכות חייו. ובמצוה הזו - התורה מבטיחה את כל זה בהשקעה קטנה וסמלית בלבד!

היה זה בשנת תש"ז (1947), לפני יותר משבעים שנה. יהודי ירושלמי שחלה במחלה קשה, עשה את כל הדרך לבני ברק, לביתו של ה'חזון איש' זצ"ל, לבקש את ברכתו. לא קלה היתה הדרך בימים ההם, האיש היטלטל שעות ארוכות באוטו מוביל מירושלים לתל אביב, ומשם - במוניות רעועות, עד שהגיע לבני ברק, ונקש בדלתו של ה'חזון איש'.

הדלת נפתחה, וה'חזון איש' קיבלו במאור פנים. הוא סיפר ל'חזון איש' על המחלה הקשה, על המאמץ העילאי שעשה להגיע אליו כדי לבקש את ברכתו. ה'חזון איש' שמע את דבריו

והשיב לו מיד בשאלה: "האם יש לך הורים בירושלים?"
היהודי לא הבין למה זה חשוב, אך השיב בהנהון רפה, כי אכן
יש לו הורים בירושלים. כאשר שמע ה'חזון איש' את הדברים,
שאל אותו בתמיהה: 'אם כן, אינני מבין מדוע טרחת להגיע
עד בני ברק, טרחה כה רבה והון כה רב להוצאות הדרך, רק
כדי לבקש ברכה מזקן בני ברק? הרי יש לך הורים ליד הבית,
והתורה מבטיחתך 'למען יאריכון ימין!'

ה'חזון איש' הוסיף ואמר לו: 'עצתי לך, סע לירושלים, קנה מתנה
להורין, תעלה אליהם ותעניק להם את המתנה, ואז תבקש מהם
ברכה. כך תראה ישועה גדולה!' - חתם ה'חזון איש' את דבריו.
לא אחר היהודי לעשות כמצוותו, ואכן - הביא להוריו מתנה,
הם התרגשו מאוד ובירכוהו מעומק הלב, ואותו יהודי זכה
להבריא ולהאריך ימים!

העולם של ימינו מלא במחפשי עצות וסגולות, ברכות וקמיעות.
הכל מחפשים לזכות בשמירה, בהצלחה, בחיים מאושרים וטובים.
והתורה מבטיחה, הבטחה מבורא עולם: כיבוד הורים הוא הדרך
לזכות לחיים ארוכים - 'למען יאריכון ימין', וגם לחיים טובים -
'למען ייטב לך!'

לפעמים, את הסיפורים הללו שומעים נערים צעירים, ובלבם הם
חושבים: 'אריכות ימים? - מה זה חשוב עכשיו? אנחנו רק בתחילת
החיים!'

האמת כמובן הפוכה: ראשית, לאף אחד אין ביטוח. חוץ מזה, בעזרת השם עוד יבוא גיל שתבקשו ותתחננו לאריכות ימים. ובעיקר - הרי התורה לא מבטיחה רק את אורך החיים, היא מבטיחה גם את איכותם: 'למען ייטב לך!', וההבטחה הזו ממתינה רק למי שמכבד את הוריו!

באופן אישי, במסגרת פעילות עמותת 'אבאמאשלי', הגיעו אלינו מאות סיפורים מדהימים ומפליאים, על ישועות נשגבות ופלאיות, חלקן למעלה מדרך הטבע, אשר זכו להן יהודים שהתחזקו בכיבוד ההורים. כל אחד מאיתנו יכול ומסוגל, צריך רק לרצות. כיבוד ההורים הוא כספומט הישועות הזמין ביותר, הבה נפעיל אותו ונזכה בברכה חדשה בחיינו!

רבים מבני הנוער לא מבינים כמה שווה עצה של אבא או דאגה של אמא. הם לא מודעים לכך שבעומק החיישנים ההוריים יש לאביהם או לאימם את היכולת לעזור להם בצורה שלא תיאמן, עד כדי הצלת חיים!

אין צורך להרחיק נדוד, כולנו חווינו לא פעם ולא פעמיים, תחושת החמצה בסיטואציה כזו או אחרת, על כך שלא הקדשנו יותר תשומת לב לעצותיהם של הורינו. לכולנו מוכרים המשפטים אותם אנו נוהגים לומר כשאנו מביטים לאחור על מאורעות חיינו: "חבל שלא שמעתי אז בקול אמא", או לחילופין: "למה לא הקשבתי יותר לאבא".

כיבוד הורים - הצלת חיים!

בחור צעיר כבן 15, נשלח ללמוד בישיבה מרוחקת מעיר מגוריו. אחת לחודש שב הביתה לשבת, ובמוצאי שבת אמו ליוותה אותו לתחנת האוטובוס, בדרכו חזרה לישיבה בה למד. לכל אורך הדרך כשליוותה אותו, שבה ושיננה באוזניו: "כשאתה מגיע לישיבה - בני, מיד - אבל מיד! אתה מרים טלפון לאמא לעדכן שהכל בסדר."

הבן יקיר היה מהנהן בראשו. אך מכאן ועד לביצוע הבקשה, הדרך היתה רחוקה. כמו מתבגרים רבים, הוא לא אהב את הדאגנות האימהית של אמו. כבחור בגיל ההתבגרות הוא אהב להרגיש בוגר ועצמאי, כזה שכבר מסתדר לבד, ולא זקוק לאמא שתעטוף אותו בדאגה.

הוא נהג להתעכב ונטה 'לשכוח' את הבקשה האימהית, לא הבין ולא הרגיש כמה צער ודאגה הוא גורם בכך לאמו. אך עם הזמן - כפי שקיווה, האם 'התרגלה' והסתפקה בטלפון שעשה אליה למחרת היום, ולפעמים אפילו אחר כך.

לאחר תקופה לא ארוכה, בעת בה הגיע לבית הוריו לשבת, התעכב הבחור באריזת חפציו כך שכאשר הגיע לתחנה, היא כבר היתה ריקה לחלוטין; האוטובוס נסע! הוא לא ידע מה לעשות, האם יחכה לאוטובוס הבא שיגיע רק

בעוד זמן רב, או יחזור הביתה לישון, ובבוקר יסע לישיבה.
בעוד הוא מתלבט, עוצר לידו רכב. אחד הנוסעים מוציא את
ראשו מהחלון, ושואל בידידות: "לאן אתה צריך?".
הבחור שכח את כל מה שלימדו אותו על זהירות וחשדנות -
ונקב בשם העיר בה שכנה הישיבה. למרות אזהרות חוזרות
ונשנות של הוריו שאסרו עליו בתוקף נסיעה בטרמפים, עלה
בשמחה על הרכב שנהגו הצהיר כמובן ש"גם הוא נוסע בדיוק
לאותה עיר"...

באותו שבוע, כמו כל שבוע, המתינה אמו של הבחור לשיחת
טלפון ממנו. היא כבר למדה לכבוש את דאגתה, עד שה"בן
יקיר" שלה יואיל להתקשר למחרת היום או מחרתיים, אך
הפעם גם זה לא קרה.

הדאגה מלאה את ליבה עד להתפקע, היא ניסתה להתאפק ולהמשיך להמתין עד שבנה יתקשר, אך כבר לא היתה מסוגלת. קול פנימי ניבא לה רעות.

ביום השלישי, בשעת בוקר מוקדמת, היא התקשרה אל הישיבה בה למד בנה, ואכן, אשר יגורה בא לה. האחראי על הפנימייה דיווח לה שבנה לא חזר לישיבה מאז ביקורו בבית הוריו. אחוזת היסטוריה פנתה האם למשטרה, התחננה והפכה עולמות, בבקשה שיעשו הכל כדי לאתר את בנה ולהצילו. לאחר חקירה אינטנסיבית ומהירה, עלו החוקרים על עקבות החוטפים, וכעבור כמה שעות כבר נמצא הבחור האובד בשדה נטוש, מדמם וללא הכרה. בנס ניצלו חייו.

כולנו מבינים שאם הבחור היה מקפיד לעדכן את אמו מיד עם בואו לישיבה, כבקשתה, מסתבר שהאם הייתה מערבת את המשטרה בשלב מוקדם הרבה יותר, ויתכן והתקרית הייתה מסתיימת אפילו ללא פציעה. לעומת זאת, מחריד לחשוב מה היה קורה לו היה מתעלם לחלוטין מהוראת אמו ולא היה מתקשר כלל, כי אז לא היתה חוששת לשלומה ומי יודע אם היה נותר בחיים!

איננו יכולים לשפוט את אותו נער, אך עלינו להסיק את המסקנות. לטובתנו. למרות שבגיל צעיר, ובעצם בכל גיל, אנחנו מאד רוצים להרגיש עצמאיים ובוגרים, עלינו לזכור כי דאגת ההורים היא כוח עליון עצום, שניתן להם במיוחד משמים, כדי לשמור ולהגן על צאצאיהם. אל לנו לזלזל בו. אם הורינו מבקשים מאיתנו משהו - יש משהו בתחושה שלהם שזה חשוב. לא רק בגלל שהם יוחר חכמים ומבינים מאיתנו, אלא גם בגלל שהתחושות שלהם מלוות בברכת שמים!

כוחה העוצמתי של ברכת אב

היכולת המופלאה של ההורים אינה מוגבלת רק לזיהוי סכנות המאיימות על ילדיהם. בידי ההורים יש גם כח עצום להוריד ממרומים שפע ברכה וישועה לילדיהם. הכח השמימי להעניק ליהודי אחר שפע טובה וברכה, ניתן ליהודי אשר ברכתו נאמרת מתוך אהבה אמיתית ובלב שלם. זו הסיבה שאנו משחרים לברכתם של צדיקים. הואיל ובקרבתם מפעמת אהבת ישראל חזקה, ולכן יש בברכתם כח חזק ועצום.

כח זה נמצא בעצם גם בידיהם של הורינו. הרי הם היחידים שאוהבים אותנו באמת, ורוצים בטובתנו עוד יותר ממה שאנו רוצים בה. בברכתם שניתנת מעומק הלב, ברצון ובאהבה שלמה, טמון כח עצום, המסיר כל קטרוג ועיכוב, ומשפיע שפע ישועות ושמחות.

סיפור מרתק בנושא התרחש עם רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל, הלא הוא ה"בבא סאלי", ממנו נוכל להבין את כוחו של ברכת האב לבניו.

בעודו אברך צעיר התגורר הבבא סאלי במרוקו, כבר אז היה שמו ידוע ומפורסם בקרב יהודי המקום וגם הערבים תושבי עירו ידעו כי אדם קדוש הוא ורחשו לו כבוד רב. כך הצליח הבבא סאלי לשמור על מרקם החיים היהודי ולהיטיב עם יהודי מרוקו ולא פעם הצליח לבטל מעליהם כמה מגזירות הממשל. הימים היו ימים טרופים, חוסר היציבות השלטונית עורר את

חמדתם של מתנגדי השלטון והם ניסו להדיח מכסאו את מושל עירו של הבבא סאלי, המושל נלחם בהם בעוז אך תחושה פנימית קיננה בקרבם כי ימיו בשלטון ספורים. באותם ימים היה פירוש הדבר כי חייו וחיי משפחתו בסכנת חיים ממשית. ערב אחד יצא המושל לשאוף אוויר ולהירגע ממאורעות היום, בעברו ברחוב היהודים פגש את הבבא סאלי השב זה עתה מבית הכנסת, המושל ניגש אליו ושפך את מר לבו לפני הרב: "כבוד הרב, ברך נא אותי שאצליח להביס את מתנגדי" ביקש. הבבא סאלי עצם את עיניו ובירך אותו, אך המושל לא נתרצה בכך. "כבוד הרב, יש לך בן?", "כן", השיב הבבא סאלי, "ומה שמו?" שאל המושל. "מאיר, שם בני הוא מאיר", ענה הבבא סאלי בעודו משתאה לשאלות המושל שלא ממך העניין.

"אם כן", אמר המושל, ברך נא את בןך מאיר, אני רוצה לשמוע אותך מברך אותו", הבבא סאלי עצם שוב את עיניו והעניק ברכה לבנו, אך המושל עצר אותו באומרו "כבוד הרב, וכי כך מברכים בן? ברך אותו בהתלהבות מעומק ליבך!" ניאות הבבא סאלי והתחיל לברך את בנו, דקות ארוכות בירך ובירך והמושל עומד ומקשיב, עד שברגע מסוים עצר אותו המושל וביקש ממנו: "עכשיו כבוד הרב, תכלול גם אותי בברכתך, ברך אותי שאצליח להכניע את מתנגדי ולהציל את משפחתי".

ברכתו של הרב עשתה פרי, ותוך ימים מספר הצליח המושל לתפוס את כל מתנגדי השלטון ולהעמידם למשפט. לאחר

שמעמדו של המושל חזר לאיתנו שלח לקרוא לבבא סאלי, "אין לי מילים להודות לך על ברכתך", אמר המושל, "במה אוכל להשיב לך כגמולך?"

הבבא סאלי ביקש ממנו שיבטיח לו להיטיב עם יהודי העיר ולשמור עליהם מהפורעים הערבים. לאחר ששוחחו מספר דקות בידידות קם הבבא סאלי וביקש להיפרד מהמושל, אך לפני שיצא הסתובב אל המושל ושאל:

"אמור נא, באותו ערב כשביקשת את ברכתך, למה ביקשת ממני לברך תחילה את בני"? נענה המושל ואמר "באותו לילה כשיצאתי מביתי, ידעתי כי ייתכן וזהו יומי האחרון עלי אדמות, חיי וחיי משפחתי היו בסכנה מידית וידעתי כי אין לי דרך להימלט מרודפי".

"כשפגשתי בך וביקשתי את ברכתך, הרגשתי כי מצבי לא טוב, ידעתי כי אם לא אקבל ממך ברכה מעומק הלב היא לא תפעל את פעולתה, לכן ביקשתי ממך לברך תחילה את בנך, כך הברכה תגיע מהרובד העמוק ביותר והפנימי ביותר, ובלהט דבריך כאשר כללת גם אותי בברכתך הגיעה ברכתך אלי ממקום עמוק ופנימי יותר, עד שזכיתי בכוחה לנצח את אויבי ולהציל את עצמי מרדיפתם".

מכאן נוכל להבין את מנהג ישראל לברך את הילדים. הזמן הקבוע לכך על פי המנהג, הוא ליל שבת. על פי חז"ל, שני מלאכים מלווים את אבי המשפחה מבית הכנסת אל ביתו, המלאך הטוב מברך את בני הבית וגם המלאך רע עונה בעל כרחו - אמן. כח ברכת האב, בשילוב העיתוי הקדוש בשבוע - ליל שבת, בכוחו לפעול גדולות ונצורות.

נכון ומומלץ שגם הבנים המבוגרים, אפילו הנשואים, יקבלו את ברכת הוריהם. נוסח הברכה מדויק ומותאם - לבן: ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה, יברך ה' וישמרך וכו'. ואילו לבת הנוסח הינו: ישימך אלוקים כשרה רבקה רחל ולאה, יברך ה' וישמרך וכו'.

כמה יהודי, מפעמים ומרגש המחזה; ילדי המשפחה - מבכור הבנים הנשוי שהוא בעצמו אב לילדים, ועד הפעוט בן השנה הממלמל במתיקות הברות לא ברורות - כולם מתכנסים ליד אביהם מולידם, ולפי סדר גילם ניגשים לקבל את ברכתו, הבוקעת מעומק הלב של אב אוהב.

בדממה הם עומדים ומתברכים, ובסיום, נפרדים בנשיקה חמה על ידו של האב. גם אל האם הם ניגשים לנשק את ידה, ואף היא לא מחמיצה את השעה. תפילה רותחת נלחשת מעומק ליבה, ודמעה חמה מספיקה לגלוש על ראש הבנים טרם נפרדת גם היא מהם בנשיקה אוהבת.

זהו כוחם הייחודי של ההורים, שמרגישים את ילדיהם, מברכים אותם מעומק ליבם, ובכך - מעניקים להם את מיטב הברכות לחיים ארוכים וטובים!

איך נהיה כמו החזון איש?

ניתן לראות כי הדבר שמאחד את כל צדיקי הדור, הוא הכבוד שרחשו להוריהם באופן מוחלט. דרך הסיפור הבא נוכל להבין כי לא זו בלבד שכל גדולי ישראל עסקו ביראת כבוד בכיבוד הוריהם, אלא שהעיסוק המופלא שלהם בכיבוד הורים תרמה לצמיחתם הרוחנית, והיא הנותנת לגדולתם בתורה ובעבודת ה'.

קבוצת ילדים מאחד מתלמודי התורה בבני ברק, נכנסו להיבחן על תלמודם אצל החזון איש ולהתברך מפיו. בעומדם על מפתן הדלת - לפני כניסתם לחדר הצר בו שהה החזון איש - שאל אחד הילדים את המלמד: איך החזון איש גדל ונהיה כה גדול בתורה?

המלמד היה לחוץ מהמעמד, והשתיק חפוזות את התלמיד. לקראת סוף המבחן קרא החזון איש לאותו ילד וביקש לדעת מה הייתה השאלה ששאל את המלמד. הילד בתחילה התבייש, אך לבסוף נתרצה ואמר ששאל את המלמד: איך זכה ילד צעיר להפוך ולהיות ה'חזון איש' - רבן של ישראל?

"מדוע השתקת את הילד?" גער החזו"א במלמד. "הוא שאל שאלה מצוינת". ובפנותו אל הילד אמר: "בזכות כיבוד הורים, זכיתי להגיע למדרגה בה אני כיום".

ואכן ידוע ומפורסם כי על אף התמדתו העצומה של החזו"א בתורה, ולמרות הזמן הרב שגזלו ממנו הסוגיות הציבוריות ששיחרו לפתחו, היה יושב בקביעות עם אמו בסבלנות אין קץ, ומשוחח עמה שעות ארוכות.

הנה כי כן, מעניק החזון איש לכולנו את הדרך להיות צדיקים ולהגיע למדרגת גדולי הדור. כבדו הורים, ותזכו להצלחה מופלגת בתורה ועבודת ה'.

מסירות הנפש להורים שהצילה את הנפש!

עד היכן מגעת חשיבות מצוות כיבוד הורים ניתן ללמוד מהמעשה המרטיט הבא. סיפור מטלטל זה הובא בספר "למען יאריכון ימיך" מפי הרה"ג ר' אליעזר קליין רב ביהמ"ד קהל יראים, כפי שסופר לו מכלי ראשון על ידי בעל המעשה:

"הייתי בחור צעיר כשפרצה מלחמת העולם השנייה" מספר יהודי בשם ר' יעקב. "כאשר פלשו הגרמנים להונגריה, גורשה כל משפחתי אל הגטו שהוקם בעיר המחוז. בתחילה שהיתי יחד עם הוריי, אך באחת הסלקציות הידועות לשמצה, רצחו הנאצים את שני הוריי, ואותי שלחו למחנה עבודה, באחד מכפרי הונגריה.

הייסורים במחנה העבודה היו כפולים. מבחינה פיזית, עבדתי עבודת פרך וחייתי על פחות מחצי פרוסת לחם ליום. התנאים היו בלתי נסבלים, וכל יום נפלו סביבי חללים. אך מעל הכול היו ייסורי הנפש, הנאצים רצו לשבור את רוחנו. הם נתנו להבין

שהכל נגמר, כל העבר נמחק ואין לנו יותר סיכוי לשרוד. על קיום תורה ומצוות במחנה המוות לא ניתן היה לחלום אפילו! בתחילה, בהגיע יום השבת, כשהייתי נזכר בהדלקת הנרות של אמי ובשירי הזמירות של אבי על שולחן השבת המפואר. היו מתעוררים בי רגשות וגעגועים חזקים להוריי ולשבת קודש, אך במשך הזמן התרגלתי לדאבוני לחיי מלאי המרורים. לאט לאט התחלתי לשכוח מהוריי, ומכיוון שלא יכולתי לשמור שם על המצוות, שכחתי גם את עצם היותי יהודי.

אחרי שניצלתי בחסדי ה' מן המלחמה, עליתי לארץ ישראל. אך כלל לא עניינה אותי היהדות. לא שמרתי אף מצוה, והתנהגתי למרבה הצער כגוי גמור. לא זו בלבד שלא שמרתי שבת ומועד, אלא גם היום הקדוש ביותר בכל השנה - יום הכיפורים - לא עורר אותי. היום הקדוש בשנה אכן מניד מיתר סמוי בלבו של היהודי הרחוק ביותר, אך אני הייתי רחוק כל כן שלא שמרתי גם אותו, ויום כיפור היה אצלי כיום חול רגיל. כך התנהלו חיי, עד לנקודת המפנה.

היה זה בשנת תשי"ג. בליל יום הכיפורים חזרתי הביתה כרגיל מהעבודה, התיישבתי לאכול, והלכתי לישון. אך השינה לא היתה עריבה כמצופה. להיפך, חלומות מסייטים לא הניחו לי לישון שינה הגונה. בחלומי ראיתי יהודי זקן, לבוש קיטל לבן וצח ועטוף בטלית מהודרת. המראה הזה עורר בי זיכרונות ישנים מלפני שנים רבות, אז הלכתי יחד עם אבי לבית הכנסת

ביום כיפור, ובדיוק כך נראו כל היהודים שגדשו את בית הכנסת. בעודי שקוע בזכרונותי, החל היהודי הזקן להתקרב אלי. ואז, הבטתי בפניו ונרעדתי כולי: "אוי ווי, הרי זה אבי היקר!" הוא הסתכל עלי כשפניו עצובות מאד.

"יעקב!", קרא אבי בקול רם. "היום הוא היום הקדוש בשנה. כל היהודים חוזרים כעת בתשובה. אני מבקש ממך, חזור לדרך היהדות כפי שחינכתי אותך, אחרת, דע לך כי תמות בעתיד הלא רחוק!" סיים אבי לומר את דבריו, ומיד נעלם.

התעוררתי משנתי מסויט ומפוחד. ירדתי מן המיטה, הסתכלתי ובדקתי בכל פינה לראות אם אבי נמצא בבית. כשהבנתי שזה היה אך חלום רע, התעלמתי מזה. בבוקר אכלתי ארוחת בוקר טובה, עישנתי סיגר יקר והלכתי לעבודה.

במוצאי היום הקדוש, באמצע הלילה, שוב הופיע אבי בחלום. "יעקב!" הוא פשוט התחנן: "אמנם עבר יום כיפור, אך אתה עדיין יכול לחזור בתשובה. אני מבקש ממך, חזור לדרך התורה, כמו שהדרכת אותך!"

כשהתעוררתי וראיתי שוב שזה היה רק חלום, שוב לא עשיתי מזה עסק. כך חזר החלום ונשנה, משך שבוע שלם.

כעבור שבוע, בליל שבת קודש, זה כבר נהיה יותר מפחיד. חזרתי מהעבודה, התיישבתי לאכול ולשתות, וכדרכי בכל ערב לפני השינה, ניגשתי להדליק את הרדיו, אך עוד לפני שהספקתי

ללחוץ על הכפתור שמעתי צעקה נוראה: "אוי, גיוואלד! יעקב,
אתה עדיין חוטא! הרי שבת קודש היום!"

הסתובבתי לאחורי, וזיעה כיסתה את כולי. ידיי ורגלי החלו
לרעוד. ראיתי את אבי עומד מולי. בקול נרגז אמר לי: "כשהופעתי
אצלך בחלום, לא התייחסת לזה. באתי אליך עכשיו כשאתה ער.
דע לך, יעקב, כי בשמים נגזר עליך שאם לא תחזור בתשובה,
תמות בקרוב. לכן אני מבקש ממך ומזהיר אותך, חזור לדרך
היהדות, בטרם יהיה מאוחר!"
אמר, ונעלם.

באותה שבת כבר לא הדלקתי את הרדיו. אבל כיון שכבר הייתי
שקוע כל כך בגשמיות ובחטאים, לא יכולתי להחליט שזהו,
אני חוזר בתשובה. רציתי להירגע מהמאורע הנורא שעבר עלי.
יצאתי מיד במוצאי שבת עם חברי, שתינו לשוכרה והתהוללנו
יחד.

חזרתי הביתה בשעת לילה מאוחרת. מבחוץ יכולתי לראות כי
האור בבית דולק. נבהלתי מאוד, הייתי בטוח שכיביתי אותו
לפני צאתי מהבית. אני פותח בחשש את הדלת, וכמעט נופל
ארצה מתעלף. אבי הופיע שוב! הוא התקרב אלי. "זאת היא
הפעם האחרונה שנתנו לי רשות מבית דין של מעלה להגיע
אליך", אמר בקול רועד. "אני מבקש ממך ומזהיר אותך - אם
ברצונך להישאר בחיים, תעשה תשובה מיד!"
הוא סיים את דבריו ודמותו נעלמה.

באותו הלילה, שוב לא יכולתי לישון. דמותו של אבא כאילו ריחפה מעלי, ורגשי חרטה ותשובה התעוררו בליבי. התחלתי להיזכר בזיכרונות הילדות הישנים. דמעות חמות החלו לנשור מעיני והרטיבו את הכר שלראשי.

השכמתי קום, ועליתי על האוטובוס הנוסע לבני ברק, כשפני מועדות אל צדיק הדור החזון איש זצ"ל. אך עברתי את מפתן חדרו, הסתכל עלי החזו"א בעיניים יוקדות ונאנח בקול: "אוי, גיוואלד, הרי אתה מחלל שבת! גם את ראש השנה ויום כיפור לא שמרת! בגללך אין לאביך מנוחה בעולם העליון. ובית דין של מעלה גזר עליך כי תמות!"

עמדתי שם כמאובן. לא יכול לפתוח את פי מרוב בושה. ראיתי איך הצדיק יודע את כל חטאי. מעיני ירדו דמעות צער וחרטה. החזון איש השתתק לזמן מה, ועצם את עיניו למחצה. היה נראה כאילו הוא מתנמנם. אך אחרי מספר רגעים, פקח לפתע את עיניו, ופנה אלי: "יעקב! בשמים קיבלו את תשובתך, והגזירה הוסרה מעליך!"

"רק דבר אחד אבקשך שתאמר לי", המשיך החזון איש ושאל. "מהי הזכות הגדולה שעשית, בגינה נתנו לאביך לרדת אליך לעולם הזה, בכדי לעורר אותך לתשובה, כדי שהגזירה תתבטל?" "פיזרתי הרבה כסף לצדקה", אמרתי. אכן על מצוה זו השתדלתי להקפיד למרות שאת שאר המצוות לא קיימתי כלל. אך הבעת פניו של החזון איש העידה כי אין די בזכות זו לבדה.

ניסיתי להיזכר, עד שלפתע התנוצץ סיפור ישן במוחי, והתחלתי לספר אותו בפני החזון איש:
"היה זה בתחילת מלחמת העולם השנייה, הייתי אז בן ארבע עשרה. אשה יהודיה הגיעה אל ביתנו שבורה ורצועה, וסיפרה לאבי, כי שהתה עם בנה החולה בכפר הסמוך, עד שנפטר, לא עלינו. כעת היא ניצבת חסרת אונים, הקהילה היהודית הסמוכה התפרקה לחלוטין ואין מי שיקבור את הנער. היא התחננה לאבי שינסה לעשות משהו.

אבי פנה אלי וביקש: "יעקב, שים לב, אתה צעיר וחזק מכולנו. רק אתה תוכל לעשות זאת. חצה בבקשה את היער המוליך לכפר ההוא, וקבור את הילד!"

כששמעתי את בקשת אבי, לא הגבתי כלל ברגע הראשון. פשוט התאבנתי רק מעצם המחשבה שאני, בחור צעיר, אצטרך לקבור בעצמי אדם מת.

אך עוד יותר מכך, הפחידה אותי המחשבה, שעלי לעבור ביער באישון לילה. היער היה מלא בחיילים שכאשר הבחינו באדם המסתובב ביער, היו יורים בו למוות ללא התראה מוקדמת. וכעת מבקש ממני אבי לעשות זאת יחיד.

אך לאחר מספר רגעים התעשתתי והחלטתי כי את פקודת אבי אמלא. גם אם זה כרוך בסכנה, אלך במסירות נפש ואקיים את ציוויו של אבא, ובנוסף תהיה לי הזכות לקבור מת מצוה. לקחתי ביד גרזן, יצאתי מהבית ועד מהרה נכנסתי ביער החשוך. בעזרת מלאכי מרום, עברתי את היער בשלום בלי שאיש יבחין בי. ניגשתי מיד אל הבית בו שכב הילד, וקברתי אותו כאשר ציוה עלי אבא."

סיימתי לספר את הסיפור בפני החזון איש, והוא מיד הנהן בראשו בשביעת רצון, כאומר; אכן, זוהי הזכות הגדולה שהגנה בעדך.

המצווה הגדולה של כיבוד הורים במסירות נפש, הגנה עלי. היושב בשמים שלח שוב ושוב את אבי שאת הוראתו קיימתי במסירות נפש, כדי שייתן לי את ההוראה האחרונה, שתציל אותי מדינה של "גיהנום".

הצלה פלאית מציפורני הנאצים

גם סיפור זה הובא בספר "למען יאריכון ימיך", והוא מאיר אלומת אור בוהקת על עוצמת הברכה הטמונה בכיבוד ההורים, להציל חיים ממש:

היה זה בווינה, עיר הבירה האוסטרית, בשנים שלפני מלחמת העולם השנייה.

ר' שמעיה רייכמאן, היה אחד ממכובדי הקהילה. הוא השתקע בווינה לאחר נישואיו, הקים עסק משגשג, ונהנה מחיי רווחה וכבוד.

בעולם הגדול החלו מנשבות רוחות סערה וענן אפל העיב על יהדות אירופה. השמועות שעברו מפה לאוזן היו קשות ונוראות. יהודי גרמניה כבר החלו לחוש את הקרקע בוערת תחת רגליהם.

אך במדינות אירופה האחרות עדיין התנהלו חיים נורמטיביים. אנשים מיאנו להאמין לשמועות, הן היו נשמעות מוגזמות ומפחידות מדי. יהודים רבים העדיפו להישאר ולקוות לטוב. גם ר' שמעיה המשיך לחיות את חייו במנוחה. הוא התכונן באותם ימים לחגוג בר מצווה לבנו בכורו, משה, ואף הכין סעודה מפוארת, כיאה לאדם מכובד במעמדו.

בני הבית התכוננו לציבור גדול של משתתפים, ובעיקר התכוננו

בהתרגשות לבואו של סב המשפחה, ר' דוד, שהיה אמור להגיע מעירו - בעלעד - שבהונגריה.

בעיצומן של ההכנות לשמחה, הגיעה הבשורה המרה כי למרבה הצער, הסבא, ר' דוד, לקה בשבץ פתאומי ל"ע. הוא ב"ה לא ניזוק, אך תוכניתו להגיע לבר מצוה התבטלה, בשל חולשתו שאינה מאפשרת לו להיטלטל בדרכים.

צערו של ר' שמעיה היה גדול: "אנחנו נשמח כאן, ואבי לא יוכל להשתתף בשמחה שלנו?!"

"לא", החליט לבסוף ר' שמעיה. "דבר כזה לא יקרה".

יחד עם בני משפחתו, ארז את כל צרכי השמחה בחבילות מאורגנות, ובהגיע התאריך המיועד - אסף את בני משפחתו ועלה על הרכבת. הם נסעו לבעלעד, לחגוג שם את חגיגת בר המצווה, בלי להתחשב בטרחתם המרובה, או בכך שהשמחה לא תוכל להיערך באותו הפאר כמו בוינה.

בליל שבת פרשת שקלים שנת תרח"ץ, כאשר ר' שמעיה רייכמאן יחד עם משפחתו חגגו את סעודת הבר מצוה, יחד עם אביו, זקנו של חתן הבר מצווה, בעיר בעלעד, צעדו הרשעים הגרמנים ימ"ש לוינה.

מיד עם כניסתם חיפשו הנאצים את בעלי הממון מקרב האוכלוסיה היהודית. בידם היתה רשימה מפורטת של עשירי ונגידי העיר, כשבין הראשונים ברשימה - אותם חיפשו מיד עם

כניסתם בליל שבת - היה לא אחר מאשר מיודעינו ר' שמעיה רייכמאן. השיטה של הרוצחים הייתה פשוטה, הם נהגו לחקור בעינויים את הגביר התורן, ואחרי שסחטו מפיו את פרטי כל חשבונותיו ונכסיו, היו מוציאים אותו להורג יחד עם בני משפחתו, ו'ורשים' את כל רכושו.

בהגיעם לבית המפואר, בו היה ר' שמעיה אמור לחגוג באותה עת את סעודת בר המצוה המפוארת, הם נתקלו בבית ריק וחשוך. ר' שמעיה ובני ביתו חגגו את שמחת בר המצווה באותה שעה ברוב שמחה בהונגריה הרחוקה, בלי לחלום כלל כי הם ניצלו ממוות.

רק אחרי שבת, עת התעדכן ר' שמעיה במאורעות השבת, התוודע לנס העצום שקרה לו. הוא נוכח לדעת כי מצוות כיבוד ההורים אותה קיים במסירות ומתוך טרחה וויתור, הגנה עליו ועל בני ביתו ממות בטוח.

בחסדי ה', בזכות מצווה זו עברו ר' שמעיה ובני ביתו את המלחמה בשלום, כשעם סיומה היגרו לקנדה. את שנותיו האחרונות העביר ר' שמעיה בעיר מונטריאול, ברוח נחת וחדווה, בחברת ילדיו ונכדיו.

רגע לפני נקיפות המצפון!

יש שני פרקים בקשר שבין ילד להורים. החלק הראשון - כשההורים חיים. אחר כך מתחיל הפרק השני...

המפתיע הוא, ואנו עוסקים בזה בעמותת 'אבאמאשלי' ללא הרף, שהקשר עם ההורים בשני הפרקים הללו הוא כמו מאזניים. אם כשההורים בחיים אנו מכבדים אותם ומסורים אליהם - התקופה לאחר פטירתם רוויית געגועים ומליאת סיפוק, כי הספקנו!

אך אם כשההורים היו חיים לא הערכנו אותם ולא כיבדנו אותם - הלב אוכל את עצמו, מבפנים. המצפון לא מפסיק לייסר, כאב הלב הוא בלתי נסבל. הקשר עם ההורים מתהדק לפתע, מתייצב בתחושת החמצה כואבת, מייסרת, עצובה כל כך!

לא מכבר התקשר אליי חבר טוב בשם יצחק. הייתי אצלו לפני כמה שבועות, לנחמו על פטירת אמו, ומאז לא דיברנו. עכשיו לפתע הוא התקשר, עניתי באגביות, נראה מה יש לו לומר.

הוא פותח את השיחה במילים הבאות: "אין לי מילים להודות לך, אין לי מילים!"

עניתי "תודה", אבל הייתי חייב לברר. יצחק מה קרה שאתה כ"כ מודה לי ?

"תקשיב ותבין", הוא אומר, ואני שם את אוזני כאפרכסת.

"זוכר שפעם, לפני כמה חודשים שלחת לי איזה סרטון על כיבוד אם?"

"זוכר", השבתי, אף שלא זכרתי מה ומתי בדיוק שלחתי. אני נוהג לשלוח סרטונים מדי פעם, כנראה שהפעם הוא גם צפה בו...
"ובכן", ממשיך יצחק ומספר, "כשהגעתי לביתי באותו יום, התיישבתי יחד עם רעייתי וצפיתי בסרטון. המסקנה של הסרטון היתה "החיים קצרים, תקדיש לה זמן", ודווקא אשתי היא שאמרה לי שעליי לקחת את המסר הזה לתשומת לבי. הרי אמי כבר מבוגרת, והיא גם אלמנה. ואני - עסוק בעבודתי ועם המשפחה והילדים, ובקושי יש לי זמן לקפוץ אליה מדי פעם לכמה דקות בודדות... באותו ערב התקשרתי אליה, והזמנתי אותה לארוחת ערב. היא היתה כה מופתעת, היתה בטוחה שהשיחה המפתיעה ממני היא סימן לחדשות רעות, ולכן שאלה במילים אלו: "מה קרה? אתה בסדר?"

עשיתי את זה כמובן מאלי ו השבתי: "חשבתי שיהיה נחמד לבלות מעט יחד, שנינו לבד... מה דעתך?"

היא השתתה לרגע, כנראה היתה בהלם, ואז השיבה: "הייתי רוצה מאד".
יצאתי אליה כדי לאסוף אותה, והרגשתי עצבני. מין עצבנות שלפני פגישה... ולמען האמת, כשהגעתי לביתה, ראיתי שגם היא נרגשת מאוד, אולי אפילו מבולבלת!

היא חיכתה לי בחוץ, לבושה במעיל הישן, מסודרת וחגיגית. היא לבשה את השמלה שלבשה כשחגגה את יום הנישואין האחרון עם בעלה - אבי ז"ל, פניה קרנו והאירו, חיוך נוצץ עלה מבין שפתותיה.
פניה צוחקות ומקרינות אור כמו מלאך.

כשנכנסה לרכב, סיפרה לי: "אמרתי לחברותיי שאני יוצאת הערב עם בני, והן היו מאד נרגשות, שמחו בשבילי!"

יצאנו, תמכתי בה ביד, ראיתי שהיא מרגישה לפחות "נשיאת המדינה". ישבנו יחדיו זמן ארוך, צחקנו ופטפטנו. הייתי צריך להקריא לי את התפריט כי היא כבר בקושי רואה, ובאמצע, הרמתי אליה את עיניי.

ואז היא חייכה חיוך של מיליון דולר ואמרה לי: "זוכר כשהיית קטן, אני הייתי צריכה להקריא לך את התפריט?" - והחיוך שלה התרחב, ואולי גם זלגה מעינה איזו דמעה נוסטלגית...

"אז הגיע הזמן ליהנות", - עניתי לה. "תאפשרי לי עכשיו להחזיר לך טובה", אמרתי בשקט, ועיניה נצצו כשני כוכבים...

במהלך הארוחה הייתה לנו שיחה נעימה. שום דבר יוצא דופן, רק עדכנו האחד את השני על חיינו. דיברנו כל כך הרבה, שאיבדנו את חוט השיחה. "אני אחזיר לך ארוחה, בתנאי שהיא תהיה על חשבוני", - הבטיחה לי אמא כשנפרדנו בהתרגשות אינסופית. הרגשתי שהמשפט הזה ממלא אותי בכח, הבנתי שעשיתי את המעשה הנכון, ורק אמרתי לה לילה טוב וסיפרתי לה כמה אני מעריך אותה.

ואז, כמה ימים אחר כך, אמא נפטרה מהתקף לב. הכל היה כל כך מהיר, שבקושי הספקנו להיפרד. היא פונתה לבית החולים, היה לה יום אחד של שיפור, ואז הידרדרות, קריסת מערכות, וזהו. "יצחק שתק לרגע, ואני אמרתי: "כן, הייתי לנחם אצלך..."

ואז שמעתי משהו נחנק בגחני, והוא הוסיף ואמר: "ולמה התקשרתי אליך? כדי להגיד לך תודה.

כי הערב קיבלתי טלפון מבעל המקום בו ישבתי עם אמא. הוא סיפר לי שיום אחד, לפני כשבועיים שלושה, התקשרה אשה. היא סיפרה שהיא בבית החולים במצב לא טוב, אבל היא מבקשת לשלם באשראי על ארוחה. ואז היא אמרה את שמה וביקשה ממני: "תעשה לי טובה, תעקוב אחרי מודעות האבל. כשתשמע שכבר עליתי לגנזי מרומים - תתקשר לבן שלי ותגיד לו שאני זוכרת שהבטחתי לו ארוחה, אז היא כבר שולמה!"

קולו של יצחק היה חנוק, יכולתי לשמוע את הדמעות זולגות מעיניו. באותו רגע ישבתי וכתבתי את הסיפור, שיעמוד לי ולרבים אחרים מול העיניים, שנדע כמה חשוב לומר בזמן להורינו שאנו אוהבים אותם, מעריכים אותם, שמחים איתם, גאים בהם, רוצים אותם!

תארו לעצמכם! היא היתה בין חיים ומוות, ביום אחד של שיפור בין התקף לב להידרדרות במצבה. ומה עמד לה בראש? להשיב טובה לבנה על החוויה המשותפת! תראו כמה הדבר היה חשוב לה וכמה נתנה לה אותה פגישה עם הבן שלה! מה זה עושה להורינו כשמכבדים אותם, וכמה גדולה ההחמצה אם לא נספיק לעשות את זה בזמן!

בחיים שלנו, שום דבר לא חשוב יותר מאבא ואמא והמשפחה שלנו. צריך לתת להם מזמננו - כי הזמן והגיל לא מחכים, ואף פעם אי אפשר להשיב את מה שהחמצנו. כל עוד ההורים בחיים, נוכל להעריכם ולומר להם תודה. ברגע שיעצמו את עיניהם לנצח - לא נוכל עוד להשיב להם כגמולם, אז כבר יהיה מאוחר מדי! הבה נכבד את הורינו בזמן! כך לא נישאר כל חיינו עם נקיפות מצפון, אלא ההיפך, תהיה לנו חוויה עוצמתית להתרפק עליה במחשבתנו גם אחרי שההורים כבר אינם.

ניצול כל רגע בחיק ההורים

אמו של הצדיק רבי ירחמיאל משה מקוז'ניץ גרה בבית בנה האדמו"ר, שהקצה לה חדר בביתו. כל בני הבית שמעו לקולה וכיבדו אותה מאוד, אך עוד יותר מכולם הקפיד בנה האדמו"ר לכבד אותה ולעשות הכל למען הרגשתה הטובה. בכל ליל שבת, בשובו מבית הכנסת, נהג לגשת אליה, לנשק את ידיה ולברכה ב'שבת שלום'.

אמו נהנתה מאוד מהיחס החם אותו העניקו לה בני הבית. אך יותר מכל, שאבה קורת רוח עצומה מדבר אחד, והוא; לספר סיפורי צדיקים, כאשר בנה האדמו"ר מאזין למעשיות הקולחות מפיה בשטף.

שעות ארוכות היה עומד לידה, מקשיב בתשומת לב רבה לכל הסיפורים,

מבלי להתעייף ומבלי להראות ולו ברמז, כי הדבר מכביד עליו. יתירה מזו, הוא נהג תמיד לומר לה כי הוא נהנה מאד לשמוע את הסיפורים מפיה, ולא רמז לה, אפילו לא ברמז קל, כי כבר שמע פעמים רבות את הסיפור.

באחד הימים נסע הצדיק לעיר גרודז'יסק לעלות על קבר זקנו רבי אלימלך, כאשר אמו - כמובן מאליו - מתלווה אליו למסע. החסידים ששמעו על בואו של האדמו"ר לעירם, התאספו ובאו בהמוניהם לקבל את פניו בבית המדרש. שעה ארוכה המתינו החסידים לרבם, אך הוא לא הגיע. באותה שעה ניצב הרב ליד אמו ושמע מפיה את אחד מסיפורי הצדיקים אותם אהבה לספר לו.

רק כאשר סיימה הרבנית את דבריה ואמרה: "נו משה, החסידים מחכים לך", אז קם הרבי והלך לבית המדרש. בבואו לא הסתיר מחסידיו את סיבת איחורו, ובשמחה גדולה אמר להם: "זכיתי להקשיב לסיפוריה של אמי הרבנית. חביבים הם בעיני פי כמה וכמה מכל דבר אחר עלי אדמות".

כך ראה הצדיק את הדברים. להקשיב לסיפורי אמו הקשישה, חשוב יותר מכל דבר אחר!

אל תחכו 16 שנה!...

אך לא תמיד נקיפות המצפון מגיעות רק אחרי שמאוחר מדי. גם אם הן באות קודם לכן, עדיין הכאב על החמצת שנות התקשורת החיובית עם ההורים - קשה מנשוא.

מספר הסיפור הבא הוא בן תקופתנו, תקופה עמוסה סיפורים כאובים על ניתוק קשרים בין הורים לילדים. סיפורו האישי מעיד על חיוניות הקשר בין הורים לילדיהם, ועל ההחמצה הרבה של אלו שלא זכו לכך. מדבריו ניתן להבין כי הגישה לנתק בין ילדים להוריהם בנסיבות כאלו ואחרות, אינה רק נוגדת לתורה - בכך שאינה מאפשרת לילד לכבד את הוריו, אלא גם חוסמת מהילד את מה שכל כך דרוש לנפשו הרגישה, ולהתפתחותו התקינה. בשל חשיבותו הרבה הוא מובא כאן במלואו.

וכך מספר ר' יואלי לייבוביץ - בדחן חתונות מפורסם (גראמער) - בכינוס של ארגון "קרבתנו" העוסק בהחדרת חשיבות הקשר בין הורה לבנו למודעות הציבורית:

"כל מי שמכיר את ההיסטוריה האישית שלי, יודע כמה שנים הפסדתי ברכה של אבא. 16 שנה חלפו עד שיכולתי לחזור ולזכות לברכה מאבא שלי", פותח ר' יואלי.

"במקצועי כבדחן, קורה לפעמים שאני מנהל 'מצוה טאנץ' (ריקוד בסיום החתונה בו רוקדים המחותנים והחתן עם הכלה),

ואומרים לי להתעלם מפלוני או אלמוני. אבל אני מאד רגיש לדברים כאלה. אני מגיב לזה לגמרי אחרת מאדם פשוט. אני לא יכול להרשות להשפיל מישהו, רק בגלל שיש סיבה כזו או אחרת מסביב - זה לא יכול לקרות במשמרת שלי.

לפני כמה שנים קראו לי להנחות מעמד כזה, וכנהוג נתנו לי את כל האינפורמציה על אלו שאני אמור להזמין לריקוד. אולם ככל שהתקרב יום החופה, הבחנתי שיש בידי אינפורמציה על כל בני המשפחה, מלבד על האבא של החתן. אני מתקשר לדוד ואומר לו: "קיבלתי כבר את המידע אודות כל אלו שאני צריך להזמין, אבל על אבי החתן לא קיבלתי. הוא הרי האיש היותר חשוב שאני אמור להזמין".

קולו של הדוד מעבר לקו השתהה מעט. "יואלי", אומר לי הדוד, "שכחתי להגיד לך שהאבא והבן לא מסתדרים יחד היה מעשה פה ושם... בקיצור, אותו אתה לא עומד להזמין לריקוד". "מה!?!?" אמרתי בקול לבן שיחי. לי אי אפשר 'למכור' את זה. "אני לא מבין מה אתה אומר", אמרתי לו. "אני חייב להזמין את האבא לרקוד עם בנו".

"לא!" אומר לי הדוד. "הבן שונא כל כך את אביו... אם תזמין אותו, הוא לא יהיה מסוגל לרקוד אתו, כנהוג. אתה עומד לצער את החתן ביום חופתו!"

בעיניי, הרשעות הכי גדולה היא כשאנשים מערבים את שמו

של הקב"ה להצדקת התככים שלהם.

"אני מבין היטב מה אתה אומר", אמרתי לו. "תאמין לי, אני מבין עוד הרבה יותר ממה שאתה חושב שאני מבין. אבל כנראה תיאלצו לחפש בדחן אחר לחתונה, אולי למישהו אחר יהיה לב לעשות זאת".

הוא התחיל לדבר על לבי: "יואלי, אתה לא יודע, אתה לא מכיר את הסיפור אתה לא מבין, לא מכיר את הסיפור המלא... אין אתה מסוגל בשלב כזה להגיד "לא", זה כל כך קרוב לחתונה! אין לי מישהו אחר במקומך, תהיה אנושי... בבקשה".

"לא, זה רחוק מאד מלהיות "אנושי". אמרתי לו. "אם אתה רוצה שאני אגיע כבדחן לחתונה הזו, תן לי את האינפורמציה על האבא ותאפשר לי להזמין גם אותו לריקוד".

"אתה יודע מה?" אומר לי הדוד. "תקרא לו אבל אל תהרוס את כל החתונה. קרא לו בקרירות בקצרה לריקוד קצר, כדי שזה יעבור מהר".

זה הספיק לי. כתבתי לי אכן הזמנה לא ארוכה אבל מספיק משמעותית כדי לקרב ביניהם.

הגיעה עת החתונה. בהגיע הזמן, התחלתי להזמין את אבי החתן. אני אכן קורא לו באופן קצר ומהיר, כפי שסוכם. אך זה היה כל כך עלוב. ומסביב אני רואה עיניים רושפות; כל מיני "עסקנים" שרומזים לי: "נו תפסיק, תעשה את זה מהר"

מסרתי נפש כדי לחרוז עוד שורה ועוד שורה. כשאני מסיים אני רואה בפינה יהודי שבור, נעמד ומתקרב. אבי החתן רוקד בקצרה, כאילו גם עליו הריקוד הזה נכפה. דקה לאחר מכן, הוא לוקח את ידי החתן כדי לרקוד עימו.

החתן אפילו לא מישיר את מבטו אל אביו. הוא מסתכל ימינה או שמאלה - לגיסיו, לדודיו, ולכל עבר - רק לא על אביו. ואבי החתן שמבחין בכך, נמנע גם הוא מלהישיר מבט. הוא לא יכול אפילו להביט על בנו. עיניו הושפלו אל הרצפה. הוא רקד שתי דקות, אף אחד כמובן לא הצטרף והוא חזר שבור אל מקומו. מסביבי אני מבחין איך כולם משחררים אנחת רווחה כאומרים לעצמם: "האסון עבר".

ליבי נקרע. לא ידעתי מה לעשות, אך ברור היה לי שאינני מסוגל להשאיר כך את המצב. אני קורא את אבי הכלה, מתבל במשלים, פתגמים וחרוזים הקהל מוציא ממחטות, כולם נרגשים ומנגבים את העיניים. וכשהוא קם לרקוד - כל המשפחה רוקדת מסביב בשמחה ובהתלהבות. לבי נשבר בקרבי עוד יותר. הבא בתור שאזמין זה החתן והכלה עצמם.

אך כאן, במקום לדבר על החתן והכלה, התחלתי לדבר אודות מה שכתוב בזוהר הקדוש. הזוהר מסביר כי נשמות אבותינו יורדות מגן עדן, ומביטות איך צמחו הילדים עליהם התפללו ושפכו דמעות כמים.

המשכתי והרחבתי, כי בספרים הקדושים כתוב אשר לא רק נשמות אבותינו יורדות מגן עדן גם נשמות הילדים העתידיים להיוולד לבני הזוג מגיעות ובוחנות. בוחנות על מה מתפללים החתן הכלה, העתידיים להיות הוריהם.

האם אתם מתפללים שתאהבו אותנו כל חייכם? האם אתם מתפללים שנאהב אנחנו אתכם כל הימים? שמא מתפללים אתם כי תמיד נרגיש בנוח אצלכם בבית? האם אתם מתפללים שתזכו לרוות מאיתנו מלא חופניים נחת לנצח נצחים?

לא ידעתי כלל האם הותירו דברי רושם, על מי, ועד כמה עד שסיימתי 'להזמין' את החתן והכלה לריקוד. בדרך כלל החתן אוחז בידי הכלה ורוקד. אך הפעם זה היה שונה. החתן סימן לכלה "רק רגע". הוא הביט לעבר אביו ורמז לו באצבעו לבוא למעגל הריקודים. האב קם ממקומו פעם נוספת, אולם הבחנתי שהפעם, כבר לא חשש מאף אחד מסביב.

החתן אחז בידי אביו, והפעם הוא הישיר אליו מבט. שניהם, האב והבן הביטו זה בעיני זה, מבלי לראות אף אחד מהנוכחים. כמה רגעים של ריקוד חלפו ואז אני רואה את האבא והבן נופלים זה בזרועות זה. הבטתי מסביב וראיתי שכל הסובבים מבינים את הדרמה שמתרחשת מול עיניהם. כולם דמעו מהתרגשות, מלבד כמה עסקנים שעדיין כעסו עליי.

כאשר סיימו האב והבן לרקוד, פנה החתן אל הכלה ואמר: "עכשיו אפשר לרקוד".

"סיפרתי את הסיפור הזה באחד האירועים ולמחרת קיבלתי טלפון אנונימי". ממשיך יואלי לספר. "אתה דוקטור לייבוביץ", שואל בן שיחי מעבר לקו. השבתי למתקשר: "כנראה טעית במספר הטלפון, אני לא דוקטור".

"לא טעיתי"... הוא אומר לי. "דע לך שהתגרשתי לפני 5 שנים. ב-4 השנים הראשונות לא נתנו לי להתקרב לבני, רק לפני שנה לאחר שהתחתנתי בשנית, ניתנה לי הזכות לפגוש את בני. כבר שנה שאנחנו מרגישים כל כך מרוחקים. בזבזתי אלפי דולרים על פסיכולוגים. אתמול ישבתי שם עם הבן שלי ושמענו אותך מספר את הסיפור, ומיד אחר כך הוא קרא לי 'אבא' פעם ראשונה מזה 5 שנים".

הוא ביקש לשלם לי אך אני התעקשתי וסירבתי לקחת על כזה דבר כסף.

אחיי ואחיותיי היקרים, אני יכול להעיד בפניכם, שילד צריך גם אבא וגם אמא. אני לא מאחל לאף ילד לחוות את מה שחווייתי אני, ולחכות 16 שנה עד שיזכה לקשר החיוני כל כך עם הוריו."

עד כאן הסיפור המצמרר, אותו סיפר ר' יואלי.

אחיי ואחיותיי היקרים, גם אם אף פעם לא הופרדתם מהוריהם, אבל יש לכם דקה פנויה, תתקשרו לאבא ואמא ותגידו להם בפשטות: אני אוהב אתכם. כל כך חשוב להם לשמוע את זה. ואם הוריהם כבר לא בעולם הזה, עדיין אלו הם אבא ואמא שלכם, תגידו בקול: אני אוהב אתכם. כי באותה מידה - ואולי אף יותר - שזה חשוב להם, זה גם חשוב לכם. ואם לא תגיעו למסקנה הזו בזמן, בסופו של דבר נקיפות המצפון יעשו זאת עבורכם!

תיקון השליחות שלנו בעולם

כיבוד הורים הוא כפשוטו, 'כיבוד' ההורים. כל הורה זכאי לכבוד הזה. אבל לפעמים הילדים מתקשים בכך. לפעמים הם חשים כי להוריהם לא מגיע הכבוד, לפעמים הם מניחים שהם לא זכאים לו. אולי בגלל שהם חושבים שהוריהם אינם ראויים להערכה, אולי בגלל שהם חושבים שהוריהם פגעו בהם, אולי במובנים מסוימים אפילו עשקו את ילדותם. ואין ספק, פעמים רבות עלולים אנו להיתקל בסיפורי חיים שונים ומשונים, בחוויות מזעזעות שהתרחשו בין הורים לילדיהם.

מהו המבט הנכון על חובת כיבוד ההורים גם במצבים כאלה? עלינו לדעת, כי ירידת הנשמה לעולם הזה ממשכנה בעולם העליון, נועדה לצורך תיקון פגמים מסוימים בהם נכשלה בגלגולים קודמים. המסלול אותו עוברת כל נשמה בעולם הזה, הוא הדרך המותאמת במיוחד עבורה לצורך תיקונה השלם.

רק אם תעבור הנשמה את כל המשברים, ותתייצב איתנה מול כל האתגרים המתרגשים עליה, תגיע הנשמה אל תיקונה השלם. רק אז תוכל ליהנות מכל הטוב הצפון לה בגן עדן.

גם תיקון היחסים עם ההורים - אפילו בנסיבות קשות, שהן בהחלט באשמת ההורים - הוא לפעמים נדבך קריטי לתיקון נשמת האדם בעולם הזה, לצורך הגעתה שלמה ומטוהרת לעולם הבא.

האמת הידועה לכולנו היא, שאיש לא בוחר את הוריו. כל אחד מגיע לעולם, להורים שייעד עבורו בורא עולם. וחלק מהאתגר אותו הציב בפנינו הוא, למצוא מסילות ללב ההורים, וללמוד לכבד ולהעריך אותם למרות הכל, ובכל מצב. על כולנו חלה החובה ללמוד להתמודד מול מה שבורא עולם העמיד אותנו. גם אם איננו מבינים עדיין מדוע, עלינו לזכור שרק באמצעות ההתמודדות הזו נצליח להשלים את תיקון הנשמה.

תיקון כיבוד ההורים - התיקון האישי

יש מקרים בהם התמודדות זאת קשה מנשוא. לכן חשוב להיחשף לסיפור שכותבת גב' דניאל (אש התורה), המתאר בת שעמדה מול חומות השנאה וניכור, אך השכילה להעפיל מעליו. הטיפוס לא היה קל, אך כיום היא ואביה מאוחדים, החומות נעלמו לבלי שוב.

"דילגתי הביתה בשמחה כשבידי תוצאות המבחן בחשבון", פותחת גב' דניאל את סיפורה. "אבא כל כך ישמח!" חשבתי. פרצתי הביתה בקריאות "אבא! אבא!" והושטתי לעברו בגאווה את הגיליון. "קיבלתי 89!" בישרתי בשמחה. אבא לקח את הדף ובחן אותו בעיון. "זה הציון הכי גבוה בכיתה?" הוא שאל לאחר שבחן את עבודתי בקפידה.

"אהה... לא." הודיתי בבושה.

"את מסוגלת ליותר", קבע בכעס, והעווה את פניו.

"אבל זה כמעט הכי טוב", לחשתי כשאני מנסה לעצור את הדמעות. אבל אבא שלי כבר היה בדרך החוצה. 'כמעט' מעולם לא נחשב בעיניו, ונראה כאילו אף פעם לא הצלחתי לעשות דבר שיהיה מספיק טוב בשבילו.

זינקתי מעל משוכות כדי לרצות אותו, אבל הוא כל הזמן הגביה את המשוכות לגבהים בלתי אפשריים. וככל שהשנים חלפו, נהיה קשה יותר ויותר לרצות את אבא שלי. הוא היה כמו הר געש, כל הזמן רוגש וגועש, מחכה להזדמנות להתפרץ. תמיד הייתה לו נטייה לכעס, אבל כשנכנסתי לגיל ההתבגרות התפרצויותיו הפכו לתדירות יותר, ומפחידות הרבה יותר. פחדתי ממנו. הערה פשוטה ביותר יכלה להרתיח את דמו, ומבט לא נכון הספיק כדי להכניס אותו להתקף זעם. כשהייתי בת 15, ההורים שלי התגרשו ומאותו רגע לא רציתי

שום קשר אתו. אך זה לא היה בשליטתי, כי אם לא הגעתי למפגש עמו ולא הייתי מתייצבת לארוחות במחיצתו - היה נוקט סנקציות כלכליות קשות על אמי, ואני לא יכולתי להסכים לזאת. בכך, הוא בעצם ממש אילץ אותי לבוא ולהיות במחיצתו. הייתי רועדת מרוב זעם, אך נאלצת למלא אחר גחמותיו, כשאני משתדלת להתאפק, ולהסתיר את כעסי הגואה.

כמה שנים אחר כך פילסתי את דרכי לחיים של שמירת מצוות. ממש נהניתי מקיום המצוות, חוץ ממצווה אחת שנראה שאין לי כל סיכוי למלא כראוי - "כבד את אביך". מובן - כך חשבתי - שבורא עולם שנתן את המצוה הזו - לא התכוון לאבא שלי. הוא לא יכול לצפות ממני לדבר כזה. הרי גם אם ארצה מאוד, לעולם לא אוכל לאהוב אותו. אין ספק שבמקרה שלי קיים פטור מיוחד, תירצתי לעצמי.

הזמן חלף ואני המשכתי לבלות את סופי השבוע עם אבא שלי. דווקא ניסיתי לעבוד על המצווה הזאת למרות שבכלל לא הבנתי אותה - אולם תמיד נחלתי כישלון חרוץ. בשלב כלשהו הלכתי לרב וסיפרתי לו על המקרה שלי, כשאני מאמינה שהוא ודאי יפטור אותי מהמצווה הזאת...

אך לא, הרב לא חילץ אותי מהמלכודת. "הואיל ואביך מעולם לא פגע בך פגיעה פיזית, ומכיוון שלא קיימת סכנה ליציבותך הנפשית, חובתך לכבד את אביך נשארת בעינה" - פסק הרב. כאן באמת התחלתי לעשות ניסיונות ערטילאיים במטרה לנסות

וליצור קשר - ולו מינימלי - עם אבא שלי, אבל בדרך כלל הקשר בינינו פשוט לא היה קיים. מערכות יחסים לא משתנות בין לילה.

יום אחד הקושי הגיע לשיאו. עזרתי לשטוף את הכלים אחרי סעודת שבת מתוחה, ופתאום נשמטה מידי אחת הצלחות והתנפצה על הרצפה. אבא שלי זעם. "את כל כך מסורבלת!" הוא צעק. "את אפילו לא יכולה להדיח כלים בלי לשבור אותם. את פשוט כישלון!"

"זאת רק צלחת!" זעקתי בתשובה. "רק צלחת?!" אבא שלי צעק. "התשובה הנכונה אמורה להיות 'סליחה!'" את מזלזלת בחפצים שלי ואת מזלזלת בי", כאן הוא כבר שאג. "את אף פעם לא באה לבקר אותי מרצונך החופשי. את אף פעם לא מתקשרת אליי. וכשאת כבר באה, את נשארת לכמה רגעים ובורחת. את מעליבה, ומזלזלת!"

"זה בגלל שאני שונאת אותך!" המילים ברחו מפי לפני שהצלחתי לעצור אותן.

"זה בגלל שאני שונאת אותך!" המלים נאמרו, אבל לא הייתה בהן כל הקלה.

במשך שנים חלמתי לצעוק את המילים האלה על אבא שלי. דמיינתי את ההקלה שאחוש לאחר שאומר לו סוף סוף את האמת, אולם הן לא הביאו כל הקלה. אבא שלי שתק מרוב הלם, וגל של כאב עמוק חלף על פניו. פגעתי בו.

זאת הייתה הפעם הראשונה בה ראיתי את אבי באור שונה.
הוא לא רצה בת שתשנא אותו. האם יתכן שבדרכו האישית
והמוזרה הוא אוהב אותי? וכל מה שהוא רוצה זה שיאהבו אותו
בתמורה?

החלטתי שמעתה ואילך הכל יהיה שונה. אני אהיה שונה. לא
משנה מה יש או אין באבא שלי, הוא עדיין אבא שלי. הוא
לא מושלם, הוא בהחלט לא האב שהייתי מבקשת או מאחלת
לעצמי, אבל אני לא יכולה לשנות אותו או להחליף אותו באחר.
האדם היחיד שביכולתי לשנות הוא את עצמי.

נכון שהוא עשה המון טעויות, אבל יש לו חשבון משל עצמו
עם בוראו, ולי יש חשבון משלי. אני אחראית על מעשיי בלבד.
יותר לא אאשים את אבי על האדם המריר והכעסן שהוא הפך
להיות. מספיק להתחמק מהמצוה בגלל שאני מרגישה שהיא
יותר מדי קשה ושלא יתכן שה' דורש אותה ממני. מספיק
לרקוע ברגלים כי החיים לא הוגנים. הגיע זמן להשלים עם
חלקי ולעשות אותו בצורה הטובה ביותר שביכולתי.

ה' בוודאי יודע מדוע הוא נתן לי דווקא את האבא הזה, ועלי
להשתדל בכל כוחי להתייחס אליו בדרך בה מצפה ממני הבורא
לנהוג, לא משנה כמה קשה זה יהיה.

וזה היה קשה. אחרי הכל, הוא אמור להיות האבא, נכון?
האם לא עליו מוטלת האחריות להתנהג כמו אב? למה הוא
לא יכול להתאמץ טיפ טיפה בשבילי, לפחות פעם אחת?

אך בכל זאת לא התייאשתי, למרות שפעמים רבות מאוד רציתי להרים ידיים. "חפשי את הטוב", הייתי מזכירה לעצמי שוב ושוב; "נסי להבין אותו", שיננתי לעצמי. המשכתי לאלץ את עצמי להפסיק להתמקד ב"איזה אבא נורא הוא", להפנות את מבטי אל עצמי ולחשוב כיצד אני יכולה לשפר את הקשר בינינו.

זמן מה עבר עד שהתחלתי להבחין בשינויים מזעריים בתחושותיי כלפיו ובאינטראקציה בינינו. אט אט התחלתי להתעניין בו כאדם ממש, ולהפתעתי, נהיה לי אכפת ממנו.

לאחר שנים של התמודדות, הצלחתי לסלק מתוכי את הרגשות השליליים. עמוק בפנים, הטינה ששמרתי כלפי אבי, היתה דרך לנקום בו על הצער שהוא גרם לי, אולם בסופו של דבר השנאה הזאת רק פגעה בי.

הבנתי, שכשאני מתמקדת בצדדיו החיוביים, אני מגלה בו היבטים חדשים לגמרי. הוא אדם טוב, מתחשב ואכפתי במיוחד. יש לו כל כך הרבה אהבה להעניק, אולם הוא פשוט לא יודע כיצד לבטא אותה.

הוא עדיין מתפרץ מפעם לפעם, אבל עכשיו, כשאני עומדת לצידו ולא נגדו, אני רואה כמה כואב לו כשהוא מאבד את השליטה על עצמו. ברגעים האלה הוא כמו חיית בר כלואה, לכוד במזגו האלים ולא מסוגל לרסן את רגשותיו. אני כל כך מרחמת עליו והוא מעריך את תמיכתי והבנתי. אני סוף סוף מסוגלת לראות מעבר למגבלותיו, וסוף כל סוף יצרתי מערכת יחסים אמיתית עם אבא שלי.

במבט לאחור, אני יכולה לראות חלק מהסיבות שבגללן ה' הכניס אותי

למצב הזה. לא ידעתי שיש בי כח להתגבר על השנאה התהומית שלי,
אבל בורא עולם ידע. הוא לא ביקש ממני את הבלתי אפשרי, אלא את
הקשה באופן שלא ייאמן.
עבדתי כל כך קשה כדי לשחרר את עצמי מלפיתתם העזה של השנאה
והכעס, ומה שקיבלתי בתמורה היה אדם שאני באמת שמחה לקרוא לו
אבא - ובשביל זה, הכל היה כדאי".

מספרת הסיפור המדהים הזה, המשלבת בתוכה גבורת נפש ואצילות רוח בלתי רגילה,
ממחישה לכולנו כי כיבוד הורים הוא דבר שתלוי אך ורק בנו. יהיו הורינו מי שיהיו - אנו
חייבים בכבודם, ובאפשרותנו ליישם זאת.

ללמוד את כתבי האר"י תוך 10 שניות!

התובנה שמצוות כיבוד ההורים אינה משתנה לעולם, ורלוונטית תמיד גם במצב בו ההורים אינם צודקים, יוצרת מצב שכיבוד ההורים טומנת בחובה הזדמנות להשיג דוגה חחית שאין שניה לה.

בהקשר לכך נביא שני סיפורים:

הרבי ר' מיכל אהרן זצ"ל בן האדמו"ר מסלונים מחבר ספר יסוד העבודה זצ"ל, החזיק בבעלותו חנות יין שאיפשרה לו ליהנות מיגיע כפיו, להרוויח את לחמו ביושר, ולהעניק לכל בני העיר יינות איכותיים וטובים במחירים הוגנים.

אחד מבני העיר, צרה עינו בהצלחתו של ר' מיכל אהרן. הוא קיווה לראותו מתרושש מנכסיו, ואכן לאחר זמן לא רב זממו עלה בידו, והוא הצליח בדרכים לא כשרות להעביר לידיו את החזקה בעסק היין של ר' מיכל אהרן.

למרות שנושל באופן מחפיר מהעסק אותו פתח והקים מאפס, ר' מיכל אהרן לא תבע אותו לדין, וכדי לא לעורר מחלוקת, אף לא דיבר עם אף אחד בעניין.

אולם בכל זאת, נודע הדבר בין הבריות, והכול סחו ברשעותו של אותו בן בליעל, ובצדקתו וחסידותו של בן האדמו"ר שנמנע מלעורר מלחמה שעה. אך לאוזני האדמו"ר לא הגיעו הדברים, ונותרו בגדר עובדות הידועות לכל בני העיר.

זמן קצר אחר כך, ישב אביו האדמו"ר בסעודה, וכאשר הוגש לו יין לאמירת 'לחיים', הרגיש הרבי שטעם היין חלש, ניכר ששפכו לתוכו הרבה מים. מכיוון שלא ידע שאדם אחר השתלט על החנות, הסתובב הרבי בכעס ואמר לבנו: "האם למדת לרמות?" שאל האדמו"ר בחריפות. "אם אתה מוכר יין, זה צריך להיות יין, לא מים!"

להפתעת הכל, הבן לא הגיב. הוא הוסיף לשבת באימה וביראה, ולא השיב ולו במילה אחת לטענות החריפות של אביו. כאשר הגבאי ראה זאת, התכופף ולחש באוזן הרבי: "רבי, בנכם כלל לא אשם! העסק כבר אינו שלו, זרים באו בנחלתו!"

התפלא הרבי וביקש לשמוע את השתלשלות העניינים. כשהתוודע לפרטי המאורעות ונוכח לדעת שצדקו דברי הגבאי, ולחינם טפל אשמה על בנו הצדיק שמח שמחה גדולה, ואמר: "אשרי חלקי שזכיתי לבן חשוב כזה. לא רק שלא עשית כלום לאותו אדם שהוציא מידך את פרנסתך, אלא שהוספת בדרך ארץ לשתוק כשצעקתי עליך! כה גבוהה מעלת שתיקתך! חשובה היא בעיניי כאילו למדת מחצית מכתבי האר"י ז"ל, בכמה רגעים בהם שתקת ולא השבת לי!"

לא ייאמן! בתוך עשר שניות, הגיע הבן לדרגה של לימוד מחצית מכתבי האריז"ל. תיקון שכזה אפשרי רק על ידי כיבוד הורים!

גילוי אליהו לילד קטן

המגיד מריקא הרה"ג ר' ברוך זצ"ל, נתייתם מאביו בגיל צעיר מאוד. כילד רך נלקח ממנו אביו בחטף והותיר אותו ואת אמו האלמנה לאנחות. אמו הצדקת הצליחה אך בקושי לכלכל את עצמה, ולא היה בידה לפרנס גם את בנה הקטן. לכן נשלח ברוכ'ל הקטן אל דודו, שהתגורר אף הוא בעיירה, ופתח את לבו וביתו לילד העני והיתום.

הדחקות והעוני לא פסחו על בית הדוד, אך פעם ביום קיבל הילד מספר פיסות לחם שחור, וכוס חלב מרווה. למרות צרותיו ודוחקו, התעלם ברוכ'ל הקטן מכל הסובב אותו, והשקיע את ראשו ורובו בלימוד התורה הקדושה ביגיעה עצומה והתמדה מופלאה. מדי יום הקפיד לבקר את אמו, ולסייע בעדה ככל יכולתו.

חשקו להבין את הלימוד היה עצום. בכל פעם שלא הצליח לעמוד על עומק דברי הגמרא או המפרשים, היה מזיל דמעות ומתפלל לבוראו שיאיר את עיניו. אם גם אחרי הבכי עדיין לא הצליח להבין, היה צם במשך כל היום, שופך תפילות ותחנונים, ואף הולך למקווה.

באחד הימים, עסק בלימוד קטע עמוק במהרש"א, אך לא הצליח

בשום אופן להבין את דבריו הקדושים. כדרכו התפלל בדמעות, והתחנן לקב"ה שיעזור לו להבין את לימודו. כאשר נוכח כי למרות הכל עדיין לא הצליח להבין את דברי המהרש"א, גזר על עצמו תענית במשך כל היום.

בסוף אותו היום, לפני ששבר את צומו, הלך כדרכו לבקר את אמו. כשהגיע לביתה, נוכח לראות שהיא חלושה מאוד. הוא חקר אותה לפשר הדבר, עד שהתוודע מפיה כי לא הרוויחה כדי מחייתה באותו יום ולכן לא יכלה לקנות לעצמה אוכל די הצורך.

הילד הצעיר לא היסס כלל. הוא רץ מיד להביא את מנתו היומית - עליה היה אמור לשבור את צומו, והעניק אותה לאמו, בלא לספר לה כלל כי זוהי מנת לחמו היחידה אחרי יום של צום. כשחזר לבית דודו, לא נותר עוד דבר מאכל עבורו. הוא עלה על מיטתו ושכב לישון, כשאיש לא יודע שהנער אציל הנפש לא טעם היום מאומה. מסירותו לאמו והקרבתו הגדולה עוררה התפעלו גדולה בבית דין של מעלה, והוחלט כי שכרו יהיה הזכות העצומה השמורה רק ליחידי סגולה; הוא יזכה לגילוי אליהו.

ואכן, אליהו הנביא התגלה לר' ברוכ'ל וגילה לו את הפירוש האמיתי העמוק בדבריו של המהרש"א, ומכאן ואילך זכה הרב

**ר' ברוכ'ל להבין כל קטע במהרש"א, עמוק ככל שיהיה, בלא
שיצטרך לעמול על כך.**

**בהתאם למאמר התורה על המכבד הוריו; "למען יאריכון ימיו",
זכה ר' ברוך לאריכות ימים ושנים והסתלק בגיל 111 שנים.**

שתיקה מתקנת

דוגמא נוספת לכך, בת ימינו:

מעשה ביהודי מכובד, איש עסקים ותלמיד חכם שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו ושדר"ם רבים שיחרו לפתחו, והיתה לו אם קשישה, קשת יום וחולה. ברבות השנים אף חלתה במגוון של מחלות, שחלקם השפיעו על צלילות מוחה וזכרונה. האם התגוררה בשכונה מרכזית בבני ברק, ואותו יהודי הקפיד מאוד לקיים מצוות כיבוד הורים בהידור; לבקרה, ואף לצאת עמה לטיול ברחובות השכונה.

לא פעם ולא פעמיים, הייתה האם מאבדת את דעתה, ומתפרצת עליו בזעם, בקולי קולות, לעיני עשרות האנשים המתהלכים ברחוב הסואן. תגובתו של הבן היתה אחידה, הוא תמיד שתק. שתיקה ארוכה ומכבדת.

באחד הימים פגש אותו אחד ממכריו שהרהיב עוז ושאל אותו: "מדוע אתה מאפשר לה לצעוק כך? לפחות אל תלך איתה ברחוב ובכך תימנע מעצמך את הביזיון האיום שהיא מנחילה לך!". ענה לו אותו יהודי: "אנחנו, יהודים מאמינים בני מאמינים, יודעים שהכל קורה בהשגחה פרטית. אם ה' הביא אותי דווקא להורים אלה, ואם הוא גילגל כך שאמי תגיע למצב כזה, ואם הוא הוביל אותה להתפרץ עליי ולבזותני דווקא באמצע הרחוב

- הרי שזהו התיקון המיוחד לנשמה שלי. אם אתרגז ולא אכבד אותה, הרי לא רק שלא אגיע לתיקון שלי, אלא אף אענש על כך. האם זה כדאי לי?"

כלומר: כיבוד ההורים הוא חלק מהמשימה בחיים, חלק מהתיקון שלנו. אדם שאינו מכבד את הוריו - אינו משלים את תיקונו האישי בעולם הזה. מצוות כיבוד ההורים היא הדרך היחידה לתקן את הנשמה ואת השליחות בעולם הזה, הבה נכבד את הורינו ונבצע את שליחותנו בעולם!

התמודדות עם הורים טועים

בגיל קטן, כל ילד רואה את הוריו כמלאכים, גיבורים המסוגלים לעשות עבורו הכל. "אבא שלי שוטר", "אבא שלי טייס" או "אבא שלי הכי חזק" - אלו חלק ממשפטים שילדים קטנים אומרים בשיחות חולין, כיוון שהם רואים את ההורים שלהם כמרכז העולם, כאנשים הטובים והמושלמים ביותר על כדור הארץ.

ככל שהילד מתבגר, הוא רואה גם את החסרונות של ההורים. למרבה הצער, ככל שאנו גדלים ומתבגרים, אנחנו מחפשים להיות יותר טובים מההורים. זה לא שאי אפשר להיות יותר בעלי חסדים או פחות עצבניים מההורים. אבל מדוע עלינו לראות במציאת המקומות בהם ההורים שלנו נחותים מאיתנו כיעד נשאף?

האמת היא, שבדרך הטבע הילד רואה את הוריו כמושלמים, עד שהוא מתבגר ואז הוא רואה גם את חסרונותיהם, וכשהוא מתבגר עוד - בוער בו הרצון לשפר נתונים שנראים בעיניו לא מספיק טובים אצל הוריו. אבל צריך לחפש את האיזון בין הרצון להיות טוב מההורים לבין לסגור עיניים ולא להביט אל טובם הקיים של ההורים. לדוגמא, כאשר נער בן 17 מבחין שאביו כועס ועצבני בצורה קיצונית, תחושתו הטבעית היא שזה לא תקין, וטבעי שיהרהר: לעולם לא אנהג כך'.

לצד זאת, אם כתוצאה מכך יגיע למסקנה שאביו הוא אישיות שלילית שראוי להתרחק ממנה - כאן יטעה הנער טעות חמורה וקשה. הנער רשאי ללמוד ולנהוג אחרת - בסבלנות יתירה מאביו, אבל לא רשאי לקבוע שאביו הוא דמות שלילית, כי חלק מכיבוד ההורים הוא לראות את הטוב שבהם, כדי שנוכל לכבדם.

כפי שיש חיוב להסתכל על מעלותיהם של בני האדם ולא על חסרונותיהם, יש חובה כזאת, ובמידה כפולה ומכופלת, כלפי ההורים. ראוי שמילות התפילה של רבי אלימלך מליז'ענסק יהדהדו באוזנינו: "אדרבה תן בליבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם", ואם בחברינו כך - בהורינו על אחת כמה וכמה. כאשר הייתי בן 16, שח לי יהודי ירושלמי זקן, משפט חכם ויעיל: "אל תשרוף את מה שיש בגלל מה שאין". לפעמים, הנטייה הטבעית של בני האדם היא, שאם הם לא נתקלים במציאות מושלמת, הם מעדיפים לזרוק ולשרוף את הכל.

בחיים האמיתיים, המציאות מורכבת בהרבה. ובנידון דידן, שבעתיים: הרי אין בית שאין בו דברים טובים, ואין אבא ואמא שאין להם מעלות מיוחדות. כמה חבל לשרוף הכל בגלל כמה חסרונות שגילינו בהם! החכמה היא להתמקד בטוב שהם עושים עבורנו בלי סוף!

דוגמא אישית בבקשה...

הבה נעשה מעשה אמיץ. נציב לפנינו מראה...
אלו מבנינו שכבר הפכו להורים, כולם, מלאי ביקורת עצמית על יחסיהם והתנהגותם כלפי ילדיהם. בשנים האחרונות פורסמו לא מעט מחקרים וכתבות עיתונאיות שירדו לעומק הנושא, וכולם מגיעים למסקנה זהה וחד משמעית: ההורים מלאי ביקורת עצמית, אין בנמצא הורה הסבור שהוא נוהג נכון כלפי ילדיו.

מספיק להעיף מבט על כותרות המחקרים ולעיין בציטוטים מזדמנים, כדי להבין כיצד הדברים נראים, להלן רשימה תמציתית: "אנחנו כהורים טועים כל הזמן". "לא ידעתי לשים גבולות". "אני אדם חסר סבלנות לילדיי". "הקריירה היתה הכי חשובה לי ולא השקעתי בגידול הילדים".

אם כן, כנראה שכל ההורים, טעו טועים ויטעו. זה דרכו של עולם, וכך הוא האדם הלא מושלם שברא בורא עולם. יש משפט עתיק שאומר שעד שהאדם לומד על טעויותיו - הוא כבר זקן מדי מכדי לתקנם...

אם כן, הבה נביט על הטעויות של הורינו באותה סלחנות בה אנו מביטים על הטעויות שלנו. הבה נבין שאם אנו לא מושלמים וטועים רבות - כה טבעי שגם הורינו טעו. על זה אמרו חז"ל "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", כי כשנביט מתוך אותו מקום

'הורי' שלנו - נוכל לסלוח הרבה יותר לטעויות שהורינו עשו...
כך שאם רוצים לדון אדם צריך לראות את כל הנתונים והקשיים
שהוא עבר בדרך.

נכון, הורינו לא תמיד ידעו איך לחנך או איך לנהוג בסיטואציה
כזו או אחרת. וכי אנחנו יודעים כן יודעים תמיד איך לחנך, מה
לעשות, כיצד לנהוג ומה לומר לילד בכל הזדמנות? וכי אנו לא
טועים כתוצאה מקשיים שונים העוברים עלינו?

עלינו לנסות להכיל את ההורים, להבין את סיפור החיים שלהם
ואת הקשיים שלהם. כשנבין לליבם, יהיה לנו יותר קל לכבד
אותם. הבה נחשוב על הקשיים שהיו להורים שלנו בפרנסה, על
חוסר הידע והקושי בחינוך הילדים, על קשיים בזוגיות שלהם, על
מצבי רוח וקשיים אישיים. זה יקל עלינו להבין לליבם ולקבלם
למרות טעויותיהם!

ראיתי פעם סטיקר שעליו נכתב משפט עם תובנה עמוקה: "זה לא
נגדך, זה בעדי!". רוב הדברים שאנשים עושים, הם לא נגד זולתם
אלא בגלל קושי אישי שלהם, שנראה להם שייפתר על חשבון
זולתם. אם נדע לשים לב לדברים בזמן אמת, יהיה לנו יותר קל
להכיל, להבין, ולהמשיך לכבד.

וחשוב להדגיש: 'להכיל' דבר זה לא בהכרח 'להסכים' אתו. בספרות המקצועית, ההגדרה של 'הכלה' היא כדלהלן: "הכלה היא מושג בתחום הפסיכולוגיה, המתאר יכולת לקבל רגשות וקשיים של הפרט או של האחר כפי שהם, מבלי להדוף או להכחיש אותם, או להשליך אותם על האחר בצורה לא מותאמת. הכלה קשורה ביכולת לתת לרגשות ומצבים קשים פרשנות או הסתכלות המאפשרת את קבלתם והטמעתם".

קשה להסביר לנערים צעירים מדי את העיקרון הזה, כי נער רואה הכל בצבעי שחור לבן, וגם שואף לראות ולהיות במצב אידיאלי ומושלם. אך כשמתבגרים שכלית - נוכל להבין ולהטמיע את ההכלה לקשיים של הורינו, ולהמשיך לכבדם מתוך הבנה לקשיים שעברו עליהם.

בהיותנו הורים לילדים, קל לנו יותר להביט לאחור על דברים שהיו נראים לנו שליליים בהורינו, והיום, כשאנו הורים בעצמנו, אנו מבינים הרבה יותר את צדקת דרכם, או יכולים לפחות להבין

את הקשיים שהם חוו בשנות הילדות שלנו.
במאמר מוסגר: חשוב גם להזכיר לנו, ההורים, שאם טעינו -
נבקש סליחה מילדינו, במהירות האפשרית ובפה מלא. כך ילמד
הילד שהוריו אנושיים ועלולים לטעות, וכך - יוכל גם להבין שגם
במקרים אחרים בהם לא ביקשו סליחה, עדיין סביר כי התנהגותם
נבעה מטעות זמנית, ולא יחשוב כי היא מעידה על הכלל.

בעיית ה'מטפלים'

בעידן המודרני, עם התקדמות שיטות הטיפול והאבחון, רבים
מאוד מקרב הבוגרים פונים לייעוץ, טיפול ואבחון, בכל קושי
שהם נתקלים בו.

כאן אנו עלולים לגלות מטפלים שונים, הנוטים לתלות את הבעיות
של המטופל בהוריו, שלחצו עליו, כעסו עליו ואולי אף היכו אותו
בילדותו, והם אלו שיצרו בו 'משקעים נפשיים' האחראים לכל
הבעיות שלו.

הגישה הזו נוחה במיוחד: אם נניח שהמטופל נחשב לקרבן של
הוריו, ממילא ברור שהוא אינו אשם בבעיותיו. מצפוננו יכול להיות
נקי, הוא יכול להשתחרר מהמועקות שלו. ההורים שלו - הם
שאשמים בכל הצרות והבעיות שהוא מעולל לעצמו ולסביבתו,
בהם ורק בהם תלוי הקולר!

מתוך הסתכלות כזו, היחסים שבין הבן להוריו מועדים לפורענות. אך טבעי הוא, שכאשר זו ההשקפה - היחסים יידעו רק מורדות. שלא במתכוון, גורם המטפל לבן לעבור על כיבוד ההורים בשאט נפש, בהאשימו את הוריו בכל מה שלא טוב בחייו.

גם אם נניח שטיפול כזה היה מועיל, אסור היה להשתתף בו, מפני שהוא מנוגד למצוות התורה. כמו שאין אדם רשאי לגנוב או לרצוח כדי להקל על סבלו, כך אסור לו לעבור על מצוות כיבוד הורים כדי להקל על סבלו. כיבוד ההורים אינו ערך שניתן לרמוס, בדרך לטיפול שיפתור בעיה אחרת.

יתר על כן, אנחנו מאמינים שכל המצוות ניתנו לטוב לנו, הן נועדו לשרת אותנו, לשפר את חיינו. לא יתכן מצב שכיבוד ההורים יפגע בנו וימנע את הטיפול הנכון בבעיות שלנו!

ולכן, גם אם אדם מתייעץ עם 'מטפל' מהסוג הזה, ובמשך זמן מה יחוש הקלה בבעיותיו האישיות, כשהוא מודיע לחבריו שבזכות הטיפול שהוא מקבל הוא הולך ומשתחרר מהשפעתם המזיקה של הוריו; גם אם יטען שכיום הוא כבר מרגיש טוב, מפני שהתברר לו שהוריו הם האשמים בכל צרותיו, ואילו הוא אינו אלא קרבן להתעללות שאינו אשם בכלום והוא נקי מכל רבב; גם אם יספר לכולם כי לאחר שהטיח בהוריו את אשמתם בפניהם הרגיש הקלה ושחרור - אין זה אלא אשליה זמנית, שסופה לטפוח על פניו.

כי בסופו של דבר, לטווח ארוך, צערו יגבר, החלל שנפער בלבו

רק ילך ויגדל. הוא יהפוך את עצמו ליתום במובן הנורא ביותר - 'יתמות נפשית'. ליתום יש לכל הפחות דמות שהוא יכול להתרפק עליה בזיכרונו, ואילו לזה לא תהיה אפילו דמות להתרפק עליה, שהרי את אותה דמות של אבא או אמא - גינה ועקר מליבו בכל דרך.

כל אדם זקוק לשורשים, לבסיס תמיכה נפשי. כל בן קשור בעל כורחו להוריו, הם מהווים את משענתו - גם אם הוא לא חש בכך או אפילו אם הוא מתכחש לכך. לכן, גם אם ירצה - לא יצליח לשכוח את הוריו ולהתנתק מהם; גם אם יעטוף את עצמו בכעס כלפיהם, לא יצליח לחמוק מתחושות האשמה על הצער הנורא שגרם להם; גם אם יצליח להתקשח ולהתנתק מהם - אזי הוא הצליח להעניש בעיקר את עצמו, בסופו של תהליך הוא ימצא את עצמו בודד ועצוב, נטול בסיס ושורשים.

הבה נזכור: אדם שאינו מכבד את הוריו, בעצם, אינו מכבד את עצמו. הוריו הם שורשיו, ואם שורשיו הם רעים הלא בסופו של דבר גם הוא רע. כמה שינסה לשכנע את עצמו שהוריו הם שורש הרע, בסופו של דבר - בתת המודע שלו, הוא יהפוך את עצמו לתוצאת אותו רע, וזה לא משפר את דימויו העצמי.

מנגד, אם יכבד את הוריו בלי קשר לשאלת יחסיהם כלפיו; אם יבנה להם תדמית טובה ואוהדת בתת המודע שלו, יכיר מתוך כך את היסודות החיוביים שבו, ומתוך כך יוכל להמשיך להתפתח ולצמוח.

תובנה מבין שורות השיר

סיפר לי משהו, ששמע שיר על אמא עם המילים הבאות:

"אין בעולם אהבה כמו אהבה של אמא,

ואין בעולם דאגה כמו דאגה של אמא,

ואין בעולם מי שאוהב אותך כמו אמא, כמו אמא שלך".

את השיר שמעו שלושה חברים, והם פתחו בשיחה בעקבותיו:

יוסי: אני מרגיש מוזר עם השיר כי אני לא קיבלתי בחיים

נשיקה מאמא שלי.

רוני: למה הזמרים נותנים ומוכרים אשלייה שלא קיימת?

יוסי: אין דבר כזה אמא מושלמת.

בני: גם לזמר ששר, לא היו יחסים טובים עם ההורים שלו. הוא

סתם אומר...

כשהשיחה הסתיימה, קם אחד מהם והגיב: לפעמים אהבה

טוטלית של אמא זה אסון. האם העובדה שאמא דואגת לבנה

זו אהבה? לפעמים אהבה היא הרסנית באותה מידה שהיא

מועילה.

זו תובנה מהדהדת: הציפייה והדמיון לאהבה ללא גבולות - יוצרת

מצב שניפוץ האשליה הורס את בסיס הכבוד בין ההורים לילדים.

מאידך, אהבה מוגבלת במידה נבונה - לפעמים היא היא האהבה

הטובה והנכונה, המועילה והמפתחת!

אם נשאל נער בעל בעיות אופייניות לגיל ההתבגרות, הוא בטוח

שנישואיו יפתרו 95 אחוז מהבעיות שלו. הוא עדיין לא מבין,

שאת תכונותיו והתמודדויותיו - הוא יקח עמו לכל מקום בחיים.

כשמתבגרים, מבינים שהבעיות הן שלנו, ושלנו בלבד. זה 'מנקה' במידה רבה את האשמה מהורינו, ומותיר אותם אוהבים וחכמים במידת הרעפת אהבתם.

תחפש קידום בחיים, לא תירוץ!

לצד כל האמור, חשוב להדגיש שיש הורים שטעו, וצריך ללמוד להתמודד עימם בלי לפגוע בכבודם. אחרי ששללנו מכל וכל את העובדה שנכעס, נפגע או חלילה לא נכבד הורה שטעה, חשוב לדון בדרכים להתמודד עמו.

ראשית, גם מי שחושב שהוריו טעו בחינוכו, כי כעסו עליו והיכוהו, או וויתרו לו והרגילוהו להיות עצלן - צריך לדון אותם לכף זכות (הלא גם להם היו הורים...). עליו להבין את המצוקות שהעיקו עליהם, ולראות איך בכל זאת הצליחו לעשות דברים יפים וטובים בחייהם.

אם יחשוב על הטעויות שלהם בחינוכו, לא יצליח להתקדם הלאה. יהיו לו אמנם תירוצים טובים לכישלונותיו, אבל לא יוכל להצליח בחייו. לעומת זאת, אם יתבונן בצדדים הטובים שבהוריו, יוכל להתחבר לטוב שקיבל מהם, ומכוח זה יוכל להמשיך לפתח את עצמו, להתגבר על המכשולים ולהצליח.

מי שהצליח להגיע למדרגה גבוהה יותר, יוכל להתבונן איך שהכל היה לטובה, ואפילו הדברים שהיו נראים בעיניו כרעים, למעשה

פיתחו אותו, עשו אותו רגיש, מחושל, מעמיק, וסללו את דרכו לטובה. ואף זה בכלל מה שאמר רבי עקיבא: "כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס' ע"ב).

שימו לב: לרוב, אלו המתלוננים על הוריהם, הדבר משמש להם כתירוץ המונע את התקדמותם בחיים, כי יש להם את מי להאשים. כמה חבל, האיש לא מתקדם בחייו רק כי יש לו תירוץ, טוב ככל שיהיה! עדיף לא לחפש תירוצים המאשימים את ההורים בכל מחדל מצוי, ולו כדי לתת לנו את הכוחות והאנרגיה לפרוח ולהצליח. לצד זאת, לכל כלל יש יוצא מן הכלל. דרושה אבחנה דקה מאוד בין הורים שמפריזים בכעס, אינם מפנקים מספיק, או כאלה שחינוכם קפדני יתר על המידה מתוך מטרה טובה, לבין הורים שמתאכזרים באופן סדיסטי כלפי ילדיהם, או מתעללים בהם ממש - בהתעללות פיזית ונפשית.

ילד הסובל מהתעללות סדיסטית, יש לחזק אותו ולעודדו, ולהסביר לו שהמכות וההשפלות שספג אינן באשמתו. חשוב להדגיש, אלו מקרי קיצון ממש! שברירי אחוזים. קשה מאוד להכריע אלו מקרים חוסים בצל קטגוריה זו, ולכן בעת חשש כזה - כדאי וראוי להתייעץ עם אנשי מקצוע ומחנכים, כמו גם רבנים. (בין היתר, גם למטרה זו הוקמה עמותת 'אבאמאשלי', להנגיש את היכולת להתייעץ עם רבנים ואנשי מקצוע במקרי קיצון, תוך דיון בכל מקרה לגופו).

אך גם במציאות נוראה ומסובכת שכזו, צריך לנסות למצוא דרך

לדון את ההורה הרשע לכף זכות. ראוי להסביר שאף כי מעשיו
אסורים בתכלית, ובשום אופן אסור לחזור עליהם, מכל מקום כפי
הנראה ההורה הרשע חולה במחלה קשה, גופנית או נפשית, ולכן חטא.
ככל שהילד יבין יותר שההורה שהתעלל בו הוא חולה או סובל, כך
יוכל יותר להפריד בין המעשים הנוראים שעשה, לאותם רגעי חסד
שבהם התנהג כהורה רגיל. על אותם רגעים יפים יוכל להתרפק
כל ימיו, והם יוכלו להיות היסוד החיובי שמכוחו יוכל להמשיך
לכבדם ככל שהדבר מתאפשר, וגם יהוו בסיס לבנות יחסים טובים
עם ילדיו.

כיבוד הורים - הלכה למעשה

לפני שנפרט כיצד ואיך מכבדים, ובאיזה מעשים נבטא את הכבוד שאנו רוחשים להורינו, חובה להבין את היעד אליו אנו חותרים, ולכן חשוב שנפתח בסיפור הבא. סיפור המתאר מזווית אובייקטיבית, כיצד ביחסם המכבד, מצליחים הילדים להפוך את הוריהם לזוג מלכותי, גם אם בחיי היומיום הם רחוקים מכך מאוד...

מנקה או מלכה?

שש בערב. הכניסה לתחנה המרכזית החדשה בירושלים. אני

עומד בתור לבדיקה הביטחונית עם שאר 'עמך ישראל', מביט מן הצד באנשים הממהרים והרוטנים לכוון השומר "אולי אפשר קצת יותר מהר..."

השומר מצידו לא מתרגש מהטענות, וממשיך בעבודתו ביסודיות ובמקצועיות. בחור נחמד נראה השומר הזה. חסון וגבוה, באמצע שנות העשרים לחייו. הוא מצליח להישאר חייכן ומסביר פנים לכולם, למרות הרטינות והגערות שהוא סופג מחסרי הסבלנות למיניהם.

אנשים ממשיכים להצטרף לתור, וביניהם ילד אחד קטן, שנותן יד לנער מבוגר ממנו, כנראה אחיו הגדול.

"חכה כאן ותשמור לנו על התור, אני הולך לדבר רגע עם חיים", אומר האח הגדול לילד הקטן שנשאר עומד על ידי, בעוד אחיו ניגש קדימה. השומר מופתע לראותו "מה אתה עושה כאן...? באת לבקר את אמא?"

"כן" עונה לו הנער, "לקחתי את איציק לרופא השיניים, כך שהיינו באזור וחשבנו לבוא לומר לכם שלום".

"טוב, תעלו למעלה, אני עוד מעט אצטרף אליכם." "יפה", חשבתי לעצמי. "האח הגדול עובד בתור שומר והאחים שלו עומדים בתור כמו כולם בכדי להיכנס - כל הכבוד!"

הנער חוזר לסוף התור ונעמד מאחורי, וידו של אחיו הקטן שבה לתוך כף-ידו. משפחה נחמדה, אני חושב לעצמי. היה משהו תמים ומיוחד באח הקטן, שנותן יד לאחיו הגדול ומסתכל עליו בהערצה, ובאופן בו דיבר הנער אל אחיהם הבוגר - חיים השומר.

התור נע לאיטו. לבסוף הגיעה שעתה להיבדק. כן, אני יכול לפתוח את התיק... לא, אין לי נשק... לאחר כעשר שניות אני זוכה להתברך על ידי חיים השומר, בערב טוב.

אני נכנס לבניין התחנה המרכזית, ממחר בדרכי לקומה העליונה בה נמצאים רציפי האוטובוסים, מנסה למנוע ממתקפת

שלל האורות-פרסומות-צבעים של הקניון הנמצא בקומות הראשונות להיכנס לתוכי ולהפריע את שלוותי. לא. אני לא רעב, ולא צמא, יש לי מספיק בגדים ואני לא צריך שום מוצר חשמלי נוסף, למרות שהכל היום במבצע - אני בסך הכל רוצה להגיע לספסלים שבקומה העליונה ולחכות לאוטובוס שייקח אותי לבני-ברק, מעוז חפצי. רוצה לתת מנוח לרגליי, ולהגיע כמה שיותר מהר הביתה.

מדרגות נעות. ועוד מדרגות נעות. מסדרון ארוך. והגעתי לרציף קו 400 המיוחל. לפי השעון שבשלט, יש לי עוד כ-15 דקות עד ליציאת האוטובוס הבא. התיישבתי על אחד הספסלים, והבטתי סביבי.

כמה מטרים לפני שוכבת לה על הרצפה שקית 'במבה' ריקה. אני חוכך במחשבתי: להרים? לא להרים? מצד אחד, יש פח ממש על ידי, אז אולי בכל זאת למען הסדר הטוב...? ומצד שני, האם אני פועל הניקיון של הקניון...?

זהו. מאוחר מדי. בעודי תוהה ביני לבין עצמי, שקית ה'במבה' הורמה והושלכה לפח על ידי אישה צנומה, עטויה בחלוק אפור - אחת מעובדות הניקיון של הקניון.

היא ממשיכה בדרכה, כפופה משהו, חולפת על פניי ומתיישבת על אחד הספסלים שעל ידי. בעוברה על פניי אני מספיק לקרא את שמה בתג הזיהוי הענוד על חלוקה. מלכה כהן שמה בישראל. אישה בשנות החמישים לחייה, כנראה מהקטמונים,

או מאחת משכונות המצוקה האחרות העוטפות את ירושלים. הצטערתי שלא הרמתי את השקית. הייתי חוסך לה את מאמץ ההתכופפות הקטן. את האנחה הדוממת.

מלכה כהן, עובדת ניקיון בתחנה המרכזית של ירושלים. מלכה קוראים לה. אני חוזר והוגה את שמה בליבי וחושב על צחוק הגורל. לאשה הזו קוראים מלכה - איך מושג המלכות בדיוק קשור לחיים שלה? חיים אפורים כמו החלוק שהיא לובשת... "עבודה מעייפת?" אני שואל. מנסה להיות נחמד. להשקיט רחמים שחודרים אל לבי. "ברוך השם שיש עבודה..." - היא עונה, "אבל זהו... גמרנו להיום... עוד מעט הולכים הביתה..." שנינו יושבים, שותקים, ברחבת אולם ההמתנה לקו 400. שני ספסלים אפורים מפרידים בינינו.

אני מוצא את עצמי מלטף את תיק היד שלי, מרגיש את המחשב הנייד, ותוהה אם כדאי לי לנצל את הזמן שנותר, בכדי להמשיך בפרויקט עליו אני עובד. אני לא יכול שלא להגניב מדי פעם מבטים לעברה. כמה שונים חיינו, אני חושב לעצמי. חושב על כל שנות ההשכלה, על הטכנולוגיה. פער שלא תמיד ניתן לגישור.

קולות של אנשים שנכנסים לאולם ההמתנה, קוטעים את מחשבותיי. צעקת 'אמא' - ודמות של ילד מוכר חולפת ביעף מולי ורצה לעבר מלכה המנקה. אני מזהה את הילד. זה איציק,

האח הקטן של חיים השומר. עוד כמה שניות וגם חיים ואחיו מצטרפים אליהם.

מלכה כהן יושבת וסביבה עומדים שלושה גברים. שאלותיהם נכנסות אחת לתוך השנייה.

"מה שלומך אמא? איך את מרגישה? לקנות לך משהו לשתות? את עייפה? איך היה היום? תשבי תנוחי, אנחנו לא ממהרים...", יש זמן, נלך כשתרצי..."

והיא בתורה שואלת, מלטפת, מסדרת צווארון, מחזירה תלת סורר למקומו. מתעניינת בשלום הילדים שלה. איך היה אצל רופא השניים, האם הבן האמצעי הצליח במבחן בתיכון, מה שלום הנכד האהוב שלה, בנו של חיים...

ערב רב של מילים ומשפטים מגיע מכיוון משפחת כהן, כאשר המילה "אמא" נישאת כל רגע באוויר. איציק, הבן הקטן, מציע לסחוב לה את התיק. הבן האמצעי מחזיר את עגלת הניקיון לחדר משק הבית, וחיים מנסה לשדל את אמו לבוא להיות איתם בשבת הקרובה, תוך שימוש בטיעון המחץ שהנכד מתגעגע אליה.

לאחר דקות מספר, ארבעתם קמים ומתחילים להתרחק ממני. אישה אחת קטנה מוקפת בשלושה שומרי ראש, שמתחרים ביניהם מי יעזור לה ומי ישרת אותה... או אולי, בעצם, מלכה אחת קטנה מוקפת בשלושה נסיכים...

**איזה פאר. איזה יופי של בני-אדם. נשארתי תוהה מי מרוויח
יותר מכיבוד אב ואם - ההורים או הילדים.
בדיעבד, סיכמתי לעצמי, דווקא מתאים לה השם מלכה...**

על סיפור זה, שמקורו ב'אש התורה', לא נותר אלא לקרוא
בהתרגשות: אשריכם ישראל!

תכבדו - אל תכבידו!

לכבד את ההורים, זו פעולה שנמצאת על סדר היום בכל שלב בחיים, בלי קשר לגיל או מצב משפחתי. לקנות להורים דברים שחסרים להם מכספנו, זהו כיבוד הורים. בחורים או נערות שחיים על חשבון ההורים, יכולים לכבד את הוריהם בכך שיתחשבו בכספי ההורים ולא יחפשו מה עוד ההורים יכולים לקנות עבורם. להתחשב בכסף והוצאות של ההורים זה בהחלט חלק בלתי נפרד ממצות כיבוד אב ואם.

פעם נכחתי בחנות בגדים בעת בה התנהלה בה שיחה לא שגרתית, בין אב לבנו. בעל כרחי הייתי עד לשיחה הזו, ואני מודה לה' על שזכיתי לכך. האב אמר לבנו - בחור בגיל העשרה: "אם אנחנו כבר כאן כדי לקנות עבורך חליפה לשבת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולקנות לך גם חליפה ליום חול."
עונה לו הבחור: "אבא, אני מודה לך, אבל אני חושב שאני עדיין לא צריך חליפה חדשה". לא פחות ולא יותר!

"למה לא?" שואל אותו האב בהפתעה. "הרי החליפה שברשותך נקנתה כבר לפני מספר שנים, גם אם היא לא קרועה, אך היא בהחלט נראית משומשת."
"אבל אני עדיין מרוצה בחליפה שלי". מיהר הבחור עדין הנפש להשיב

התפעלותי עלתה על גדותיה. בזמנינו אנו עדיין אפשר למצוא בחור עם מידות נאצלות שכאלו, ועם הערכה כה גדולה לאביו? עודני עומד נפעם, והנה אני שם לב שהמאורע עוד לא הסתיים. לצורך בחירת חליפת החג לשמה הגיעו ההורים עם בנם לחנות, עבר הבחור על דגמי החליפות ובחר מתוכם חליפה אחת אשר מצאה חן בעיניו. המוכר הוריד אותה במקלו הארוך ממקום מושבה הגבוה, ומסר לו אותה. הבחור עטה על עצמו את החליפה, ואז החליטה אמו כי החליפה לא מספיק הולמת אותו, והצביעה על חליפה אחרת שיותר נושאת חן בעיניה.

לא היה צורך בתבונה יתרה בשביל להבחין כי החליפה עליה הצביעה אמו אינה מוצאת חן כלל בעיני הבחור דנן. אולם הוא לא הוציא מילה מפיו. דבריה של אמו, היוו מבחינתו סוף פסוק, והוא לא ניסה אפילו ברמז לשנות את דעתה. הוא כבש את תשוקותיו בליבו, מדד את החליפה והצהיר כי אכן היא הולמת אותו הרבה יותר מהראשונה. הם עזבו את החנות כשברשותם חליפה אחת, אותה בחרה האם עבור בנה.

הסיפור הזה לא קרה בדור הקודם. הוא קרה עכשיו בתקופתנו. כי כן! גם בדורנו אנו אפשר לכבד הורים, בדיוק כפי שעשו זאת יהודים לאורך כל הדורות.

הסיפור הזה הוא בעל דמיון רב לסיפור המפורסם על בעל הקהילות יעקב זצ"ל - הסטייפלער - שלא הסכים בשום אופן לקנות לעצמו עניבה חדשה גם לא אחר שהישנה התבלתה ולא

הוסיפה כבוד רב. כששאלוהו מדוע הוא מסרב בתוקף להתחדש עם עניבה נאה וראויה, השיב כי אמו עליה השלום, החמיאה לו - בזמנו - שהעניבה אותה הוא לובש יפה מאוד. מאז חלפו שנים. אמו הלכה לעולמה, שבעת נחת מבנה הגדול. אך הוא, בנה ענק הרוח, מכבד את אמו. הוא עדיין עונב את אותה העניבה, רק משום שהיתה יפה בעיני אמו!

כבד את הורייך - בממונך

אין כל הלכה המחייבת את ההורים להחזיק את ילדיהם כלכלית לכל אורך החיים, אולם להיפך - כן. הילד מחויב לכבד את הוריו במשך כל חייו. ובמקרה ואין להורים כסף ולבנם יש, מחויב הוא לפרנס אותם בממונו.

לצערנו, המציאות כיום היא הפוכה. ההורים מתמסרים ומפרנסים את ילדיהם במשך כל חייהם, גם אחרי שהילדים נישאו, והילדים לא תמיד מחזירים בחזרה.

השל"ה הקדוש, שחי לפני כארבע מאות שנה, כבר מביא בימיו ביטוי השגור בלשון בני אדם: "אב אחד יכול להחזיק עשרה בנים, אבל עשרה בנים אינם יכולים להחזיק אבא אחד".

לפעמים נוצרת מציאות מעוותת וקשה. האב נופל לחובות עצומים לצורך השאת הילדים, כמקובל וכנהוג... והנה, לאחר נישואיו, הופך

הבן - הנשוי הטרי - לאיש עסקים מצליח ולעיתים אף לעשיר.
במקום לסייע לאביו אשר שקוע בחובות וכורע תחת משאו לשלם
לגמחי"ם ולנושים מדי חודש בחודשו - הבן משתמש בכספו כדי
לצאת לחופשות, מבזבז כספים על רמת חיים גבוהה, וכלל אינו
עולה בדעתו לסייע לאביו לשלם את החובות בגין החתונה שלו
עצמו.

כאמור, זו מציאות מעוותת. אם האב בעל חוב וזקוק לעזרה
כלכלית והבן בעל יכולת, מחוייב הבן להחזיק את אביו מבחינה
כלכלית. ועל אחת כמה וכמה, כשחלק מהחובות שנושא האב,
מקורם בחתונתו של אותו בן!

פעולות קטנות - מצוות גדולות

כפי שכבר נאמר במסגרת זו, כיבוד ההורים הוא גם בדברים קטנים ובפעולות היומיומיות.

1. עבור הורים רבים, שעת השינה בצהרים היא קריטית. בלעדיה, קשה להם מאוד להישאר פעילים ורגועים בחלקו השני של היום. כל רגע שהילדים שומרים על השקט בזמן מנוחת ההורים, זהו כיבוד הורים שמעלתו עצומה מאד.

2. לקיחת חלק במטלות הבית היא כיבוד הורים. ברגע שאבא או אמא יודעים, שיש דברים שאנחנו אחראים עליהם, זה מוריד מעל כתפיהם עול. מספיק לקחת באופן קבוע את האחריות לשטיפת הכלים במוצאי שבת, או הכנת הבית לשבת. ולמרות שקיבלנו את האחריות בהצהרה חד פעמית, הפעולה תיחשב לכיבוד הורים בכל פעם שנבצע אותה.

3. עוברים במרכז העיר? יש עליכם מעט מזומנים? נסו לחשוב מה אבא ואמא הכי אוהבים. זה יכול להיות שוקולד שאמא אוהבת או ספר שאבא אוהב, ואפילו כסא או סטנדר - בהתאם ליכולות הכלכליות כמובן. מספיקה מתנה קטנה בחגים או בימי ההולדת של ההורים, בצירוף פתק בו תכתבו להם כמה אתם אוהבים ומעריכים. הנחת שאתם גורמים להם בכך היא אינסופית!

4. אפילו העובדה שאתם מסתדרים עם האחים והאחיות שלכם בבית, עושה נחת ושמחה להורים. ברגע שההורים מבחינים שבניהם נוהגים זה בזה בכבוד, משחקים ביניהם, משתפים פעולה ואוהבים אחד את השני, הדבר גורם להם אושר ונחת על כך שניכרות התוצאות החיוביות של השקעתם החינוכית. אין סיפוק גדול מזה עבור אבא ואמא שעושים כל מאמץ כדי שילדיהם יגדלו להיות ילדים טובים.

5. לא מעט פעמים, ובפרט בימי החופשה, אנחנו הילדים - רוצים לצאת עם החברים לטיול. כמובן שאין בכך כל פסול, אך נסו לחשוב, כיצד ירגישו ההורים כאשר תשתפו אותם ותתייעצו עמם? אין ספק, הם ייהנו מכך מאוד! למרות שאתם חושבים שאתם מבינים היטב, ויודעים לאן צריך לנסוע וכיצד, התייעצו עם הוריהם. יתכן שהם יגידו מה שאתם כבר יודעים, ואולי יצליחו לחדש לכם דבר אחד או שניים מניסיונם. השורה התחתונה היא החשובה: הם יעריכו, וייהנו מהעובדה ששיתפתם והתייעצתם. וכבר אמר אדם חכם: "אם רק תדבר, תחזור על מה שאתה כבר יודע. אולם אם תקשיב - ובייחוד להוריק - יש סיכוי שתלמד משהו חדש".

איש אמו ואביו תיראו!

חלק בלתי נפרד ממצוות הכיבוד, היא מצות מורא אב ואם, ככתוב: "איש אמו ואביו תיראו." בציווי זה אנו מצווים בעצם לחוש ולפעול מתוך מקום של מורא. בפרק זה נדון בפרטים הנוגעים למעשה הנובעים מחובת היראה, לא לפני שנבין את גודל החובה המוטלת עלינו, ונרחיב בקשיים המתעוררים בקיומה.

גיל ההתבגרות - גיל המרד

הקושי הגדול ביותר שקיים במצוות מורא האב, נובע מנטייה טבעית של הנפש המתפתחת בעיקר בגיל הנעורים, ומכונה; מרד נעורים. מה משמעות התופעה? ומדוע היא תוקפת בעיקר את בני הנוער?

התשובה פשוטה. בתהליך התבגרותו מבין הנער כי הוא בעצם הופך מילד - לבוגר. תחושה זו יקרה בעיניו והוא מטפח אותה ושומר עליה מכל נסיון לפגום בה. ציות להורים, נתפס בעיניו כפגם חמור בתדמית ה"גדול" שהוא כרגע יוצר לעצמו, והדרך שלו להתמודד עם זה היא לעשות 'דווקא'. הוא מקפיד לעשות ולחשוב ההיפך ממה שרוצים ומבקשים ממנו. בכך הוא מאפשר לעצמו לחוש עצמאי ובוגר.

כמובן שהעובדה שזו תופעה טבעית, אינה ממעיטה ואינה מצמצמת את החובה המוצקה שהתורה מציבה לנגד עינינו.

כדי לעמוד בניסיון הקשה הזה, חובה לעסוק מעט בחומרת העניין, ובעונש שהוא עלול לטמון בחובו, וכפי שיסופר בסיפור הבא, שהוא בספר "למען יאריכון ימיו":

מעשה בבחור שכיבד את הוריו מאוד. אך עוד מילדות, השתרשה בו נטייה רעה מאוד, שהלכה וגברה ככל שגדל והתבגר, והיא, לסתור את דברי הוריו. בשלב מסוים הגיעו הדברים לידי כך, שהוריו פשוט לא יכלו לדבר איתו. על כל הוראה שניתנה לו, היה לו מה לומר. הוא נהג להתווכח עליה, לחלוק על ההגיון שבה, למרות שבסופו של דבר נהג לציית לה.

עם הגיעו לגיל בר-מצוה, נפטר אביו של הבחור ל"ע. אך למרות שהתאבל מאוד על פטירתו של אביו, את התנהגותו לא שינה. שנים ספורות אחרי פטירתו של אביו, כאשר הגיע הבחור לגיל 19 חלה במחלה קשה ל"ע. מחלתו גברה עליו, ולאחר תקופה לא ארוכה נפטר מן העולם בקיצור ימים ושנים. שנים עשרה שנה אחרי פטירתו, ישב רבה של העיר כשהוא שקוע בלימודו, ולפתע נפלה עליו תרדמה...

בחלומו, ראה לפניו אדם לבוש בתכריכים. הוא הכיר מיד את האיש. היה זה הבחור שנפטר בגיל צעיר. "מה אתה מחפש כאן,

בין החיים?" שאל הרב את הבחור בפחד וחרדה.
אז החל הבחור לתאר לרב את כל קורותיו בבואו לעולם האמת.
"אחרי פטירתו, הגעתי לפני בית דין של מעלה. שם שאלו אותי,
"עסקת בתורה?" ועניתי "הן". ומלאך אחד הכריז בקול רם,
"האם יש מישהו שיעיד על כך?" ומיד התחילו להגיע ולפרוח
אלפי מלאכים לבנים, שנבראו מן התורה שלמדתי, המחזה חזר
על עצמו בעת ששאלו אותי על מצוות נוספות שקיימתי בחיי,
וב"ה בשלב זה הכל עבר בשלום.

גם בעת ששאלו אותי האם קיימתי את מצוות כיבוד אב ואם,
עניתי בבטחה - "כן!", הרי עזרתי רבות בבית ועשיתי מעשים
רבים לכבוד הוריי. כמו בשאר המצוות, גם כאן הכריז הכרוז: "מי

יכול לבוא להעיד?".

מיד התחילו לפרוח לעברנו מלאכים, המעידים על מעשי הטובים בהם כיבדתי את הורי ופעלתי למענם. לפיכך, בית דין של מעלה רצה לפסוק שמגיע לי גן-עדן.

אך כאן קרה לפתע דבר איום ונורא. מחנות מחנות של מלאכים שחורים החלו להגיע בהמוניהם כמו ענן שחור וסמך. הם הקימו רעש אדיר וקול המולה, ופתחו בצעקות: "לבחור זה רוצים אתם לתת גן עדן? הרי הוא עבר על מה שכתוב "לא יסתור את דברי אביו"! , הוא תמיד אמר הפוך מהוריו!". כך עמדו וצעקו, כשהם מקיפים אותי במבטים מחלחלים כאילו חפצו לבולעני.

היות ובשעה שדנים את דינו שלאדם נוכחים כל בני משפחתו הנמצאים בעולם האמת בהיכל המשפט, נכח במקום גם אבי. כאשר ראה את העונש הנורא המצפה לי, פנה להתחנן עבורי בפני חברי בית דין של מעלה באמרו: "הניחו לו, מעשים רבים כל כך עשה בשבילנו והביע בכך את הכבוד שרחש לנו. גם אם קלקל מעט במנהגו המגונה, מה בכך, בכבודי פגם. אני מוחל לו בלב שלם. לא מגיע לו גיהנום, מתחנן אני אליכם - תנו לו גן עדן".

כאן פתח הנפטר בבכי נורא, ואך בקושי המשיך את סיפורו. "יכולתי להינצל גזר הדין הנורא. אך כאן נלכדתי מבלי משים

במוקש אותו כריתי לעצמי. לא הצלחתי להשתחרר מהרגלי
המגונה לסתור את דברי הורי, ופלטתי מפיו: "לא נכון אבא, כן
מגיע לי גיהנום!"

בעצמי הבאתי עלי את גזר דיני.

רציתי לחזור בי, אך אז אחזו בי המלאכים השחורים, ובכעס
גדול גררוני לגיהנום שם נידונתי בייסורים. כעת אחרי 12
שנות עינויים, סיים הנפטר, "כבר סיימתי לתקן את חטאי, אך
עדיין אינני יכול להיכנס לגן עדן כל עוד לא פייסתי את אמי.
לכן בקשתי ממך, במטותא - שהרב יגש נא אליה ויפייס אותה
בשמי".

הרב ניגש אל אמו של הבחור וסיפר לה את המעשה הנורא.
האם כמובן סלחה בלב שלם, ואכן לאחר כמה ימים נגלה הבחור
המנוח שוב בחלום, אך הפעם היה לבוש בגדים לבנים ופניו
מאירות, הוא הודה לרב נרגשות, וסיפר לו כי רק עתה הגיע אל
המנוחה ואל הנחלה בגן עדן.

מסיפור זה נוכל ללמוד מעט על חומר איסור הזלזול במוראם של
הורינו.

הלכה פסוקה גם במקרי קיצון

ואין אלו חומרות או מידת חסידות. בספר שולחן ערוך (יו"ד

רמ סעיף ד) פוסק מרן הבית יוסף כך: **"עד היכן מוראם? היה הבן לבוש בגדי חמודות ויושב בראש הקהל ובאים אביו ואמו וקרעו בגדיו, והכוהו על ראשו, וירקו בפניו, לא יכלים אותם, אלא ישתוק ויסבול ויירא מן מלך מלכי המלכים שציווהו בכך והשווה מוראם למוראו"**, עד כאן דבריו. זוהי הלכה מפורשת, שעונשה חמור עד מאוד, כפי שעולה מן הסיפור הקודם.

אם נשים לב, הוזכרו בהלכה זו שלוש סיטואציות קשות במיוחד. קורעים לנו את הבגדים, מכים אותנו, יורקים עלינו; בדרך כלל התגובה לסיטואציות כאלו, היא אינסטינקטיבית, ללא מחשבה - זעם. במקרים קיצוניים עלולה התגובה להכיל גם מאפיינים פיזיים... לא מומלץ לנסות אותנו בדברים כאלו...

דווקא בדוגמאות אלו משתמש השולחן ערוך בבואו להמחיש לנו עד היכן מגעת חובת כיבוד הורים. אפילו אם הורינו משפילים אותנו לעין כל, או משחיתים חפצים יקרי ערך היקרים לליבנו, עלינו לכבד אותם ולא לזלזל בהם חלילה.

רק אם נחדיר בעצמנו את הערך ששמו מורא מההורים, ונסגל לעצמנו יראת כבוד כלפיהם, כפי שמציין השולחן ערוך -

"שהשווה הבורא מוראם למוראו", רק אז נוכל לשלוט בהתנהגותנו
האינסטינקטיבית גם במקרי קיצון כאלו.

איסור סתירת דברי ההורים

בפרק הזה נעסוק בפרקטיקה של כיבוד ההורים מהזווית ההלכתית, כדי שנדע מה מותר ומה אסור לנו לומר להורים.

בשולחן ערוך נפסק הלכה למעשה, כי אסור לבן לסתור את דברי אביו. בשורות הבאות יובאו מספר דוגמאות הלקוחות מחיי היומיום, וממחישות מתי וכיצד עלול האדם לעבור על האיסור המפורש של "לא יסתור את דבריו".

אם האב מספר לבנו שאתמול בחתונה השתתפו 500 איש. והבן עונה: "גם אני הייתי שם היו שם לכל היותר 300 איש!"

או אם האמא אומרת: "המאפה שאכלנו אתמול בשמחה המשפחתית,

היה טעים מאד". ועל כך עונה הבן: "לזה קוראים טוב? הרי זה לא היה ראוי למאכל בכלל!"

במקרה כזה הילד סתר בעצם את דברי הוריו ללא שיש בכך תועלת. בכך עבר הוא על ההלכה, ונכשל בזלזול בהוריו. במקרים כאלו - היות וזה לא נוגע אליו באופן מעשי - על הבן לשתוק ולא לסתור את דברי הוריו.

בדוגמה אחרת מותר יהיה לילד לשנות מדברי האב, אך גם אז יכשל באיסור אם לא יעשה זאת בצורה הנכונה.

אם האבא טוען כי החתונה של משפחת כהן תתקיים אי"ה בשבוע הבא ביום חמישי, והילד אומר לעומתו כי החתונה לא תתקיים ביום חמישי אלא ביום שלישי. או אם האמא מורה לבנה שילבש מעיל או סוודר כי קר בחוץ, והילד טוען שהיה לפני מספר דקות בחוץ, וכלל לא קר עכשיו.

במקרים כאלו, מכיוון שהדברים הללו בעלי השלכה מעשית, מותר לילד לתקן את ההורים. אולם גם במקרה זה צריך להגיד בלשון של ספק, כמו "אני חושב שכך, אולי כדאי כך" ולא בצורה חותכת. למשל, בדוגמאות המובאות למעלה, על הילד להשתמש במשפטים כמו: "נדמה לי שהחתונה תתקיים ביום שלישי", או "הייתי מקודם בחוץ, אני חושב שלא מאוד קר היום".

גם כשאין השלכה מעשית, ישנם מקרים בהם מותר יהיה לילד לתקן את הוריו, כמו אם האם אומרת לבנה הצעיר: "לאחרונה אתה לא אוכל את מה שאני מגישה לפניך", אסור יהיה לילד לומר: "תמיד אני גומר את האוכל, רק היום לא סיימתי כי לא הייתי רעב", הואיל ודבריו נאמרו בצורה של סתירה מפורשת. אך מותר יהיה לילד להתנצל ולתקן את הוריו, תוך שימוש במילים בעלות משמעות מסופקת, כמו: "אני חושב שרק היום לא אכלתי, כי אינני רעב היום. אך באופן כללי אני מחבב מאוד את האוכל שאת מכינה עבורי".

העיקרון הוא פשוט: כל דיבור להורינו המכיל תיקון או הערה על דבריהם, צריך להיאמר בניסוח של ספק. אין להתנצח עם ההורים, או ללחוץ אותם להודות בטעותם. התנהגות כזו היא עבירה מפורשת על האיסור של "לא יסתור את דבריהם".

אשר החמרת - הקלתי

בדורנו קיימת נטייה בקרב בחורים וצעירים, להחמיר מאוד בדקדוקים שונים ומשונים, הנוגעים לאיסורים וגזירות שגזרו חז"ל. אך כאשר מגיעים הם לאיסורים המפורשים בתורה, כמו האיסורים הכלולים במצוות כיבוד הורים, אין על כך שום הקפדה ודקדוקים, ולהיפך, קיים זלזול רחב מאוד כלפי מצווה זו, למרות שהיא חמורה עד מאוד.

סיפור נאה הממחיש את ההסתכלות הנכונה על מצוות כיבוד ההורים, מסופר על האדמו"ר ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע:
לאדמו"ר הייתה אם קשישה, ולעת זקנותה החלה מתארכת רבות בביתו וסמוכה על שולחנו. בפרוס חג הפסח נוקה ביתו של האדמו"ר מכל חשש חמץ, עד שכאשר הגיע ליל הסדר, כל פינה בבית נצצה והבהיקה.

האדמו"ר נהג להימנע לחלוטין מאכילת שרויה בפסח, ולכן הקפיד עד מאוד למנוע כל מצב של חדירת מצה או פירורי מצה אל תוך מי שתייתו, או משקאות אחרים. בעת הגיעו לשולחן עורך, הוגשו לפניו מאכלי החג החגיגיים, שהוכנו תוך הקפדה וזהירות רבה שאף פירור מצה לא ימצא את דרכו אליהם.
והנה, בעת שהוגשה מנת המרק לפני האדמו"ר עסקה אמו הקשישה, שישבה לצידו, באכילת המצה. פיה חסר השיניים התקשה מאוד בלעיסת המצה, והפיתרון לכך, היה פשוט מאוד בעיניה. היא טבלה את פיסת המצה שלה בצלחת המרק של בנה הגדול, שוב ושוב, עד שהתרככה לשביעות רצונה.

החסידים עקבו נדהמים אחר ההתרחשות. הם היו בטוחים כי האדמו"ר ירחיק מעליו את צלחת המרק, ולא יהין להכניס לפיו ולא קמצוץ מהמרק שהפך באחת ל'שרויה'. אך לא!

האדמו"ר שהיה מוכן למסור את נפשו על כל מנהג וחומרה - ובפרט על חומרת השרויה - המשיך בניחותא ללגום מהמרק

שלפניו, כף ועוד כף, עד תום כל המרק שבצלחתו.
 החסידים ההמומים התקבצו סביבו אחר הסעודה, וניסו להבין
 את פשר הדברים. נענה להם האדמו"ר והשיב להם בניחותא,
 "אילו הייתי נמנע מלאכול את המרק כרגיל היתה אמי היקרה
 עלולה להיפגע חלילה, והיה יוצא שכרי בהפסדי. הרי אכילת
 'שרויה', אין בה איסור מן התורה, זוהי רק חומרה. אכן, נוהג
 אני להקפיד עד מאוד בחומרה זו, אך כאשר על הפרק נמצאת
 מצוות כיבוד הורים שהיא מצווה מן התורה, אעדיף לאכול
 שרויה מאשר לפגוע חלילה ברגשותיה של אמי היקרה!"

כיבוד הורים על מדרגות המקווה

סיפור נוסף הממחיש את החשיבות העצומה של כיבוד הורים, גם
 'כביכול' במחיר רוחני יקר:
 הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל היה ידוע בחולשתו הרבה. גופו
 הקדוש היה לוקה באופן תדיר בצינון, בפרט בתקופת החורף,

אך למרות זאת לא היה די בכך מלמנוע את ר' אהרן מלקדש ולטהר את עצמו על ידי טבילה במקווה.

באחת הפעמים התוודע אביו - הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זצ"ל, לכך שבנו אינו מקפיד לשמור על בריאותו, ולמרות אזהרות רופאיו, הוא טובל במקווה גם במזג אוויר מקפיא ביותר.

רבי ישכר דב שלח לקרוא לבנו, וכאשר זה התייצב לפניו, הודיע לו האב, כי הוא אוסר עליו באיסור חמור לטבול במקווה, כל עוד לא יתחזק גופו ויוכל לעמוד בכך לדעת הרופאים. למחרת היום הבחין גיסו הרה"ק רבי פנחס מאוסטילא, כי רבי אהרן שם פעמיו למקווה כהרגלו בכל יום.

פליאתו של רבי פנחס לא ידעה גבולות. "רבי אהרן, הצדיק התמים מזלזל כך בהוראה מפורשת של אביו הקדוש? אין ספק, זה לא יתכן!" ובלבו גמלה ההחלטה לעקוב אחרי רבי אהרן ביום המחר, ולנסות לגלות מה עומד מאחורי ההתרחשות המוזרה. למחרת השכים רבי פנחס, והמתין ליד ביתו של רבי אהרן עד אשר יצא מביתו. הוא התלווה אליו חרישית ולהפתעתו, רבי אהרן אכן נכנס לבית הטהרה!

הוא נכנס אחריו משתאה כולו, ולנגד עיניו רואה הוא את המחזה הבא; רבי אהרן פושט את בגדיו, ניגש עד לבור הטבילה, נעמד

שם ואומר חרישית: "הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות בוראי שציווני לכבד הורים, אבי ציווה עלי שלא לטבול, ולכן, רק לכן, נמנע אני מלהיכנס כעת אל בור הטבילה". סיים, לבש את בגדיו ויצא מהמקווה.

רבי פנחס מאוסטילא עמד בחוץ, כשכולו נפעם מגודל המחזה. רבי אהרן לימד אותו ואת כל הדורות הבאים אחריו דרגה חדשה בחיבת מצוות כיבוד ההורים. הוא השתוקק לקיים מצווה זו בשלמות, ללא כל פניות או סיבות אחרות, שמחמתן נמנע הוא מטבילה. לכן הלך למקווה, פשט את בגדיו, ואז, כשדבר לא מנע ממנו מלהיכנס ולטבול, נמנע מהסיבה היחידה - אבא אמר ואני עושה את רצונו.

חזר על הפרשה מתחילתה

סיפור נוסף המעניק למצוות כיבוד הורים את היחס האמיתי: האדמו"ר מויז'ניץ בעל ה'דמשק אליעזר', היה נוהג מדי ערב שבת אחר הטבילה לקרוא את הפרשה כולה שניים מקרא ואחד תרגום. הקפדה מיוחדת הייתה לו, שלא להפסיק לשום צורך בעולם את קריאת הפרשה, אלא לסיים את הפרשה כולה ברצף.

באחד השבועות התיישב לקריאת הפרשה, ועם הגיעו לסיומה, עת עמד פסוקים ספורים לפני סוף הפרשה, נכנס אביו האדמו"ר בעל ה'אהבת שלום' אל החדר. הבן עצר את קריאתו,

קם ממקומו, איחל שלום לאביו וענה לו על שאלותיו מבלי
לרמז ולו ברמז קל שימתין אביו מעט עד שיסיים חיש קל את
הפרשה, ויתפנה לדבר עמו. אחר שסיים את שיחתו עם אביו,
החל ה'דמשק אליעזר' שוב את קריאת הפרשה מתחילתה, כדי
לסיימה ברצף, כמנהגו.

למרות חשיבות הנהגה זו בעיניו, היא לא מנעה ממנו מלהעניק
לאביו את הכבוד הראוי לו, אשר חשוב יותר מכל חומרה ודקדוק
הלכה.

תפילת הבנים על אבות- מסידור ישועות ישראל
טוב להרגיל בתפילה זו בכל יום

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱ-לֹהֵינוּ וְאַלֵּקִי
אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיְהִיוּ אָבִינוּ וְאֱמִנוּ וְאַנְחָנוּ
בְּרִיאִים וְחֻזְקִים לַעֲבוֹד אוֹתְךָ בְּאַמֶּת. וְתִשְׁפִּיעַ
לָהֶם וְלָנוּ פִּרְנָסָה בְּרוּחַ
וְהַצְלָחָה מְרֻבָּה וְכָל טוֹב לַעֲבוֹד אוֹתְךָ בְּאַמֶּת
וּבְשִׂמְחָה. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל אָבִינוּ וְאֱמִנוּ
וְהוֹשִׁיעֵנוּ שֶׁנִּכְבֵּד אוֹתָם תָּמִיד כַּאֲשֶׁר רָצוֹנְךָ
הַטוֹב עִמָּנוּ.

וְנַעֲבֹד אוֹתְךָ בְּאַמֶּת. וַיַּגְדֵּלוּ אָבִינוּ וְאֱמִנוּ
אוֹתָנוּ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וַיְהִיו
מוֹצִלִּים בְּבְרִיאוֹת וְכָל טוֹב וְעֲשִׁירוֹת לִיתֵן לָנוּ
מוֹהָר וּמִתָּן וְכָל טוֹב בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת. וּמֵלֵא
כָּל מִשְׁאֲלוֹת לְבָבֵנוּ לְטוֹבָה. אָבִינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם
הוֹשִׁיעֵנוּ כָּל זֶה בְּכָלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְנִזְכֶּה לְהַגְדִּיל
כְּבוֹד שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְכְבוֹד תוֹרָתְךָ תָּמִיד. יְהִיו
לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרֵי
וְגוֹאֲלֵי:

